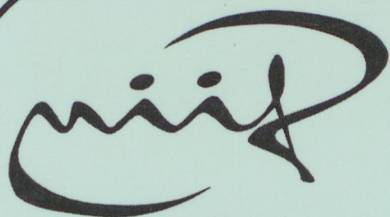

MC

148.690

Nemzeti Információs
Infrastruktúra
Fejlesztési Program

Információs Füzetek 1. 2.

DRÓTOS LÁSZLÓ

HÁLÓZATI ÉRTELMEZŐ SZÓTÁR

Budapest
1999

Drótos László

Hálózati értelmező szótár

Előszó

Drótos László

Hálózati értelmező szótár

I. 2.

N. I. I. F.

Budapest, 1999

NIIF Információs Füzetek I. 2.

<http://www.iif.hu/dokumentumok>

© Drótos László

Közreműködött: Kokas Károly

Sorozatszerkesztők:

Drótos László (kondrot@gold.uni-miskolc.hu)

Kokas Károly (kokas@bibl.u-szeged.hu)

Lektor:

Zawiasa Robert (bozo@bibl.u-szeged.hu)

MC 148.690

2004.

ISBN 963 03 7260 6

ISSN 1219-5472

Kiadja a Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program Koordinációs Iroda

NIIFKI vezetője: Nagy Miklós

A kiadásban közreműködött: Kornétás Kiadó

Ügyvezető igazgató: Pustay Sándor

Műszaki szerkesztő: Kiss Zsuzsanna

Nyomta: Reprográf Nyomda Kft.

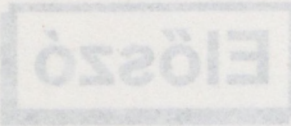
Felelős vezető: Nyitrai Zoltán ügyvezető igazgató

Előszó

Ez az értelmező szótár a számítógépes hálózatokkal kapcsolatos szakkifejezések és rövidítések közül a felhasználók számára fontosakat tartalmazza. A cégek, szoftverek és hálózati szolgáltatások nevei közül csak azok szerepelnek a szótárban, amelyek mostanra már önmagukban is fogalommá váltak. A szócikkek címeinél, ahol csak lehetett, az eredeti angol elnevezést használtuk, mert sok esetben nincs egyértelmű vagy elfogadott magyar változat. A lehetséges magyar megfelelőket inkább a leírásban adtuk meg. Az összeállítás egyetlen célja, hogy gyors szómagyarázatot adjon azoknak, akik valamilyen ismeretlen kifejezéssel vagy rövidítéssel találkozhatnak a hálózaton. Ezek a definíciók nem lexikon igényűek és idővel pontatlanná vagy elavulttá is válhatnak.

1999. március 7.

Drótos László

10BASE2, 10BASE5, 10BASE-T, 100BASE-T

eltérő kábelezési módok Ethernet hálózatokban; az egyes típusok az átviteli sebességben, a hálózati topológiában és a kábel maximális hosszában különböznek

⇒ *Ethernet*

3270 emulation

IBM nagyszámítógépek 3270-es, teljes képernyős terminálját utánozó kommunikációs program

⇒ *full screen* ⇒ *teletype* ⇒ *terminal* ⇒ *terminal emulation*

802.x

az IEEE szabványok egyik csoportja, mely különböző LAN protokollokat ír le

⇒ *LAN*

@ („at”)

e-mail címekben a felhasználói azonosító és a postafiókot szolgáltató gép neve közötti jel; magyarul: „kukac”

⇒ *e-mail* ⇒ *mailbox* ⇒ *username*

HC 148.690

2006

ISBN 963 81 7262 4

ISSN 1215-5462

Kiadja a Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program Koordinációs Iroda

ELNPI vezetője: Nagy Miklós

A kiadásért felelős vezető: Kocsis Klára

Összeállító igazgató: Pászthy Zoltán

Művelésért felelős: Károly Zoltán

Nyomtatás: Szegedi Nyomda Kft.

Feladat-vezető: Nyitra Zoltán, igazgató

AARNET (Australian Academic Research Network)

1989-ben alapított ausztrál kutatási-oktatói hálózat

abstract

rövid kivonat, amely ismerteti egy publikáció tartalmát a bibliográfiai adatbázisokban

⇒ *bibliographic database*

access provider (AP)

hálózati hozzáférést nyújtó cég vagy szervezet, mely a rákapcsolódás lehetőségén túl (jellemzően) nem kínál más szolgáltatást; az Interneten saját IP számmal rendelkezik

⇒ *content provider* ⇒ *ISP* ⇒ *OSP*

account

használati jog (bérlet) egy hálózati számítógépen; saját felhasználói azonosító, jelszó, tárolóterület és (általában) egy e-mail postafiók tartozik hozzá

⇒ *login* ⇒ *mailbox* ⇒ *username*

Acrobat Reader

az Adobe cég által több operációs rendszerre is kifejlesztett freeware program PDF állományok nézegetésére és nyomtatására, mely újabban a Web-kliensekbe is integrálható

⇒ *PDF*

ActiveX

a Microsoft által a Java nyelv versenytársaként létrehozott MS Windows-alapú technológia a HTML-oldalak látványosabbá és mozgalmasabbá tételére; mivel más operációs rendszer alatt nem működik, ezért kevésbé elterjedt az Interneten, mint a Java

⇒ *DHTML* ⇒ *Java* ⇒ *Visual Basic Script*

address

hálózatba kötött számítógépek hívószáma vagy betűkódja, ill. a felhasználók elektronikus postafiókjának címe

⇒ *@* ⇒ *IP address* ⇒ *mailbox* ⇒ *NUA* ⇒ *username*

address book

e-mail kliensek egyik funkciója, mellyel leggyakoribb levelezőpartnereink elektronikus postacímeit tarthatjuk nyilván egy-egy könnyen megjegyezhető és beírható becenév alatt

⇒ *address* ⇒ *e-mail* ⇒ *mailbox* ⇒ *mail-reader* ⇒ *nickname* ⇒ *username*

AIX (Advanced Interactive eXecutive)

a Unix operációs rendszer IBM gépeken megvalósított változata

⇒ *Unix*

Aleph

izraeli fejlesztésű integrált könyvtári rendszer és online katalógus; több hazai könyvtárban is használják

⇒ *OPAC*

AltaVista

a leghíresebb (és egyik legrégebb) teljes szövegű keresőprogram a Web oldalakon és a Usenet hírcsoportok anyagában; magyar változata is van Altavizsla néven

⇒ *search engine* ⇒ *Yahoo*

animated GIF

olyan GIF állomány, amely több képet is tartalmaz; ezeket a GIF megjelenítők (pl. a Web-kliensek) egymás után, (rajz)filmszerűen jelenítik meg

⇒ *GIF* ⇒ *transparent GIF*

anonymous FTP

nyilvános hozzáférésű állományok letöltése internetes file-szerverekről, az „anonymous” (vagy az „ftp”) szót megadva belépési azonosítóként és (általában) az e-mail címünket jelzőként; az anonim FTP archívumok többsége már Web-kliensekkel is elérhető és ilyenkor nincs szükség az „anonymous” azonosítóra

⇒ *archie* ⇒ *archive site* ⇒ *fileserver* ⇒ *FTP* ⇒ *FTPmail* ⇒ *software archive*

ANSI (American National Standards Institute)

amerikai szabványügyi intézet, az ISO tagja, mely több számítógépes szabványnak is (pl. ASCII) kidolgozója

⇒ *ISO* ⇒ *ASCII file*

AOL (America Online)

jelenleg a legnagyobb amerikai internetes hozzáférés- és tartalomszolgáltató cég (OSP), mely eredetileg egy zárt magánhálózat volt saját információforrásokkal; időközben felvásárolta a CompuServe-t, a Netscape Communications-t és a Mirabilis-t (az ICQ kifejlesztőjét), és már több tízmillió felhasználói körre tett szert

⇒ *CompuServe* ⇒ *consumer online services* ⇒ *ICQ* ⇒ *Netscape Navigator* ⇒ *OSP*

applet

Java nyelven írt program(ka) többek között a Web-oldalak mozgalmassabbá tételére; a Java futtatására alkalmas Web-kliensek szükség esetén automatikusan letöltik a megfelelő appletet a szerver gépről és végrehajtják azt

⇒ *Java*

AppleTalk

az Apple Computer által kidolgozott hálózati szabvány Macintosh számítógépek és más típusú gépek közötti kommunikációra; két változata van: Localtalk (235 kbit/s) és Ethertalk (10Mbit/s)

⇒ LAN

archie

az Interneten több helyen is megtalálható adatbázis (ill. a hozzá tartozó szoftver) a legfontosabb anonymous FTP archívumokban való kereséshez; csak a file-, a directory- és a szervert-nevekben lehet vele keresni, ezért ma már egyre kevésbé használják

⇒ *anonymous FTP* ⇒ *archive site* ⇒ *Simtel* ⇒ *software archive*

archiver

több számítógépes állományt egyetlen file-ba csomagoló program, megkönnyítve így a file-ok átvitelét a hálózaton; a csomagolás mellett legtöbbször tömöríti is az állományokat, de ez nem kötelező (pl. tar)

⇒ *tar*

archive site

olyan hálózati szolgáltató gép, amelyen (nyilvánosan, anonim FTP-vel elérhető) file-gyűjtemény található

⇒ *anonymous FTP* ⇒ *software archive*

ARPANet (Advanced Research Project Agency Network)

az első igazi nagytávolságú csomagkapcsolt hálózat, a jelenlegi Internet elődje; a U.S. Department of Defense fejlesztette ki katonai célokra a hatvanas évek végén és a hetvenes évek elején, 1990-ben szűnt meg

⇒ *Internet* ⇒ *IP* ⇒ *TCP/IP*

ASAP (As Soon As Possible)

a számítógépes kommunikációban használt rövidítés („amilyen gyorsan csak lehet”)

⇒ *CMC*

ASCII file (American Standard Code for Information Interchange)

csak szabványos (7 bites) ASCII kódú jeleket, vagyis angol betűket, számjegyeket és írásjegyeket tartalmazó állomány; a hálózatokon általában különleges paraméterezés, segédprogramok vagy parancsok nélkül is továbbítható, mert minden hardver és szoftver egyformán értelmezi ezeket a kódokat

⇒ *BASE64* ⇒ *binary file* ⇒ *ISO 8859-2* ⇒ *MIME* ⇒ *UUENCODE/UUDECODE*

ASCII graphics

7 bites ASCII kódú karakterekből összeállított rajzok, melyek könnyen továbbíthatók elektronikus levelekben; gyakran használják üdvözlő „képeslapok” céljára vagy az aláírás blokk színesítésére

⇒ *ASCII file* ⇒ *signature block*

ATM (Asynchronous Transfer Mode)

fix hosszúságú (53 byte) csomagokkal dolgozó, igen nagy sebességű (10 Mbit/s - 1 Gbit/s) aszinkron hálózati protokoll; hang és videojel továbbítására is alkalmas és a kiépítés alatt levő Internet2 hálózat egyik legvalószínűbb adatátviteli technikája

⇒ Internet2 ⇒ NIP ⇒ Quantum Project ⇒ TEN-34, TEN-155

attachment

elektronikus levélhez csatolt melléklet (formázott szöveg, kép, hang, program stb.); az Interneten leggyakrabban MIME kódolással, ASCII file-ként kerül továbbításra a levelező rendszerben, és a mellékletek kezelésére felkészített e-mail (vagy news) kliens szükséges hozzá

⇒ ASCII file ⇒ ESMTP ⇒ MIME ⇒ SMTP

AUP (Acceptable Use Policy)

egy adott hálózat vagy hálózati szolgáltató (írott) „etikai kódexe”, mely megszabja azt, hogy az illető rendszeren milyen információk nem továbbíthatók, milyen tevékenységek nem folytathatók, ill. általában is rögzíti a felhasználók „jogait” és „kötelességeit”

⇒ netiquette

authoring tool

Web-oldalak szerkesztését megkönnyítő szoftver, mely rendszerint nemcsak egy HTML editort tartalmaz, hanem segítséget nyújt a file-ok szerverre való feltöltéséhez, a linkek nyilvántartásához és esetleg a Web-site menedzselésével kapcsolatos egyéb feladatokhoz is

⇒ HTML ⇒ HTML editor ⇒ tag ⇒ Web-page ⇒ Web-site

autodial

telefonszámok automatikus hívása modem segítségével; főlegessé teszi a kézi tárcsázást vagy annak ismétlését, ha a szám foglalt

⇒ dialer ⇒ dial-up ⇒ modem ⇒ pulse dialing ⇒ touch-tone dialing

backbone

számítógépes hálózatok központi, nagysebességű kommunikációs csatornája (gerinchálózata), melyhez a kisebb és rendszerint lassabb (helyi) hálózatok csatlakoznak

⇒ *HBONE*

bandwidth

eredetileg egy kommunikációs csatornán átvihető legnagyobb és legkisebb jelfrekvencia különbsége, de a köznyelvben gyakran azt a maximális adatmennyiséget értik alatta, ami egy hálózati csatornán egységnyi idő alatt átmegy, ennek megfelelően beszélnek kis és nagy sávzélességről (low/high bandwidth)

⇒ *baud* ⇒ *bitrate* ⇒ *bps* ⇒ *broadband* ⇒ *bus* ⇒ *full-duplex* ⇒ *modem*

BASE64

a MIME szabványban használt kódolás 8 bites (bináris) file-ok 7 bites (ASCII) állományokká való konvertálására, melyek már gond nélkül átvihetők a hálózaton; a kódolt állomány csak 64-féle ASCII karaktert tartalmaz, így visszaalakítás nélkül a szövegfile-ok is olvashatatlanok

⇒ *ASCII file* ⇒ *binary file* ⇒ *MIME* ⇒ *quoted printable* ⇒ *UUENCODE/UUDECODE*

baud

a hálózatok átviteli sebességének mértékegysége: a jelszint modulálásának száma másodpercenként; amennyiben egy jelváltás egy bitet jelent, akkor megegyezik a másodpercenként átvitt bitek számával (vagyis a bps értékkel)

⇒ *bps* ⇒ *bitrate* ⇒ *cps*

BBS (Bulletin Board System)

elektronikus faliújság, ahol közérdekű információk helyezhetők el, illetve olvashatók; szűkebb értelemben a telefonhálózaton elérhető - jórészt amatőr üzemeltetésű, PC-ken működő - számítógépes szolgáltatás (file-archívum és kommunikációs fórum)

⇒ *FIDONET* ⇒ *FREENET* ⇒ *QWK*

bcc (blind carbon copy)

a levelező klienseknek az a funkciója, amellyel egy levélből másolat küldhető egy másik személynek is anélkül, hogy a két címzett egymásról tudomást szerezne, mert mindegyik csak a saját címét látja a fejlécben

⇒ *cc* ⇒ *e-mail* ⇒ *header*

bibliographic database

publikációk legfontosabb adatait (szerző, cím, megjelenés helye stb.) tartalmazó számítógépes információforrás, bibliográfiai adatbázis

⇒ *abstract* ⇒ *database* ⇒ *descriptor* ⇒ *full-text* ⇒ *MARC* ⇒ *OPAC* ⇒ *SDI*

binary file

a szabványos 7 bites ASCII karaktereken kívüli jeleket is tartalmazó állomány (ékezetes szöveg, program, kép, tömörített file stb.); hálózaton való továbbítása bináris állományok kezelésére felkészített programokat vagy előzetesen ASCII file formátumra való konvertálást (pl. MIME, UUENCODE) igényel.

⇒ *ASCII file* ⇒ *BASE64* ⇒ *MIME* ⇒ *quoted printable* ⇒ *UUENCODE/UUDECODE*

BITNET (Because It's Time Network)

amerikai eredetű kutatási/oktatási számítógépes világhálózat, mely az IBM RSCS nevű hálózati szabványára épült, de mára már részben összeolvadt az Internettel, ill. visszaszorult vele szemben; eredetileg elsősorban az elektronikus levelezés és állományok átvitele céljából hozták létre, jelenleg leginkább a LISTSERV levelezőcsoportok miatt fontos még

⇒ *CREN* ⇒ *EARN* ⇒ *LISTSERV*

bitrate

egy adatátviteli csatorna sebessége; mértékegysége a bps (vagy ennek valamelyik hatványa)

⇒ *bandwidth* ⇒ *baud* ⇒ *bps* ⇒ *cps*

bookmark

hipertext rendszereknél használható „könyvjelző”, mellyel a szöveg egyes pontjai vagy oldalai megjelölhetők; szűkebb értelemben a Web-böngészőknek az a funkciója, mellyel az érdekesnek ítélt URL címeket a felhasználó egy bookmark file-ban megőrizheti, csoportosíthatja, majd később előhívhatja és linkként használhatja az eredeti információforrások gyors elérésére

⇒ *browser* ⇒ *hotlist* ⇒ *hypertext* ⇒ *URL* ⇒ *WWW*

Boole operators

a matematikai logika néhány fontos eljárása, amelyekkel pl. az adatbázisokban kikeresett rekordok találati halmazai között közös rész kiválasztása (AND), egyesítés (OR) és kizárás (NOT) műveleteket végezhetünk

⇒ *CCL* ⇒ *database* ⇒ *limit* ⇒ *search engine* ⇒ *set*

bot

az IRC-nél használható parancsfile, ami automatikusan küld válaszokat vagy állományokat a csatornára, így tartva fenn a kapcsolatot vagy a csatornát a felhasználó távollétében is; sok IRC rendszergazda nem engedi meg a használatát

⇒ *IRC*

bounced mail

a levelezőrendszer hibájából vagy hibás címzés következtében a feladóhoz visszaküldött („visszapattant”) elektronikus levél

⇒ *daemon* ⇒ *e-mail*

bps (bits per second)

az adatátviteli sebesség mértékegysége, a csatornán másodpercenként átküldött bitek száma (általában 8-10 bit jelent egy karaktert); a bit/s többszörösei: kbps, Mbps és Gbps (a váltószám a kettes számrendszer miatt 1024)

⇒ *bandwidth* ⇒ *baud* ⇒ *bitrate* ⇒ *cps*

bridge

hálózatok fizikailag vagy technikailag elkülönülő részeit összekapcsoló, az adatforgalmat optimalizáló hardver eszköz

⇒ *router*

broadband

olyan adatátviteli eszköz, amely nagyon sok frekvencián képes jeleket továbbítani, sőt több, külön frekvencián működő, egymástól független logikai csatornát is létre lehet hozni vele

⇒ *bandwidth* ⇒ *full-duplex*

browser

elsősorban a Web oldalak nézegetésére kifejlesztett kliens szoftver; a legújabb böngésző programokba (pl. Netscape Navigator, Internet Explorer) már FTP, gopher, e-mail, news, chat és egyéb klienseket is beépítenek

⇒ *client* ⇒ *Internet Explorer* ⇒ *lynx* ⇒ *Mosaic* ⇒ *Netscape Navigator* ⇒ *WWW*

BRS/Search

jellemzően nagygépes, szöveges adatbáziskezelő rendszer, melyet pl. a BRS és a Data-Star online szolgáltatóközpontnál használnak, de az NIIF adatbázisainak egy része is ezzel működik

⇒ *database* ⇒ *Data-Star* ⇒ *NIIF*

BTW („By The Way”)

elektronikus kommunikációnál használt rövidítés; magyarul: „erről jut eszembe”

⇒ *CMC*

BUBL (Bulletin Board for Libraries)

brit elektronikus faliújság (korábban gopher-, ma már Web-alapú) elsősorban a könyvtárak és az információs szakemberek számára; rengeteg tájékoztató anyagot tartalmaz a hálózatokról

⇒ *BBS*

bus

számítógépes hardver-eszközök csatlakoztatására és a közöttük való adatátvitelre szolgáló vezetékrendszer (pl. RS-232, SCSI, USB, PCI); a busz lehet soros vagy párhuzamos (serial/parallel), jellemzője továbbá rajta használt protokoll, a bitekben mért szélesség, valamint az átvitel sebessége és iránya

⇒ COM port ⇒ port ⇒ RS-232

cable modem

a számítógépet a kábeltelevíziós hálózathoz csatlakoztató jelátalakító eszköz; a kábelmodem a hagyományos telefonos modemekhez viszonyítva egy nagyságrenddel nagyobb (Mbit/s) sebességű adatátvitelre képes

⇒ *cable network* ⇒ *modem*

cable network

kábeltévé hálózat, melynek újabb típusai kétirányú forgalomra, vagyis például internetes adatátvitelre is alkalmasak; az üvegszálás vezetékeken – a kábelhálózat határain belül – több Mbit/s sebességű számítógépes kommunikációra van lehetőség

⇒ *cable modem* ⇒ *video on demand*

cache

a számítógép memóriájában vagy a háttértároló egy részén kialakított „gyorsítótár” a korábban használt vagy a hálózatról nemrég letöltött adatok ideiglenes tárolására, az esetleges ismételt előhívás meggyorsítására; a Web-kliensek ilyen cache-ben tárolják a már megnézett oldalakat, így azok gyorsan visszalapozhatók

⇒ *proxy server*

cc (carbon copy)

elektronikus levelezésnél másolat küldése a címzetten kívül egy harmadik személynek; a legtöbb levelezőrendszer tartalmaz ilyen funkciót

⇒ *bcc* ⇒ *e-mail*

CCITT (Consultative Committee for International Telephony and Telegraphy)

az ENSZ által szervezett nemzetközi bizottság, mely több fontos kommunikációs szabványt (pl. X.25) javasolt; új neve ITU-TSS (ITU - Telecommunications Standard Sector)

⇒ *ITU* ⇒ *X.25* ⇒ *X.400*

CCL (Common Command Language)

közös keresőnyelv az adatbázisokban és online könyvtári katalógusokban való keresés megkönnyítésére és egységesítésére

⇒ *database* ⇒ *SQL* ⇒ *Z39.50* ⇒ *Z39.58*

cc:Mail

elterjedt elektronikus levelezőrendszer Novell hálózathoz, a Lotus Development Corp. terméke; újabban már Internet gateway lehetőséget is nyújt, bár régebbi változatai nem ismerik a MIME kódolást

⇒ *e-mail* ⇒ *MIME* ⇒ *Novell NetWare*

CDA (Communications Decency Act)

a sokat vitatott amerikai „illetlenségi törvény”, mely szabályozni kívánja a hálózaton megjelenő szexuális és egyéb „illetlen” témájú anyagok szolgáltatását, ill. megállapítja a velük kapcsolatos felelősségek körét

⇒ *AUP* ⇒ *netiquette*

CDS/ISIS

az UNESCO által támogatott szöveges adatbáziskezelő rendszer nagygépes változata; több hazai könyvtári katalógus és az IIF néhány adatbázisa is ezzel készült korábban; MicroISIS néven PC-s változata is van

⇒ *bibliographic database* ⇒ *database* ⇒ *IIF (IIFP)*

CERN

a genfi Részecskefizikai Kutatóintézet neve, ahol a WWW rendszert Tim Berners-Lee kifejlesztette a kilencvenes évek elején

⇒ *WWW*

CERT (Computer Emergency Response Team)

az „Internet worm” támadása után létrejött csoport azzal a céllal, hogy felhívja a figyelmet a hálózati számítógépeket fenyegető veszélyekre és segítse az őket érő támadások elleni védekezést

⇒ *cracker* ⇒ *hacker* ⇒ *Internet worm*

certificate server

hitelesítő szolgálat az Interneten, mely rendszerint nyilvános kulcsú titkosítás segítségével azonosítja a hálózati szereplőket, általában online üzleti tranzakciók alkalmával; ilyen hitelesítést a felhasználó és a szolgáltató egyaránt kérhet a másik félről

⇒ *Clipper chip* ⇒ *encryption* ⇒ *PEM* ⇒ *PGP* ⇒ *RSA* ⇒ *S/MIME* ⇒ *SSL*

CGI (Common Gateway Interface)

HTTP szervereknél használható programozási felület (interfész); a CGI lehetővé teszi, hogy környezeti változókon keresztül külső programok vagy shell script-ek egészítsék ki a Web-szerver működését; ily módon interaktív alkalmazások, illetve változó tartalmú vagy automatikusan keletkező HTML oldalak hozhatók létre

⇒ *Perl* ⇒ *script (file)*

channel

az IRC során használt virtuális kommunikációs „csatorna”, amire a beszélgetés résztvevői rákapcsolódhatnak, ill. egy éppen egymással csevegő csoport; másik értelemben: push technológiával szolgáltatott hír- vagy reklámcsatorna, melynek fényújságszerű adását Web-klienssel lehet „fogni” (pl. Pointcast, Webcast)

⇒ *IRC* ⇒ *push-delivery*

chat

számítógépes hálózaton, valós időben folytatott „csevegés” két vagy több partner között; a beszélgetés többnyire még írásban folyik egy speciális kliens program és egy szerver segítségével (pl. IRC, ICHAT, ICQ)

⇒ ICQ ⇒ IRC ⇒ talk

CHOICE (Cooperative Hierarchical Object Indexing and Caching for Europe)

a TERENA által kezdeményezett projekt, melynek tervezett célja az európai akadémiai adatbázisok tartalmának elosztott indexelése, katalogizálása és magas szintű, gyors visszakeresése

⇒ TERENA ⇒ search engine

ClariNet

fizetős hírszolgálat a Useneten; előfizethető newsgroupok formájában terjeszti több hírügynökség anyagát

⇒ news ⇒ Usenet

client

az ügyfél/kiszolgáló (kliens/szerver) üzemmódban működő hálózati szolgáltatásoknál rendszerint a felhasználó saját gépén futó szoftver, ill. maga a felhasználói oldalon levő számítógép, ami átveszi a feladatok egy részét (elsősorban a felhasználóval való kapcsolattartást és a letöltött információk megjelenítését) az általában egy távoli gépen működő szerver programtól; a kapcsolat felépítését mindig a kliens kezdeményezi, és jellemzően minden további tranzakciót is

⇒ browser ⇒ client/server architecture ⇒ front-end ⇒ pull-delivery ⇒ server

client/server architecture

az Internet szolgáltatások tipikus megvalósítási módja, ahol a szolgáltatást végző (rendszerint gyors és többfeladatos, folyamatosan üzemelő) szerver (kiszolgáló) gép és a felhasználói oldalon levő (többnyire kisebb teljesítményű, de felhasználóbarát) kliens (ügyfél) számítógép megosztja egymás között a feladatokat; a kliensektől érkező kéréseket a szerver figyeli és teljesíti

⇒ browser ⇒ client ⇒ front-end ⇒ server

Clipper chip

az amerikai kormányzat által kötelező jelleggel bevezetni kívánt hardveres titkosítás hálózati számítógépekhez és egyéb kommunikációs eszközökhöz; a PGP-hez hasonló, nyilvános kulcsú rejtjelezést használ, de a visszafejtéshez szükséges titkos kulcs egy példányát egy kormányhivatalban kell letétbe helyezni

⇒ certificate server ⇒ encryption ⇒ PGP ⇒ RSA

CMC (Computer Mediated Communication)

számítógép segítségével (hálózaton át és emberek között) folytatott kommunikáció

⇒ discussion group ⇒ mailing list ⇒ news ⇒ SIG

CMS (Conversational Monitor System)

a VM operációs rendszer „egyik fele”, amellyel egy IBM nagygépre bejelentkezett felhasználó a saját virtuális gépüknek tudnak interaktív módon parancsokat kiadni

⇒ *virtual machine* ⇒ *VM/CMS*

CNI (Coalition for Networked Information)

az American Research Libraries, a CAUSE és az EDUCOM által létrehozott egyesülés kutatási és oktatási célú hálózati információforrások kifejlesztésének és ezek hasznosításának elősegítésére

⇒ *NREN* ⇒ *NSFNET* ⇒ *RLIN*

COM port

olyan soros kommunikációs csatorna vagy csatoló, melyen keresztül különböző számítógépes perifériák (pl. modem) kapcsolhatók a PC-re

⇒ *bus* ⇒ *modem* ⇒ *port* ⇒ *RS-232*

compress

a Unix elterjedt tömörítő programja; a gzip elterjedése előtt leginkább ezt használták a unixos file-archívumoknál vagy az FTP-vel letölteni kívánt állományok átvitel előtti összcsoomagolásához; a tömörített állományok kiterjesztése: *.Z*

⇒ *gzip* ⇒ *tar* ⇒ *Unix*

CompuServe

amerikai eredetű magánhálózat és tartalomszolgáltató (OSP), mely eredetileg elsősorban elektronikus levelezést, saját közhasznú információforrásokat és számítástechnikai szolgáltatásokat kínált, később már Internet hozzáférést is nyújtott, mára pedig az AOL része lett

⇒ *AOL* ⇒ *consumer online services* ⇒ *OSP*

connect time

az az idő, amit a felhasználó egy hálózati szolgáltatáshoz kapcsolódva eltölt; egyes fizetős online rendszereknél ezt is beszámítják a használati díjba

⇒ *consumer online services*

consumer online services

üzleti alapokon működő hálózati tartalomszolgáltatók, melyeknél fizetni kell az információforrások használatáért; eredetileg többnyire magánhálózatokon működtek, de ma már szinte mindegyik elérhető az Interneten is (pl. CompuServe, Dialog, Data-Star)

⇒ *AOL* ⇒ *CompuServe* ⇒ *content provider* ⇒ *Data-Star* ⇒ *Dialog* ⇒ *OSP* ⇒ *Prodigy*

content provider

hálózati tartalomszolgáltató, vagyis olyan cég vagy szervezet, amely (jellemzően) nem hozzáférést vagy egyéb szolgáltatást, hanem valamilyen információforrást kínál a számítógépes hálózatokon (esetleg nem is a saját szerverén)

⇒ *consumer online services* ⇒ *ISP* ⇒ *OSP*

cookie

egyres Web szerverek által küldött kódsorozat, mely a kliens számítógépének háttértárolójára kerül és a felhasználó későbbi azonosítására szolgál (amennyiben a Web-kliensben ez a lehetőség engedélyezve van); ilyen „bitsüti” segítségével ismerik fel az online áruházak a korábbi vásárlóikat vagy az elektronikus újságok az olvasóikat, így legközelebb személyre szabott információkat tudnak nekik kínálni

⇒ *browser* ⇒ *WWW*

CORDS (Copyright Office Electronic Registration, Recordation and Deposit System)

szézői és kiadóí jogok (kifejlesztés alatt levő) számítógépes nyilvántartó rendszere; a levédeni kívánt művek az Interneten át küldhetők be a nyilvántartásba, s a tulajdonosok és ügynökségek szintén a hálózaton keresztül adhatják/vehetik a jogokat.

⇒ *DOI*

COSINE (Cooperation for OSI Networking in Europe)

az EUREKA kutatások részeként, 1990-ben indult projekt az OSI hálózati szabványok bevezetésére Európában, a RARE menedzselésében

⇒ *OSI* ⇒ *RARE* ⇒ *TERENA*

cps (characters per second)

a hálózaton másodpercenként átvitt karakterek száma; a bps-ben kifejezett sebesség tízzel való osztásával szokták kiszámolni (a 7 vagy 8 adatbit mellett ugyanis néhány ellenőrző- és egyéb segédbitre is szükség van)

⇒ *baud* ⇒ *bps* ⇒ *bitrate* ⇒ *cps*

cracker

szóftverek, számítógépes és távközlési rendszerek feltörésére szakosodott „kalóz”; a cracker rendszerint ártó vagy haszonszerzési szándékkal dolgozik, szemben a hackerrel, aki inkább intellektuális kihívásként foglalkozik a biztonsági rések felderítésével

⇒ *CERT* ⇒ *hacker* ⇒ *firewall* ⇒ *Satan* ⇒ *warez site*

CREN (Corporation for Research and Educational Networking)

a BITNET és a CSNET hálózatok egyesülésével 1989-ben létrejött, Internet szolgáltatásokat is nyújtó szervezet és hálózat neve

⇒ *BITNET*

crossposting

a Usenet hírcsoportoknál vagy levelező listáknál használt „keresztpostázás”, amikor a feladó egyszerre több fórumra is elküldi ugyanazt a levelet; a news kliensek általában automatikusan kiszűrik az ilyen duplumokat, de a levelezőcsoportok esetében illik elnézést kérni azoktól, akik esetleg több listáról is megkapják ugyanazt a levelet; az indokolatlan és túlzott crossposting a netikettbe ütköző cselekmény

⇒ *netiquette* ⇒ *news* ⇒ *spamming* ⇒ *Usenet*

CSO

a gophernél is használt, kliens/szerver elven működő protokoll egyszerű adatbázisok (pl. e-mail telefonkönyvek) lekérdezéséhez (más néven: CCSO)

⇒ *gopher*

CSS (Cascading Style Sheets)

az újabb HTML verziókban használható stíluslapok, melyekkel egyszerre több Web-oldalnak is be lehet állítani a külalakját (színek, betűk, hátterek stb.); a régi Web-kliensek nem támogatják ezt a megoldást

⇒ *HTML* ⇒ *tag* ⇒ *Web-page* ⇒ *XSL*

CWIS (Campus-Wide Information System)

felsőoktatási intézmények intranetjének belső információs rendszere, melynek egyes részei (pl. intézményi homepage, könyvtári OPAC) külső felhasználóknak is elérhetők

⇒ *intranet*

cyberpunk

megszállott hálózathasználó, a legkorszerűbb számítógépes és egyéb technikák rajongója és (esetleg) alapos ismerője; a kibervilág „öslakosa”

⇒ *hacker*

cyberspace

a világméretű számítógépes és távközlési hálózatok által alkotott virtuális világ költői neve (William Gibson „Neuromancer” című könyve alapján); magyarul: „kibertér” vagy „kibervilág”

⇒ *Matrix*

daemon

hátterben futó és folyamatosan „figyelő” program szerver gépeken, mely bizonyos események (pl. hibajelenségek) előfordulásakor lép akcióba; a „mailer daemon” például a hibás címzésű elektronikus leveleket visszaküldi a feladónak

⇒ *bounced mail*

DANTE (Delivery of Advanced Network Technology to Europe)

az európai NREN projekt, amely igen nagy sebességű (34-155 Mbit/s) hálózattal köti össze az EK országait; főleg multimédia és videokonferencia alkalmazásokhoz, s az amerikai NREN hálózathoz való kapcsolódáshoz készül (az EBONE és az EuropaNET kiegészítése)

⇒ *EBONE* ⇒ *EuropaNET* ⇒ *NREN* ⇒ *TEN-34*, *TEN-155*

database

információk visszakeresésére használható adatbázis; egy vagy több, jól strukturált és indexelt adatállomány

⇒ *bibliographic database* ⇒ *distributed database* ⇒ *full-text*

data compression

állományok hálózaton való átküldése során használt (rendszerint valós idejű) adattömörítés az ismétlődő karaktersorozatok rövidebb kódokkal való helyettesítésével; fejlettebb modem rendszerek automatikusan tömörítik be és ki az adatfolyamot

⇒ *MNP* ⇒ *ZMODEM*

datagram

csomagkapcsolt hálózaton továbbított egységnyi adatsomag neve, mely az adatok mellett a küldő és a címzett gép azonosítóját is tartalmazza

⇒ *frame relay* ⇒ *packet* ⇒ *packet switching* ⇒ *PDN* ⇒ *UDP*

Data-Star

az egyik legnagyobb európai, fizetős online adatbázis-szolgáltató cég (svájci központtal); 1993-ban egyesült a Dialog központtal

⇒ *consumer online services* ⇒ *content provider* ⇒ *Dialog* ⇒ *OSP*

DECnet

a Digital Equipment cég által kidolgozott hálózati protokoll DEC típusú számítógépekhez

⇒ *HEPnet* ⇒ *VT52*, *VT100*, *VT110*, *VT220..* ⇒ *VMS*

DejaNews

a Usenet hírcsoportokba érkező üzenetek hatalmas archívuma és népszerű visszakereső rendszere

⇒ *news* ⇒ *search engine* ⇒ *Usenet*

descriptor

általában egy tezauszusból vett tárgyszó vagy szakkifejezés, melyet a bibliográfiai adatbázisokban az egyes publikációkhoz rendelnek azok témájának leírása és besorolása céljából

⇒ *bibliographic database* ⇒ *keyword* ⇒ *thesaurus*

DHTML (Dynamic Hypertext Markup Language)

a HTML kiterjesztése olyan új elemekkel, melyek a Web-oldalak tartalmának mozgalmasságát támogatják (pl. mozgó feliratok, animációk), így nincs szükség a lassabb Java vagy ActiveX programokra; a DHTML-t a régebbi Web-kliensek nem támogatják

⇒ *ActiveX* ⇒ *DOM* ⇒ *HTML* ⇒ *Java*

dialer

olyan segédprogram vagy programrész, melynek a modemes kapcsolat felépítése (tárcsázás és a szerverre való bejelentkezés) ill. a vonal megszakadása esetén a kapcsolat automatikus visszaállítása a feladata

⇒ *autodial* ⇒ *dial-up* ⇒ *login* ⇒ *modem* ⇒ *script (file)*

Dialog

az egyik legnagyobb fizetős adatbázisszolgáltató központ Kaliforniában; az első online szolgáltatóként jelent meg a világon, a hatvanas évek közepén

⇒ *consumer online services* ⇒ *content provider* ⇒ *Data-Star* ⇒ *OSP*

dial-up

távoli számítógép felhívása és az online kapcsolat létrehozása, jellemzően kapcsolt vonalas telefonhálózaton keresztül modemmel

⇒ *dialer* ⇒ *modem* ⇒ *pulse dialing* ⇒ *touch-tone dialing*

digest

egy listservereknél használható funkció, mellyel egy adott listára érkező üzeneteket naponta egyetlen levélbe összeszólva kérheti le a felhasználó, így csökkentve a postafiókjá levélforgalmát

⇒ *LISTSERV* ⇒ *listserver* ⇒ *mailing list* ⇒ *majordomo*

digital library

számítógépes (digitális) formában tárolt, könyvtári jellegű dokumentumgyűjtemény, illetve egy hagyományos könyvtár gyűjteményének elektronikus dokumentumokból álló része

⇒ *digitizing* ⇒ *electronic library* ⇒ *virtual library*

digitizing

hagyományos adathordozón (papír, film, hang- és videoszalag stb.) levő információk számítógépre vitele valamilyen speciális hardver és szoftver eszközzel (szkenner, hang- és videokártya, karakterfelismerő program stb.); a rajtuk levő „analóg” jelek kettes számrendszerű (digitális) számjegyekké alakítása

⇒ *digital library*

directory

rendszerint valamilyen szempontból összetartozó állományokat tartalmazó tartalomjegyzék (alkönyvtár) egy számítógép háttértárolóján

⇒ *file* ⇒ *folder* ⇒ *incoming directory*

disclaimer

az elektronikus levelek elejére vagy végére írt néhány mondat, melyben az üzenet írója kijelenti, hogy magánvéleményét fejt ki, ill. hogy nincs kapcsolatban a levélben szereplő intézményekkel, cégekkel stb.

⇒ *netiquette*

discussion group

azonos érdeklődési körű embereket tömörítő levelező- vagy hírcsoport, melynek tagjai valamilyen list- vagy news-server segítségével tartják egymással a kapcsolatot

⇒ *CMC* ⇒ *mailing list* ⇒ *news* ⇒ *SIG*

distributed database

olyan elosztott adatbázis, mely bár a felhasználónak egyben látszik, de valójában a hálózat különböző gépein elhelyezett adatállományokból áll (ilyen pl. az Interneten a DNS)

⇒ *database* ⇒ *DNS*

distribution

Üzenet hírcsoportokba való postázáskor beállítható funkció, mellyel a feladó meghatározhatja hogy az üzenete milyen széles körben kerüljön terjesztésre (pl. az adott intézményben, régióban, országban, vagy az egész világon)

⇒ *news* ⇒ *Usenet*

DNS (Domain Name System)

a hálózaton elosztott adatbázis az Internetbe kötött számítógépek azonosítójáról, amely lehetővé teszi az egyes gépek nevének és numerikus hívószámának oda-vissza történő átfordítását domain nameserverek segítségével; a hierarchikus domain nevek az emberek számára könnyebben memorizálhatók, mint az IP számok

⇒ *distributed database* ⇒ *domain* ⇒ *IP address* ⇒ *nameserver* ⇒ *nslookup*

DOI (Digital Object Identifier)

elektronikus dokumentumok, számítógépes képek és hangfelvételek, valamint egyéb digitális állományok tulajdonosának azonosítására és azok nyomon követésére szolgáló (kifejtés alatt levő) kódrendszer

⇒ *digital library* ⇒ *PURL* ⇒ *URN*

DOM (Document Object Model)

a W3C által elfogadott, de a jelenlegi legújabb Web-kliensek által még csak részben támogatott szabványjavaslat, mellyel a HTML-oldalak egyes elemei (szövegek és képek) önálló objektumokként kezelhetők, mozgathatók, változtathatók; a DOM szabvány elterjedése megoldhatja a mostani DHTML oldalak kompatibilitási problémáit

⇒ *DHTML* ⇒ *HTML* ⇒ *W3C*

domain

az Internethez csatlakozó gépek hierarchikus címrendszerének valamelyik szintje, a hálózat egy adott tartományát jelöli; a legfelső szintű domain gyakran az országot (pl. .hu) vagy az intézmény típusát (pl. .edu) jelzi, az alatta levő pedig a gép tulajdonosát (pl. .iif)

⇒ *DNS* ⇒ *dot* ⇒ *FQDN* ⇒ *IP address* ⇒ *nameserver*

door

főleg a telefonhálózaton elérhető BBS-eknél kérhető funkció, mellyel a távoli felhasználó ideiglenesen kiléphet a BBS kezelőprogramjából és egy másik szoftvert (pl. online játékot) indíthat el a szolgáltató gépen

⇒ *BBS*

dot

az IP címekben és domain nevekben használt elválasztó pontok „előkelőbb” neve

⇒ *domain* ⇒ *IP address*

dot file

ponttal kezdődő nevű „rejtett” állomány a Unix operációs rendszerben; az ilyen file-ok a directory egyszerű kilistázásakor nem jelennek meg; gyakran konfigurációs célokat szolgáló állományok (pl. .profile vagy .pinerc)

⇒ *file* ⇒ *Unix*

downloading

file-ok vagy adatok letöltése, átmásolása egy másik (távoli) számítógépről hálózaton keresztül a felhasználó gépére

⇒ *archive site* ⇒ *fileservers* ⇒ *FTP* ⇒ *software archive* ⇒ *uploading*

DSA (Directory System Agent)

X.500-as e-mail cím-nyilvántartásoknál használt szoftver, mely egy adott szervezet vagy szervezeti egység adatait kezeli és szolgáltatja

⇒ *X.500*

DSL (Digital Subscriber Line)

nagy sáv szélességű digitális telefonvonal, mely az ISDN-nél sokkal gyorsabb, több Mbit/s-os átvitelt tesz lehetővé, viszont az elérhető sebesség erősen függ az előfizető és a központi elosztó közötti távolságtól; bevezetés alatt levő változatai: DSL-Lite, ADSL

⇒ *bandwidth* ⇒ *ISDN*

Dublin Core

a könyvtári katalóguscédulákhoz hasonló adatelemeket tartalmazó, az internetes információforrások és elektronikus dokumentumok jellemzőinek leírására kidolgozott metadata szabvány

⇒ *metadata* ⇒ *RDF*

dumb terminal

saját „intelligenciával” nem rendelkező terminál (vagy egy ezt utánzó számítógép); lényegében csak egy képernyő és egy billentyűzet, ami teljesen a távoli host gépre hagyatkozik és rendszerint csak soronként vagy karakterenként küldi és fogadja az adatokat

⇒ *full screen* ⇒ *teletype* ⇒ *terminal* ⇒ *terminal emulation* ⇒ *TTY*

dupe

hamis feladói névvel illetve hamisított fejléccel ellátott elektronikus levél

⇒ *relay* ⇒ *spamming*

EARN (European Academic Research Network)

európai kutatási/oktatási számítógépes hálózat, melynek vannak közel-keleti és afrikai tagjai is; a BITNET európai része

⇒ BITNET ⇒ CREN

EBONE (European Backbone Network)

európai, nagysebességű, kutatási célú gerinchálózat, öt nagyvárost (Párizs, Bécs, Genf, München, Stockholm) köt össze; a HBONE egyik fontos nemzetközi kapcsolata

⇒ DANTE ⇒ HBONE

e-book

elektronikus könyv, valamilyen számítógépes formában (ASCII-file, HTML, PDF stb.) tárolt, alapvetően szöveges mű

⇒ digitizing ⇒ electronic library

e-business

az IBM által népszerűsített kifejezés a számítógépes hálózatokon folyó üzleti tevékenységek összefoglaló elnevezésére

⇒ e-commerce ⇒ home banking

echo

terminál (telnet) kapcsolatnál a távoli gép által „nyugtázás céljából” visszaküldi azokat a karaktereket, melyeket a felhasználó a saját számítógépén gépel be, és ezek (általában kis késleltetéssel) megjelennek a képernyőn; ha a távoli szerver nem nyújt ilyen „visszhangot”, akkor a kommunikációs program „local echo” funkciójával állítható be, hogy a lenyomott billentyűk képe mégiscsak megjelenjen a monitoron

⇒ full-duplex ⇒ terminal ⇒ terminal emulation ⇒ VT52, VT100, VT110, VT220...

ECHO (European Community Host Organisation)

az Európai Közösség online szolgáltatóközpontja Luxemburgban, gazdasági, jogi és tudományos témájú adatbázisokat kínál, többségüket ingyen

EchoMail

offline (file-letöltéssel működő) levelezőrendszer a FIDONET (telefonvonalas) hálózaton

⇒ BBS ⇒ FIDONET ⇒ FREENET ⇒ Matrix Netmail ⇒ offline reader ⇒ QWK

e-commerce

mindenfajta elektronikus kereskedelem (online áruházak, elektronikus tőzsde, számítógépes rendelésfeladás, internetes marketing stb.) összefoglaló neve; az „e-business” egyik alkategóriája

⇒ *e-business*

EDI (Electronic Data Interchange)

elsősorban a közigazgatás és az üzleti élet területén használatos szabványos formátumú adatcsere; az egyik ilyen szabvány az EDIFACT

EFF (Electronic Frontier Foundation)

1990-ben alapított amerikai szervezet a hálózatokon folyó kommunikáció szabadságának biztosításáért

⇒ *Clipper chip*

e-journal

számítógépes formában létező és (általában a hálózaton) terjesztett elektronikus folyóirat, újság, hírlevél, vagy egyéb periodikusan megjelenő szerkesztett kiadvány

⇒ *electronic library* ⇒ *e-zine*

electronic library

olyan intézmény vagy intézményi részleg, amely a hagyományos könyvtári tevékenységeket (beszerzés, katalogizálás, kölcsönzés, tájékoztatás stb.) jellemzően számítógépes támogatással, elektronikus dokumentumokat (is) használva végzi

⇒ *digital library* ⇒ *e-book* ⇒ *e-journal* ⇒ *virtual library*

Elköb Projekt (Elektronikus Levelező Kör Bővítése)

a HUNINET Egyesület által 1993-ban indított kezdeményezés (offline) e-mail szolgáltatások biztosítására főiskolák és középiskolák számára

⇒ *HUNINET* ⇒ *offline* ⇒ *offline reader* ⇒ *Sulinet*

ELLA

az IIF Program hálózati levelezőrendszere és protokollja; eredetileg csak saját kliens programokkal (ELLA, TRILLA) volt használható az X.25 hálózaton, később átalakították Internet-kompatibilissé

⇒ *IIF (IIFP)* ⇒ *UUCP* ⇒ *X.25*

e-mail

elektronikus posta, számítógépen írt leveleket továbbító hálózati szolgáltatás

⇒ *@* ⇒ *address* ⇒ *freemail* ⇒ *hybrid mail* ⇒ *mailbox* ⇒ *mailserver* ⇒ *snail mail*

emoticon

érmek jelzésére használt karakteres grafika, más néven smiley

⇒ *smiley*

encryption

magyarul: „titkosítás”; a számítógépes hálózatokon leginkább az illetéktelen felhasználás ellen alkalmaznak titkosító eljárásokat adatok, file-ok vagy számítógépes rendszerek védelmére, de ezek a megoldások alkalmasak személyazonosság vagy digitális állomány hitelességének ellenőrzésére is

⇒ *Clipper chip* ⇒ *PEM* ⇒ *PGP* ⇒ *RSA* ⇒ *S/MIME* ⇒ *SSL*

end-user

az az ember, aki a számítógépes szolgáltatások vagy szoftverek valódi használója (megkülönböztetve a közvetítőktől, terjesztőktől, szolgáltatóktól stb.); nem túl szerencsés magyar fordítása: „végfelhasználó”

⇒ *user* ⇒ *user interface*

error detection/correction

hálózati adatátvitel során alkalmazott hibaészlelő/javító technika, ahol a küldő számítógép egy speciális algoritmussal kiszámolt jellemző kódot (ellenőrző összeget) illeszt minden egyes adatsomaghoz, melynek helyességét a fogadó gép ugyanazzal a matematikai eljárással ellenőrzi; ha a két szám nem egyezik, akkor hibás volt az átvitel és az adatsomagot újra kell küldeni vagy az ellenőrző összeg alapján ki kell javítani

⇒ *datagram* ⇒ *downloading* ⇒ *MNP*

ESMTP (Extended Simple Mail Transfer Protocol)

az Internet egyszerű, 7 bites SMTP levéltovábbítási protokolljának kiegészítése, mely 8 bites kommunikációra is alkalmas; egyelőre még nem sok helyen használják

⇒ *MIME* ⇒ *SMTP* ⇒ *X.400*

Ethernet

a Xerox cég által kifejlesztett és rendkívül elterjedt helyi hálózati (LAN) technika, mely 10 Mbit/s névleges átviteli sebességet biztosít koaxiális árnyékolt kábelben vagy árnyékolatlan csavart érpáron; továbbfejlesztett, de még csak most terjedő változataival 100 Mbit/s (Fast Ethernet) és 1-10 Gbit/s (Gigabit Ethernet) sebességet is el lehet érni üvegszálal összeköttetésekben

⇒ *10BASE2*, *10BASE5*, *10BASE-T*, *100BASE-T* ⇒ *Fast Ethernet* ⇒ *LAN*

Eudora

MS Windows és Macintosh gépekre írt, public domain változatban is letölthető, nagy tudású e-mail kliens az Interneten való levelezéshez

⇒ *e-mail* ⇒ *mail-reader*

EuropaNET

az IXI-t felváltó, 2 Mbit/sec sebességű európai kutatási hálózat, melyen TCP/IP és X.25 forgalom is folyhat; a HBONE egyik fontos nemzetközi kapcsolata

⇒ *COSINE* ⇒ *EBONE* ⇒ *HBONE* ⇒ *IXI* ⇒ *RARE*

extranet

internetes protokollokkal és szoftverekkel üzemelő magánhálózat, melyre a működtető intézményen kívül korlátozott mértékben és körben mások (kívülről) is rákapcsolódhatnak; jellemzően egy cég belső intranetje, amihez a szállítók és vevők is hozzáférést kaphatnak

⇒ e-business ⇒ intranet ⇒ TCP/IP

e-zine

jellemzően Web-alapú elektronikus magazin, sok képpel, rovatokkal, gyakran folyamatos szerkesztéssel; jelentős részük magánvállalkozás és egy-egy divatos téma vagy híres ember köré szerveződik

⇒ e-journal

FAQ (Frequently Asked Questions)

a hálózati kommunikációs fórumokon leggyakrabban feltett kérdések és az azokra adott válaszok gyűjteménye az újonnan érkezett érdeklődők számára; a „kollektív bölcsességnek” ezek a dokumentumai elsősorban a Usenet hírcsoportjaira jellemzőek; magyarul: „GYIK” (GYakran Ismételt Kérdések)

⇒ *newbie* ⇒ *news* ⇒ *periodic-postings*

Fast Ethernet

hagyományos Ethernet vezetékeken újfajta hálózati kártyák segítségével 100 Mbit/s átviteli sebességet biztosító technológia; az FDDI olcsó alternatívája lehet

⇒ *10BASE2*, *10BASE5*, *10BASE-T*, *100BASE-T* ⇒ *Ethernet* ⇒ *FDDI*

FDDI (Fiber Distributed Data Interface)

üvegszálás hálózatoknál használt adatátviteli technika, mely akár 100 Mbit/s sebességű átvitelt is lehetővé tesz

⇒ *Fast Ethernet*

FIDONET (Federation International Data Exchange)

elsősorban PC-ken működő, telefonos BBS-ek világméretű hálózata; e-mail és levelezőcsoport szolgáltatást is nyújt

⇒ *BBS* ⇒ *FREENET* ⇒ *Matrix Netmail* ⇒ *QWK*

field

az adatbázisokat alkotó rekordokon belül egy meghatározott adatmező

⇒ *database* ⇒ *index* ⇒ *prefix* ⇒ *record* ⇒ *suffix*

file

saját névvel rendelkező számítógépes állomány (program, szöveg, kép, stb.); a névhez (különösen PC-s operációs rendszereknél) egy, az állomány típusát jelző kiterjesztés (suffix) is járul, melyet egy pont karakter előz meg (pl. .zip, .doc, .html); az internetes kliensek csak bizonyos állománytípusok megjelenítésére képesek, egyéb esetben külső „viewer” vagy „plug-in” programokat hívnak meg

⇒ *ASCII file* ⇒ *binary file* ⇒ *directory* ⇒ *dot file* ⇒ *plug-in* ⇒ *suffix*

fileserver

olyan szerver, amely számítógépes állományokat szolgáltat a hálózaton (pl. anonim FTP archívum formájában)

⇒ *anonymous FTP* ⇒ *archive site* ⇒ *FTP* ⇒ *software archive*

file-transfer

számítógépes állományok átvitele az egyik gépről a másikra, valamilyen kommunikációs vonalon keresztül

⇒ *downloading* ⇒ *FTP* ⇒ *uploading*

finger

leginkább Unix gépeken használható parancs, mellyel egy adott host felhasználóinak listájában név vagy azonosító alapján megkereshetünk valakit, ill. megnézhetjük, hogy az illető éppen be van-e jelentkezve; biztonsági okokból egyes rendszergazdák le szokták tiltani ezt a szolgáltatást

⇒ *account* ⇒ *username*

firewall

aktív hálózati hardver eszközök (pl. routerek) és szoftverek segítségével létrehozott biztonsági rendszer két hálózat (jellemzően egy belső LAN és a nyilvános Internet) között; a tűzfallal védett gépekkel csak a megfelelő jogosultságok gondos ellenőrzése után lehet kommunikálni, bizonyos műveletek pedig esetleg teljesen le vannak tiltva

⇒ *cracker* ⇒ *LAN* ⇒ *proxy server*

flame

kritika, ellenvélemény, nemtetszés stb. erőteljesebb hangú kifejezése az elektronikus levelekben; ennek különösen heves és hosszan elhúzódó, nyilvános levélváltásokban megjelenő változata a „flame-war”

⇒ *netiquette*

Flash

animációkat tartalmazó, „swf” kiterjesztésű állományok megjelenítésére képes plug-in program Web-kliensekhez; VideoFlash nevű változata video-lejátszásra is alkalmas

⇒ *plug-in* ⇒ *Shockwave* ⇒ *VideoFlash*

flow control

modemknél használt technika, mellyel össze lehet hangolni a beérkező adatcsomagok sebességét a modem saját fogadási és feldolgozási sebességével; megoldható hardveres módon, elektromos ütemező jelekkel (RTS/CTS) vagy szoftveres úton, speciális vezérlő ASCII kódokkal (XON/XOFF)

⇒ *modem* ⇒ *XON/XOFF*

folder

valamilyen szempontból összetartozó adatok vagy állományok (pl. elektronikus levelek) tárolására szolgáló „iratgyűjtő” funkció egyes számítógépes alkalmazásoknál vagy operációs rendszereknél; egy folder fizikailag általában egy directory vagy egy file

⇒ *directory* ⇒ *file*

follow-up

egy korábbi levélre küldött válasz, reagálás; elsősorban a Usenet hírcsoportokban használatos fogalom

⇒ *news* ⇒ *reply*

forward

egy beérkezett elektronikus levél továbbítása egy harmadik személynek; a legtöbb levelező kliensben külön funkció van erre a célra

⇒ *bcc* ⇒ *cc* ⇒ *e-mail* ⇒ *reply*

FQDN (Fully Qualified Domain Name)

egy Internetre kapcsolt gép „teljes” neve, vagyis a gép saját neve kiegészítve a hierarchiában fölötte levő domaineinek neveivel (pl. helka.iif.hu)

⇒ *domain* ⇒ *IP address* ⇒ *TLD*

frame

a HTML nyelvbe utólag bevezetett kiegészítés, mellyel egy Web-oldalt több (önállóan formázható, mozgatható és hivatkozható) keretre vagy mezőre lehet osztani; a Web-kliensek nem mindegyike és nem egyformán támogatja a frame-ek használatát

⇒ *browser* ⇒ *HTML* ⇒ *HTML editor* ⇒ *Web-page*

frame relay

csomagkapcsolt hálózatok kommunikációs szabványa, mely gyors (max. 1.5 Mbit/s) adatátvitelt biztosít, a változó hosszúságú adatcsomagok ún. „keretekbe” foglalva utaznak a hálózaton; jellemzően helyi hálózatok Internetre való kapcsolásához használják

⇒ *packet switching*

Free Agent

népszerű public domain kliens a Usenet hírcsoportjainak használatához

⇒ *news* ⇒ *news-reader*

freemail

ingyenes e-mail postafiók szolgáltatás az Interneten; az egyre több helyen térítésmentesen kérhető és használható e-mail címért (és a hozzá tartozó tárterületért) a felhasználó rendszerint a szolgáltató Web-lapján levő vagy a postafiókjába érkező reklámok megtekintésével, illetve személyes adatainak megadásával „fizet”; a legtöbb freemail rendszer Web-en keresztül (is) használható, így levelező kliens sem kell hozzá (Web-based mail)

⇒ *account* ⇒ *e-mail*

Free-Net

az USA-ból a kilencvenes évek elején indult mozgalom azzal a céllal, hogy egy-egy lakókörzéseknek ingyenes Internet hozzáférést és helyi érdeklődésre számot tartó információforrásokat nyújtsanak (pl. közkönyvtárakon keresztül)

⇒ *EFF*

FREENET

egy kötetlen, szabályoktól mentes levelező hálózat a hazai BBS-eken

⇒ *BBS* ⇒ *FIDONET* ⇒ *Matrix Netmail*

freeware

a szabadon terjeszthető közprogramok (public domain szoftverek) azon része, melyeknek szerzői a szoftverért magáért nem kérnek pénzbeli támogatást (pl. Linux)

⇒ *public domain* ⇒ *shareware*

front-end

„felhasználóbarát” előtét-program, mely egy általában bonyolultabb (pl. csak parancsmódban használható) másik szoftver kezelését egyszerűsíti le; az Interneten gyakori kliens/szerver elven működő szolgáltatások kliens része is ilyen „front-end” megoldás

⇒ *client* ⇒ *client/server architecture* ⇒ *user interface*

FTP (File Transfer Protocol)

a TCP/IP hálózati protokoll-csomag azon része, mely az állományok gépek közötti (hibamentes) átmásolását szabályozza, illetve Unix rendszerekben az ezt végző program neve (ftp); az Interneten az FTP leginkább public domain szoftverek letöltésére, illetve a felhasználó és hálózati szolgáltatója közötti állományküldésre (pl. saját homepage karbantartása esetén) használatos

⇒ *anonymous FTP* ⇒ *archive site* ⇒ *fileservers* ⇒ *FTPmail* ⇒ *software archive*

FTPmail

elsőként a DEC cég által bevezetett automatikus szolgáltatás, mely lehetővé teszi FTP archívumokból állományok letöltését elektronikus levélben (elsősorban az Internetet közvetlenül elérni nem tudók számára); a bináris file-okat postázás előtt valamilyen konvertáló programmal ASCII formátumra alakítja és a nagyobb állományokat kisebb részekre darabolja, melyek így már átküldhetők a levelezőrendszereken

⇒ *anonymous FTP* ⇒ *fileservers* ⇒ *gateway* ⇒ *software archive*

full-duplex

kétirányú egyidejű adatátvitel modemek között, melyet vagy a sáv szélesség (a frekvenciatartomány) kettéosztásával vagy az echo funkció adatküldésre való felhasználásával oldanak meg (ilyenkor szükséges a „local echo” bekapcsolása a kommunikációs programban)

⇒ *bandwidth* ⇒ *broadband* ⇒ *echo* ⇒ *half-duplex* ⇒ *MNP* ⇒ *modem*

full screen

valamely szoftver vagy terminál teljes képernyős üzemmódja, ahol az információk nem soronként, hanem képernyőnként jelennek meg

⇒ *dumb terminal* ⇒ *teletype* ⇒ *terminal* ⇒ *terminal emulation* ⇒ *TTY*

full-text

teljes szövegű adatbázistípus, amelyben a cikkek, könyvek stb. bibliográfiai adatai mellett/helyett azok teljes szövege is megtalálható
⇒ bibliographic database ⇒ KWIC

FYI („For Your Information”)

az Interneten közzétett közhasznú információs anyagok egy csoportjának összefoglaló neve elsősorban a hálózat kezdő felhasználóinak szóló tájékoztatók; továbbá az elektronikus kommunikációban gyakran használt rövidítés („szíves tájékoztatásul”)
⇒ CMC ⇒ guide

gateway

olyan gép vagy szoftver, amely a különböző hálózatok vagy hálózati információforrások között biztosít kapcsolatot, átjárási lehetőséget; ilyen átjáróra lehet szükség eltérő protokollokat használó hálózatok (pl. az X.25 és az Internet), vagy különböző szolgáltatások (pl. az FTP és az e-mail) között

⇒ *FTPmail* ⇒ *internet* ⇒ *relay*

GIF (Graphics Interchange Format)

eredetileg a CompuServe hálózaton használt formátum (max. 256 színárnyalatot tartalmazó) grafikus állományok tömör tárolására; az egyik legelterjedtebb képformátum jelenleg az Interneten; mivel a GIF-nél használt tömörítő eljárás tulajdonjoga vitatott, ezért helyette létrehozták a hasonló célokra alkalmas, de még kevésbé népszerű PNG formátumot

⇒ *animated GIF* ⇒ *JPEG* ⇒ *PNG* ⇒ *transparent GIF*

GNU (Gnu's Not Unix)

az amerikai Free Software Foundation által indított mozgalom, melynek az a célja, hogy egy freeware változatot írjanak a Unix operációs rendszerből

⇒ *gzip* ⇒ *Linux* ⇒ *Unix*

gopher

a kilencvenes évek elején kifejlesztett és akkoriban nagyon népszerű, kliens/szerver elven működő rendszer az Interneten levő (elsősorban szöveges) információforrások egységes, hierarchikus menükön keresztül való eléréséhez; 1993-ban jelent meg a továbbfejlesztett, gopher+ nevű változata korlátozott multimédia képességekkel, de mára a Web már teljesen kiszorította

⇒ *client/server architecture* ⇒ *CSO* ⇒ *jughead* ⇒ *Veronica* ⇒ *WWW*

groupware

csoportmunkát támogató szoftver, mellyel többen tudnak pl. közös dokumentumokon dolgozni, közös állományokat és eszközöket használni számítógépes hálózat segítségével (pl. Lotus Notes)

GSM (Global System for Mobile Communication)

digitális mobiltelefon szabvány; a GSM telefontársaságok újabban egyre több számítógépes (internetes) szolgáltatást is nyújtanak az előfizetőiknek

⇒ *SMS*

guest

egy hálózati géphez vagy szolgáltatáshoz saját használati joggal nem rendelkező, „vendég” felhasználó, akinek azért bizonyos korlátozott használati lehetőségeket megenged a rendszer
⇒ *account* ⇒ *anonymous FTP*

guide

kézikönyv, kalauz, útmutató jellegű összeállítás; az Interneten rendszerint valamilyen hálózati információforrás vagy szolgáltatás használatát ismerteti

⇒ *FYI*

Gutenberg Project

amerikai eredetű mozgalom, melynek célja, hogy néhány éven belül több ezer könyv legyen (egyszerű) elektronikus formában, nyilvánosan elérhető archívumokban

⇒ *e-book* ⇒ *MEK*

gzip

a GNU keretében fejlesztett, főleg Unix-alapú rendszereken használt freeware tömörítő program a korábban általánosan használt compress helyettesítésére; a tömörített file-ok kiterjesztése: *.gz*

⇒ *compress* ⇒ *GNU* ⇒ *tar* ⇒ *Unix*

hacker

olyan technofil ember, aki a szoftverek és a hardver eszközök működésének minél alaposabb megismerését, teljesítményük maximális kihasználását, a számítógépes és telekommunikációs rendszerek gyenge pontjainak felderítését, és nehéz programozási feladatok megoldását élvezzi; tevékenysége célja nem a (szándékos) károkozás, szemben a crackerrel

⇒ CERT ⇒ cracker ⇒ cyberpunk ⇒ warez site

half-duplex

a modemes kommunikációnak az az üzemmódja, amikor egyszerre csak egy irányban folyik adatátvitel; mindkét modem felváltva adja és veszi a jeleket

⇒ full-duplex ⇒ modem

HAM radio

rádióamatőrök hálózata, mely több ponton kapcsolódik a számítógépes hálózatokhoz is

handle

BBS-eken, MUD-okban, IRC-nél, vagy más online rendszernél használt álnév, a felhasználó valódi neve helyett

⇒ BBS ⇒ IRC ⇒ MUD ⇒ nickname

handshake

a telefonhálózaton való kommunikáció kezdeténél lezajló folyamat, amikor a két modem „kezet fog”, vagyis megegyezik abban, hogy milyen módon fogják az adatokat egymásnak elküldeni

⇒ dial-up ⇒ modem

hang up

a telefonos (modemes) kommunikáció végén a vonal lebontása; a kommunikációs programokban rendszerint külön menüpont vagy parancs van erre a célra

⇒ logout/logoff ⇒ modem

Hayes-compatible

a Hayes Microcomputer Products cég által kifejlesztett parancsnyelv modemek vezérlésére, mely időközben egyfajta „ipari szabvánnyá” vált; a Hayes-kompatibilis modemek és kommunikációs szoftverek ismerik az „AT” kezdetű parancsokat

⇒ modem ⇒ pulse dialing ⇒ touch-tone dialing

HBONE (Hungarian Backbone)

az NIIF által a kilencvenes évek első felében létrehozott non-profit (oktatási és kutatási célú) IP-alapú gerinchálózat, az első magyarországi Internet hálózat; már tervezés alatt van a HBONE2, az Internet2 hazai megvalósítása is

⇒ backbone ⇒ HUNGARNET ⇒ NIIF ⇒ NIP

header

elektronikus levelek (vagy más szöveges állományok) fejléce, mely a file szerzőjére, témájára, keletkezési dátumára, formátumára stb., és beérkező levél esetén a továbbítási útvonalára vonatkozó információkat tartalmaz; az Interneten a 822-es RFC által leírt szabvány szerint történik a levelek fejlécének („borítékjának”) elkészítése

⇒ RFC ⇒ SMTP ⇒ subject

help desk

nagyobb információs központok vagy számítástechnikai cégek által fenntartott segélyszolgálat, ahol az ügyfelek telefonon vagy e-mail útján közvetlen segítséget kaphatnak

⇒ NIC

HEPnet (High Energy Physics Network)

DECnet alapú világhálózat, melyet a nagyenergiájú fizikával foglalkozó kutatóintézetek összekötésére hoztak létre még az Internet elterjedése előtt

⇒ CERN ⇒ DECnet

hit

számítógépes adatbázisoknál egy keresőkérésre kapott találatok száma; másik értelemben egy Web-site valamelyik állományának (oldalának) letöltésére vonatkozó kérés; egy meghatározott időtartam alatt elért „találatok” száma alkalmas az illető site látogatottságának mérésére; különösen a kezdőlap (homepage) forgalmát szokás számolni

⇒ relevance ranking ⇒ search engine ⇒ set ⇒ site

HIX (Hollósi Information eXchange)

még az Internet hazai megjelenése előtt, az USA-ban indított levelező- és hírcsoportok, eredetileg elsősorban a külföldön élő magyarok számára

⇒ discussion group ⇒ mailing list ⇒ news ⇒ SIG

home banking

telefonon vagy számítógépes hálózaton keresztül távolról, akár otthonról is elérhető banki szolgáltatások (pl. számlakezelés) összefoglaló neve

⇒ e-business ⇒ information society

homepage

egy Web-site kezdőlapja, vagyis az az oldal, ami a nyitó képernyőt és (rendszerint) a további állományokra utaló mutatókat: a „tartalomjegyzéket” tartalmazza; kisebb cégek vagy magánemberek esetében gyakran egyedül a homepage jelenti az egész Web-szolgáltatást; magyarul: „honlap”, „címodal”, „Web-lap” stb.

⇒ *Web-page* ⇒ *Web-site* ⇒ *WWW*

Horizon

amerikai eredetű integrált könyvtári rendszer és online katalógus; a megvalósítás alatt levő magyarországi osztott könyvtári katalógus (MOKKA) alapját képező szoftver

⇒ *OPAC*

host

számítógépes hálózaton levő „gazdagép”, amely valamilyen szolgáltatást is nyújt (pl. postafiókokat üzemeltet, Web-oldalakat tárol, anonim FTP archívumot tart fenn)

⇒ *IP address* ⇒ *node* ⇒ *site*

HotJava

a Sun cég által kifejlesztett, Java-alapú Web-böngésző

⇒ *browser* ⇒ *Java* ⇒ *network computer* ⇒ *WWW*

hotlist

elsősorban Web-kliensekben található funkció a gyakran használt információforrások URL címének tárolására és gyors előhívására

⇒ *bookmark* ⇒ *browser* ⇒ *URL* ⇒ *WWW*

HTML (Hypertext Markup Language)

a World-Wide Webhez létrehozott leíró nyelv hipermédia dokumentumok készítéséhez; eredetileg az SGML egy erősen leegyszerűsített alkalmazása volt, melyet azóta folyamatosan továbbfejlesztenek; a HTML állományokban < > karakterek közé zárt szöveges címkék („tag”-ek) jelzik a dokumentum szerkezetét, a színeket, a beágyazott képek helyét, a hiperlinkeket stb.

⇒ *DHTML* ⇒ *HTML editor* ⇒ *SGML* ⇒ *tag* ⇒ *W3C* ⇒ *Web-page* ⇒ *WWW* ⇒ *XML*

HTML editor

HTML formátumú dokumentumok létrehozására alkalmas szövegszerkesztő; fejlettebb változatai azt is meg tudják mutatni, hogy hogyan fog kinézni az éppen szerkesztett oldal a Web-böngészőkben

⇒ *authoring tool* ⇒ *HTML* ⇒ *WWW*

HTTP (Hypertext Transfer Protocol)

a Web-szerverek és -kliensek közötti kommunikáció szabályait leíró protokoll

⇒ *client/server architecture* ⇒ *protocol* ⇒ *SSI* ⇒ *SSL* ⇒ *WWW*

HUNGARNET

a HBONE felhasználóit (elsősorban felsőoktatási, tudományos és közgyűjteményi intézményeket) tömörítő egyesület

⇒ HBONE ⇒ HUNINET ⇒ MITE ⇒ NIIF

HUNINET (Hungarian University Network)

1990-ben a Rektori Konferencia Nemzetközi Bizottsága kezdeményezésére alakult egyesület a magyarországi felsőoktatási számítógépes hálózat kialakítására és működtetésére

⇒ Elköb Projekt ⇒ HUNGARNET ⇒ NIIF

hybrid mail

e-mail üzeneteket más hálózatok levelezőrendszereibe, személyhívóra, faxra, telexre, vagy postai címre továbbító szolgáltatás

⇒ SMS

HYPER-G

a Graz University of Technology által kifejlesztett, de kevésbé elterjedt, a Webhez hasonló, ám annál „profibb” hipermédia rendszere; pl. a linkek nem a dokumentumokba vannak beágyazva, így azokat nem kell mindig módosítani és a hivatkozások oda-vissza is követhetők

⇒ hypermedia ⇒ WWW

hypermedia

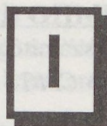
a hipertexthez hasonló elven felépülő, mutatókat („link”-eket) tartalmazó multimédia alkalmazás, ahol a szövegen kívül a képi és akár a hang elemek is szolgálhatnak ugrópontként

⇒ hypertext ⇒ link ⇒ multimedia ⇒ WWW

hypertext

olyan (számítógépes) szöveg, melynek egyes pontjairól mutatók vannak a szöveg más pontjaira vagy más szövegekre; a felhasználó ezeket a mutatókat követve tetszőleges sorrendben haladhat az olvasással

⇒ HTML ⇒ hypermedia ⇒ link ⇒ WWW

IAB (Internet Architecture Board)

az Internet „törvényhozó csoportja”, mely szabványosítási és egyéb fontos ügyekben dönt
⇒ IETF ⇒ Internet ⇒ InterNIC ⇒ ISOC

ICQ (ejtsd: I Seek You)

az izraeli Mirabilis által kidolgozott új, de máris rendkívül népszerű csevegő (chat) szolgáltatás az Interneten; használatához regisztrálnunk kell magunkat egy szerveren, kapunk egy egyedi azonosítót (UIN), mely alapján ismerőseink meg tudják nézni, hogy mikor vagyunk éppen online elérhetőek, és ilyenkor egy ICQ-klienssel azonnal kapcsolatba tudnak lépni velünk

⇒ AOL ⇒ chat ⇒ IRC ⇒ UIN

IEEE (Institute of Electrical and Electronic Engineers)

több fontos hálózati szabványt kidolgozó intézet az USA-ban
⇒ 802.x

IETF (Internet Engineering Task Force)

az Internet hálózatot üzemeltetők és fejlesztők önkéntes, laza szövetsége, amely technikai, menedzsment és szabványosítási kérdésekkel foglalkozik, és időnként ajánlásokat tesz az IAB-nek

⇒ IAB ⇒ Internet ⇒ InterNIC ⇒ ISOC

IIIF (IIFP) (Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program)

a nyolcvanas évek második felében indult, a hazai kutatási/oktatási szférát szolgáló számítógépes hálózatok és információforrások létrehozását és továbbfejlesztését koordináló projekt; 1995-től NIIF néven működik tovább

⇒ HBONE ⇒ NIIF ⇒ X.25

image map

Web-oldalakon használt technika, mellyel képek (pl. térképek) egyes pontjaihoz vagy részeihez is lehet hiperlinkeket kapcsolni

⇒ HTML ⇒ Web-page

IMAP (Interactive Mail Access Protocol)

a POP3-hoz hasonló, de annál fejlettebb, rugalmasabb és biztonságosabb szolgáltatást nyújtó (ám még nem annyira elterjedt) levelezési protokoll, mellyel PC-s kliensekkel is kezelni tudjuk a távoli szerveren levő postafiókunkat

⇒ client/server architecture ⇒ mailbox ⇒ mailserver ⇒ POP

IMHO (In My Humble Opinion)

a számítógépes kommunikációban használt rövidítés („szerény véleményem szerint”)

⇒ CMC

incoming directory

egyres FTP-archívumoknál megtalálható, bárki által írható könyvtár, ahová a felküldött file-ok kerülnek, mielőtt a szolgáltatás üzemeltetője ellenőrizné és témájuk szerint a megfelelő directory-ba helyezné őket

⇒ anonymous FTP ⇒ directory ⇒ software archive ⇒ uploading

index

számítógépes adatbázishoz készített segédállomány, mely valamelyik adatmező szerint rendezve tartalmazza a rekordokra vonatkozó mutatókat, jelentősen meggyorsítva így a keresés műveletét

⇒ database ⇒ field ⇒ search engine

information broker

(számítógépes) információkereséssel és -közvetítéssel foglalkozó személy vagy cég

⇒ SDI

information society

egyres szociológusok és politikusok által használt elnevezés a fejlett információtároló és -továbbító rendszerekkel rendelkező társadalmakra, ahol a gazdaság fő „nyersanyaga” az információ és az emberek többsége információs iparágakban dolgozik; az információs társadalom veszélyei között az elidegenedést és az (információban) szegények és gazdagok közötti szakadék növekedését, előnyei között pedig a környezetkímélő gazdaságot és a társadalom demokratikusabb működését szokták említeni

⇒ e-business ⇒ home banking ⇒ IT ⇒ tele-medicina ⇒ teleteaching ⇒ telework

information (super)highway

a Clinton-kormányzat által bevezetett hasonlat a jövő nagysebességű hálózatára, amely az egész országot behálózva egyfajta „információs közműként” mindenkire eljut; magyarul: „infosztráda”

⇒ information society ⇒ Internet2 ⇒ NGI ⇒ NIP ⇒ NREN

intelligent (search) agent

hálózati információforrások közötti keresésre vagy online tranzakciók önálló végrehajtására tervezett szoftvertípus; az igazán jó „ügynökprogramok” már mesterséges intelligencia megoldásokat is tartalmaznak, így képesek megtanulni gazdájuk igényeit, bizonyos mértékig „megérteni” a feldolgozott információt, önálló döntéseket hozni, együttműködni más agent-ekkel stb.

⇒ search engine

internet

az „internetworking” szó rövidített alakja, mely különböző (rendszerű) számítógépes hálózatok, IP protokollon alapuló együttműködését jelenti; az internetworking eddigi legsikeresebb megvalósítása a nagybetűs Internet

⇒ Internet ⇒ IP ⇒ TCP/IP

Internet

helyi, regionális és országos számítógépes hálózatok laza „metahálózata”, amely az IP protokollt használja a kommunikációra; az ARPANet-ből kifejlődött Internet ma már a világ legnagyobb WAN rendszere, mely több tízezer kisebb hálózatot köt össze, sok millió felhasználóval

⇒ ARPANet ⇒ internet ⇒ Internet2 ⇒ IP ⇒ TCP/IP ⇒ WAN

Internet2

amerikai egyetemek és kutatóintézetek által kezdeményezett új, nagysebességű (gigabites nagyságrendű) IP hálózat, mely a jelenlegi Internet több problémáját (lassú vagy változó átviteli kapacitás, véges számú IP címek stb.) kívánja megoldani és új hálózati alkalmazásokat bevezetni; az Internet2 projekt időközben az átfogóbb NGI terv része lett; azóta más országokban (köztük nálunk is) megindultak az Internet2-típusú fejlesztések

⇒ Internet ⇒ IP ⇒ IPv6 ⇒ NGI ⇒ NIP

Internet Explorer

a Microsoft cég (eredetileg) Windows-alapú Web böngészője, melyet folyamatosan továbbfejlesztnek és az újabb Windows változatoknál az operációs rendszerbe is integráltak általános file-kezelő programként; a Netscape nagy vetélytársa, sok hasonló és néhány egyedi képességgel

⇒ browser ⇒ client ⇒ Netscape Navigator ⇒ WWW

Internet worm

1988-ban egy amerikai diák által írt és „véletlenül” elszabadult program, mely rövid idő alatt sok internetes szervert bénított meg azzal, hogy rengeteg példányban másolta le és futtatta önmagát, míg végül (szintén az Internet segítségével) sikerült lokalizálni és kiirtani

⇒ CERT ⇒ hacker ⇒ Virnet

InterNIC (Internet Network Information Center)

az amerikai National Science Foundation által 1993-ban létrehozott, az Internet hálózat működését koordináló, regisztráló és tájékoztató funkciót ellátó szerveződés

⇒ Internet ⇒ NIC

intranet

az Internetnél is használt TCP/IP protokollokra és szoftverekre (e-mail, FTP, Web stb.) épülő, nem nyilvános, belső (helyi) hálózatok összefoglaló neve; egyre több intézmény épít ki saját intranetet, mely többnyire olcsóbb a hagyományos LAN rendszerekhez képest és a felhasználók az Internethez hasonló, ismerős környezetben dolgozhatnak

⇒ extranet ⇒ Internet ⇒ LAN ⇒ TCP/IP

IP (Internet Protocol)

az a protokoll, amely egy internet hálózaton az adatcsomagok összeállításáért és továbbításáért felelős

⇒ *Internet* ⇒ *IP address* ⇒ *TCP/IP*

IP address

az Internet hálózathoz kapcsolt gépek egyedi azonosítója; a jelenlegi IPv4 szabvány szerint négy, pontokkal elválasztott decimális számból áll (ezek értéke 0 és 255 között lehet); mivel az IP címek az Internet gyors növekedése miatt fogytán vannak, ezért szükségessé válik a címtartomány kiterjesztése

⇒ *address* ⇒ *DNS* ⇒ *domain* ⇒ *dot* ⇒ *FQDN* ⇒ *IP* ⇒ *IPv6* ⇒ *nameserver* ⇒ *nslookup*

IPv6

nemzetközi bevezetés alatt levő új internet protokoll, mely a jelenlegi IPv4-et fogja felváltani, kiküszöbölve annak több problémáját, melyek az időközben megnövekedett igények miatt keletkeztek; fontosabb újdonságai: 32 bites helyett 128 bites IP címek, nagyságrenddel gyorsabb átvitel lehetősége, nagyobb adatbiztonság, garantált sávszélesség multimédia alkalmazásokhoz

⇒ *Internet2* ⇒ *IP* ⇒ *IP address* ⇒ *TCP/IP*

IPX (Internetwork Packet eXchange)

Novell NetWare hálózatokon használatos adattovábbítási protokoll; nem biztosít teljesen megbízható átvitelt, ezért az SPX protokollal egészítik ki

⇒ *Novell NetWare* ⇒ *protocol*

IRC (Internet Relay Chat)

népszerű „csevegő” szolgáltatás az Interneten; szabadon létrehozható virtuális „csatornákon”, IRC kliensek segítségével két vagy több ember tud álnéven élőben (írásban) beszélgetni egymással egy szerveren keresztül

⇒ *channel* ⇒ *chat* ⇒ *ICQ*

ISDN (Integrated Services Digital Network)

digitális kommunikációs szabvány hagyományos telefonvonalakra; a hagyományos modem megoldáshoz képest gyorsabb, 2x64 kbit/s átviteli sebességet biztosít, és a két csatornán párhuzamosan folyhat telefonhang, fax, kép, vagy adattovábbítás

⇒ *DSL*

ISO (International Standards Organization)

1946-ban alakult nemzetközi szabványügyi szervezet, több fontos hálózati kommunikációs szabvány (pl. az OSI) kidolgozója

⇒ *ANSI* ⇒ *ISO 8859-2* ⇒ *NISO* ⇒ *OSI*

ISO 8859-2

a 7 bites ASCII szabvány 8 bites kiegészítése, mely a közép-európai nyelvekben (köztük a magyarban) előforduló ékezetes és egyéb speciális betűket is tartalmazza; hétköznapi nevén „Latin-2 kódtábla”

⇒ ASCII file ⇒ ISO

ISOC (Internet SOCIety)

1992-ben alapított professzionális szervezet az Internet technikai és szervezeti fejlesztése céljából, az IAB felügyelő szerve; hazánkat a Magyar Internet Társaság képviseli az ISOC-ban

⇒ IAB ⇒ IETF ⇒ Internet ⇒ InterNIC ⇒ MITE

ISP (Internet Service Provider)

Internet csatlakozást biztosító cég vagy egyéb intézmény, mely rendszerint egyéb szolgáltatást is nyújt (pl. oktatás, segítőszolgálat, e-mail postafiók bérlet, saját honlapok elhelyezésének lehetősége), de komolyabb saját tartalomszolgáltatást nem; önálló domain névvel és saját szerverrel rendelkezik

⇒ access provider ⇒ content provider ⇒ OSP

IT (information technology)

információtárolással és -továbbítással kapcsolatos technológiák (vagy iparágak) összefoglaló neve

⇒ information society

ITU (International Telecommunications Union)

Nemzetközi Távközlési Unió, az ENSZ egyik szabványalkotó és döntéshozó szervezete a telekommunikáció és az adatátvitel terén

⇒ CCITT

IXI

európai kutatási hálózatok X.25-ös alapú, nem nyilvános, egyesített hálózata, a COSINE projekt alapja

⇒ COSINE ⇒ EBONE ⇒ EuropaNET ⇒ RARE ⇒ X.25

JANET (Joint Academic NETWORK)

brit egyesített kutatási/oktatási hálózat, illetve hálózati információs szolgáltatásokat fejlesztő projekt; a kilencvenes évek közepétől SuperJANET néven működik tovább, a korábrinál nagyságrenddel gyorsabb vonalakkal

⇒ NISS

Java

a Sun cég által kifejlesztett gép- és operációs rendszerfüggetlen programozási nyelv; mivel egy elképzelt számítógépre (Java Virtual Machine) tervezték, a Java nyelvű programok módosítás nélkül futtathatók bármely gépen, amely képes a JVM szimulálására; az Interneten a Web-alapú szolgáltatásoknál (pl. online áruházak) van fontos szerepe, a statikus HTML oldalak a Web-kliens által a szerverről automatikusan letöltött, többnyire már előre lefordított programkóddal (applets) tetszőleges alkalmazásokká egészíthetők ki; a régebbi Web-kliensek nem egyformán támogatják a Java alkalmazásokat, melyek egyébként is jelentősen lassítják ma még a Weben való böngészést

⇒ ActiveX ⇒ applet ⇒ JavaScript ⇒ network computer ⇒ virtual machine

JavaScript

a Sun és a Netscape által kifejlesztett parancsnyelv egyszerűbb programozási feladatok céljára a Weben (pl. mozgó HTML elemek, interaktív funkciók); a Java nyelvre csak távolról hasonló JavaScript parancsok a HTML állományokba írhatók bele és a Web-kliensek soronként értelmezve hajtják végre azokat, de itt is gondot okoz, hogy az egyes régebbi böngészőprogramok eltérő módon támogatják vagy egyáltalán nem ismerik a JavaScript nyelvet

⇒ DHTML ⇒ HTML ⇒ Java ⇒ script (file) ⇒ Visual Basic Script

JENC (Joint European Networking Conference)

a RARE által évente szervezett konferencia az európai hálózatok működtetői számára

⇒ RARE ⇒ TERENA

JIS (Japanese Industry Standard)

szabványos kódrendszer a japán kanji írásjelek egy részének számítógépes megjelenítésére és hálózaton való továbbítására

job

egy (távoli) számítógépnek kiadott feladat, parancs, ill. az azt végrehajtó program; elindítása után rendszerint már nem igényli a felhasználó interaktív beavatkozását

joker

adatbázisokban való keresésnél használható speciális karakter (rendszerint * vagy ? vagy \$), mellyel a keresett szó egy vagy több betűje helyettesíthető, így egyszerre több szóalakra is rá lehet keresni

⇒ *truncation*

JPEG (Joint Photographic Experts Group)

elsősorban fényképszerű, sokszínű képek tömör tárolására kifejlesztett formátum, a kis file-méret miatt az Interneten nagyon népszerű; a tömörítés során annak mértékével arányosan információvesztés történik, de a kép torzulása egy bizonyos határig emberi szemmel nem észrevehető

⇒ *GIF* ⇒ *PNG*

jughead

a gopherhez kifejlesztett program egy adott szerver tartalmának indexelésére és utána kulcsszó szerinti visszakeresésére; lényegében egy helyi Veronica

⇒ *gopher* ⇒ *search engine* ⇒ *Veronica*

junk mail

az elektronikus postaládákba érkező érdektelen, kérértlen, gyakran reklám jellegű levéltömeg

⇒ *spamming*

Kermit

az egyik legrégebb és legismertebb kommunikációs program, ill. file-transzfer szabvány; a Columbia University programozói készítették, elsősorban modemes kapcsolatokhoz használják

⇒ *file-transfer* ⇒ *modem* ⇒ *Telir* ⇒ *terminal emulation*

keyword

bibliográfiai adatbázisokban, online katalógusokban az egyes publikációk témájának leírására használt kulcsszó; a tárgyszóval szemben általában nem egy kötött tezaurusból választják, hanem például a címből vagy a kivonatból; továbbá így nevezik a különböző keresőrendszereknél a felhasználó által beírt kérdésben előforduló (jellemző) szavakat is

⇒ *bibliographic database* ⇒ *descriptor* ⇒ *KWIC* ⇒ *thesaurus*

killfile

egy news-kliensek által használt segédállomány a nem-kívánatos üzenetek kiszűrésére; az ebbe beírt szavak, nevek, e-mail címek segítségével kiválaszthatók a hírcsoportok anyagából azok a levelek, amiket nem szeretnénk látni

⇒ *news* ⇒ *spamming* ⇒ *Usenet Death Penalty*

KözEIKat (Közös Elektronikus Katalógus)

Az NIIF egyik projektje a fontosabb hazai online könyvtári katalógusok egységes felületen való egyidejű lekérdezésére

⇒ *OPAC* ⇒ *Z39.58*

KWIC (KeyWord In Context)

főleg teljes szövegű adatbázisokban használt megjelenítési forma, ahol a keresett szót annak szövegkörnyezetével együtt lehet kiírni

⇒ *full-text* ⇒ *keyword*

LAN (Local Area Network)

helyi (max. egy intézményen belüli) hálózat, mely a nagytávolságú hálózatoktól általában eltérő műszaki megoldásokat és esetleg más kommunikációs szabványokat is használ; elsődleges célja a számítógépes erőforrások megosztása

⇒ 802.x ⇒ Ethernet ⇒ frame relay ⇒ intranet ⇒ Novell NetWare

leased line

(telefontársaságtól) bérelt kommunikációs vonal, ami egy állandóan működő adatátviteli csatornát biztosít két pont között, szemben a bármely két pont összekötésére képes tárcsázható (dial-up) kapcsolattal; bérelt vonalra a nagy adatforgalmat bonyolító intézmények szoktak előfizetni: a költségek a vonal kapacitásától és a két végpont távolságától függenek, a forgalom vagy a használati idő után már rendszerint nem kell külön fizetni

⇒ dial-up

limit

speciális parancs egyes keresőrendszerekben, mellyel egyszerűen lehet egy találati halmazt további szempontok (pl. nyelv, évszám) szerint szűkíteni

⇒ Boole operators ⇒ database ⇒ search engine ⇒ set

link

hipertext és hipermedia anyagokban használt utaló (mutató, kapocs, ugrópont stb.) egy másik szövegrészre vagy állományra való hivatkozáshoz; a Weben egy link akár egy másik gépen levő file-ra is mutathat és a kliensek eltérő színnel vagy aláhúzással jelzik; a felhasználó az ugrópontok láncolatát követve tetszőleges sorrendben barangolhat a hálózati információforrások között

⇒ hypermedia ⇒ hypertext ⇒ image map ⇒ WWW

Linux

akár egy 386-os PC-n is futtatható Unix-típusú, többfelhasználós és többfeladatos freeware operációs rendszer, mely szerverként is működhet; fejlesztését a GNU koordinálja és az Interneten keresztül több ezer programozó dolgozik rajta, az új változatok pedig azonnal letölthetők a hálózatról

⇒ freeware ⇒ GNU ⇒ public domain ⇒ Unix

LISTSERV

listserver szolgáltatást nyújtó szoftver; először az EARN/BITNET hálózat egyes nagyobb számítógépein működtek ilyen rendszert, ma már internetes, Unix- és Windows NT-alapú változata is létezik

⇒ BITNET ⇒ digest ⇒ listserver ⇒ mailing list ⇒ majordomo

listserver

egy vagy több levelező listát működtető szerver a hálózaton; eredetileg a BITNET hálózat egyik szolgáltatása volt, később elterjedt az Interneten is; a listserver program segítségével tudnak a tagok fel- és leiratkozni, (esetleg) keresni a lista archívumában, és a levélküldésre vonatkozó különböző opciókat állíthatnak be (pl. digest)

⇒ BITNET ⇒ LISERSERV ⇒ mailing list ⇒ majordomo ⇒ subscribe/unsubscribe

log file

leginkább nyilvános szolgáltatást nyújtó szervereknél használt állomány, melyben a szerver által teljesített kérések adatait naplózzák automatikusan egy meghatározott időszak alatt, így a szerver üzemeltetője mérni tudja a forgalmat és különböző statisztikákat készíthet; továbbá egyes kommunikációs programokban, kliensekben is van hasonló funkció, amellyel a felhasználó egy file-ba írathatja a hálózatról érkező és a képernyőn megjelenő karaktereket, későbbi tanulmányozás vagy felhasználás céljából

⇒ hit ⇒ screen capture ⇒ server

login

bejelentkezés egy (távoli) számítógépbe vagy szolgáltatásba a hálózaton keresztül; a kapcsolat felépítése és a felhasználó azonosítása

⇒ account ⇒ dial-up ⇒ logout/logoff ⇒ password ⇒ rlogin ⇒ telnet

logout/logoff

kijelentkezés egy (távoli) gépről vagy szolgáltatásból; esetleg a hálózati kapcsolat teljes lebontása

⇒ hang up ⇒ login

lurking

passzív részvétel egy levelezőcsoportban vagy egyéb hálózati kommunikációs tevékenységben; vagyis, ha valaki csak olvassa az üzeneteket, de nem szokott írni

⇒ CMC

lynx

karakteres üzemmódú Web-kliens Unix és DOS operációs rendszerre; a szövegbe ágyazott képeket és egyéb multimédia állományokat nem jeleníti meg, csak letölti

⇒ browser ⇒ client ⇒ WWW

mailbox

elektronikus „postaláda”, egy adott e-mail címhez tartozó postafiók egy mailserven; lényegében egy (véges méretű) tárolóhely a szerver gép lemezegységén, ahol a levelek találhatóak
 ⇒ *account* ⇒ *e-mail* ⇒ *mailserver* ⇒ *quota* ⇒ *username*

mailing list

eredetileg a BITNET hálózaton megjelent szolgáltatás, olyan levelezőcsoport, melynek tagjai egy listserv segítségével, közös e-mail postafiókon keresztül tartják egymással a kapcsolatot; a csoport tagjai fel- és leiratkozhatnak a listára, és a közös címre küldött leveleket minden tag megkapja a saját postafiókjába; a levelező listák lehetnek teljesen nyíltak, vagy szerkesztettek (moderáltak), és pl. hírlevelek terjesztésére is felhasználhatók
 ⇒ *discussion group* ⇒ *LISTSERV* ⇒ *listserver* ⇒ *majordomo*

mail-reader

elektronikus levelek olvasására (és többnyire írására is) szolgáló program vagy csak egy funkció egy nagyobb szoftveren (pl. Web-kliensen) belül; léteznek offline levélolvasó programok is egy mailserverről vagy BBS-ről korábban letöltött levelek böngészéséhez
 ⇒ *e-mail* ⇒ *offline reader*

mailserver

e-mail postafiókokat üzemeltető, elektronikus levelezést bonyolító szerver
 ⇒ *client/server architecture* ⇒ *IMAP* ⇒ *mailbox* ⇒ *POP*

majordomo

eredetileg Unixra, Perl nyelven írt listserv szoftver; az Interneten nagyon népszerű levelezőcsoportok működtetéséhez
 ⇒ *listserver* ⇒ *mailing list* ⇒ *Perl* ⇒ *subscribe/unsubscribe*

MAN (Metropolitan Area Network)

olyan (nagysebességű) számítógépes hálózat, mely egy nagyváros méretű területet fog át és ilyen nagyságú közösséget szolgál ki; egy MAN rendszerbe rendszerint a település minden fontos közintézményét és lakóterületét bekötik, és helyi fontosságú szolgáltatásokat (is) működtetnek rajta
 ⇒ *WAN*

MARC (MACHine-Readable Catalog)

nemzetközi adatsere-szabvány számítógéppel készült bibliográfiák, könyvtári katalógustételek különböző rendszerek közötti átviteléhez; a más könyvtáraktól átvett MARC formátumú rekordok saját adatbázisba tölthetők be, így megtakarítható a dokumentumok helyben történő leírása; több országban saját, nemzeti változatai is vannak (pl. USMARC, UKMARC, HUNMARC)

⇒ *bibliographic database* ⇒ *OPAC*

Matrix

John S. Quarterman amerikai informatikus klasszikus könyvében („The Matrix”) használt metaforája, ami a világot átfogó számítógépes hálózatok bonyolultságára és belső összefüggéseire utal

⇒ *cyberspace*

Matrix Netmail

személyes levelezésre használható rendszer a FIDONET hálózaton

⇒ *BBS* ⇒ *EchoMail* ⇒ *FIDONET* ⇒ *FREENET* ⇒ *QWK*

MBONE (Multicast IP backbone)

az Interneten az IP multicast technika segítségével létrehozott virtuális hálózat, melyen nagy és megbízható sávszélesség-igényű hang- és mozgókép-alkalmazások (pl. videokonferencia, távoktatás) is működhetnek, melyeket az eredeti TCP/IP protokoll nem tenne lehetővé; nálunk 1996 óta folynak kísérletek az MBONE használatával

⇒ *Internet* ⇒ *multicasting* ⇒ *MICE* ⇒ *RTSP* ⇒ *TCP/IP*

MEK (Magyar Elektronikus Könyvtár)

1994-ben indult elektronikus könyvtár az Interneten magyar nyelvű vagy vonatkozású szöveges dokumentumok gyűjtésére; többek között hasznos segédletek találhatóak benne a hálózatokkal kapcsolatban

⇒ *digital library* ⇒ *e-book* ⇒ *electronic library* ⇒ *Gutenberg Project*

message

a hálózati kommunikációban a partnerek között váltott rövid üzenet, sokszor az elektronikus levél szinonimája

⇒ *e-mail* ⇒ *MHS* ⇒ *news* ⇒ *post* ⇒ *reply* ⇒ *SMS*

metadata

(hálózati) információforrások vagy elektronikus dokumentumok jellemzőit leíró szabványosított adatelemek; az Interneten (főleg a Weben) való hatékony keresés legfőbb oka, hogy az eredeti protokollokból szinte teljesen kimaradt az egyes forrásokra vagy file-okra vonatkozó kísérő információk (pl. szerző, közreadó, téma, megjelenés dátuma stb.) feltüntetetésének egységesítése; ezen próbálnak segíteni a különböző célokra és felhasználói köröknek kidolgozott metadata szabványok

⇒ *Dublin Core* ⇒ *RDF*

MHS (Message Handling System)

az X.400 szolgáltatások és protokollok összefoglaló neve, melyek a helyi levelezőrendszerek között az üzenetek továbbítását biztosítják

⇒ *SMTP* ⇒ *X.400*

MICE

európai (kísérleti) projekt az Internet hálózatra épülő multimédia és videokonferencia szolgáltatások bevezetésére

⇒ *MBONE* ⇒ *multicasting*

MIME (Multipurpose Internet Mail Extensions)

más néven Metamail; az Internet eredeti, SMTP levelező protokolljának 1992-ben bevezetett kiterjesztése, amellyel 8 bites karaktereket tartalmazó (ékezetes) szöveges vagy bináris (multimédia) állományok is továbbíthatók elektronikus levélben; a file-ok tartalma 7 bites ASCII kódokra konvertálva kerül átvitelre; a levelezésen kívül más internetes alkalmazások is használják már a MIME kódolást

⇒ *BASE64* ⇒ *binary file* ⇒ *ESMTP* ⇒ *quoted printable* ⇒ *S/MIME* ⇒ *SMTP*

MINITEL

Franciaországban elterjedt nyilvános videotex rendszer; speciális terminálokkal a telefonhálózaton át a felhasználók számtalan közhasznú információforrást érhetnek el, valamint egymással is kommunikálhatnak; az Internet elterjedésével a jelentősége rohamosan csökken

⇒ *videotex*

mirror

valamely népszerű Internet információforrásról készített (és rendszeresen frissített) teljes másolat egy (általában földrajzilag távol levő) másik szerveren; a tükrözéssel csökkenthető az eredeti szerver és az interkontinentális vonalak terhelése, ha a felhasználók a hozzájuk legközelebb eső mirrort használják

⇒ *fileserver* ⇒ *proxy server* ⇒ *software archive* ⇒ *site* ⇒ *Web-site*

MITE (Magyar Internet Társaság Egyesület)

1997-ban alakított szervezet az Internet és a hálózati kultúra hazai terjesztésére; az Internet Society magyar tagozata

⇒ *ISOC*

MNP (Microcom Networking Protocol)

telefonvonalon való (full-duplex) kommunikációnál használt hibajavító és átvitel-gyorsító, adattömörítő szabványok neve; a korszerű modemek már mind ismerik és használják

⇒ *data compression* ⇒ *error detection/correction* ⇒ *full-duplex* ⇒ *modem*

modem (MODulator-DEModulator)

a számítógép digitális jeleit analóg telefonhálózatokon való átvitelhez át- és visszaalakító hardver eszköz; a mai modemek 14,4 és 56 kbit/s sebességű adatátvitelre képesek, de a tényleges sebesség a telefonvonal minőségétől és a vonal másik végén levő modem teljesítményétől is függ; a kábeltévé hálózathoz való csatlakozáshoz speciális kábel-modemet használnak

⇒ *cable modem* ⇒ *dial-up* ⇒ *Hayes-compatible*

moderator

az a személy vagy kis csoport, aki a szerkesztett (moderált) kommunikációs fórumoknál eldönti, hogy egy üzenet továbbítható-e a lista vagy hírcsoport olvasóinak

⇒ *discussion group* ⇒ *mailing list* ⇒ *newsgroup*

Mosaic

az első igazán népszerű és elterjedt grafikus Web-kliens program volt 1993-94-ben, mely különböző operációs rendszerekre is elkészült; később a Netscape felváltotta

⇒ *browser* ⇒ *client* ⇒ *NCSA* ⇒ *Netscape Navigator* ⇒ *WWW*

mount

egy távoli gépen levő file-rendszer vagy teljes háttértároló hozzárendelése a saját gépünkhöz egy új, virtuális meghajtóként (pl. PCNFS segítségével)

⇒ *NFS*

Mozilla

a Netscape böngészők beceneve; továbbá a Mozilla.org nevű Web-site és fórum elnevezése, ahol a Netscape forráskódját lehet letölteni és ahol a szoftver önkéntes továbbfejlesztői tartják egymással a kapcsolatot

⇒ *browser* ⇒ *Netscape Navigator*

MP3 (MPEG-1 Layer-3)

szinte CD hangminőséget nyújtó, de az audio CD-nél 10-szer tömörebb digitális hangformátum; nagyon népszerű az Interneten és CD-ROM-on egyaránt; a file-ok kiterjesztése .mp3

⇒ *digitizing* ⇒ *MPEG*

MPEG (Motion Picture Experts Group)

digitális videofilmek tömörítési és tárolási formátuma; valójában több különböző szabvány összefoglaló neve, melyet különböző célokra fejlesztettek ki; a legújabb változat az MPEG-4, mely az Apple által kidolgozott QuickTime megoldást szabványosítaná kifejezetten az Interneten való videosugárzásra

⇒ *digitizing* ⇒ *QuickTime*

MSN (Microsoft Network)

a Microsoft cég által indított előfizetéses magánhálózat és tartalomszolgáltatás az Interneten; újabban egyre több ingyenes és nyilvános szolgáltatást is kínál

⇒ *consumer online services* ⇒ *OSP* ⇒ *WebTV*

MUD (Multi-User Dungeon/Dimension)

több játékos által a hálózaton online játszható interaktív kaland- vagy stratégiai játék; kliens/szerver elven működik, jellemzően egyszerű karakteres üzemmódban, de vannak már grafikus változatai is

⇒ *handle*

multicasting

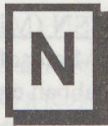
TCP/IP hálózatokon használható technika egyidejű és folyamatos „műsorszórásra” több gép számára (pl. élő hang vagy mozgókép továbbítása); a broadcasting megoldással szemben a multicast adást csak a megrendelők tudják venni

⇒ *MBONE* ⇒ *RTSP* ⇒ *streaming audio/video* ⇒ *webcasting*

multimedia

jellemzően (álló- és/vagy mozgó-)képet, animációt és hangot használó szoftver vagy információforrás, illetve ilyenek kezelésére, átvitelére alkalmas hardver-eszköz jelzője

⇒ *hypermedia*

nameserver

az Internet gépek hierarchikus domain név rendszerét nyilvántartó számítógép illetve az azon levő szoftver és adatbázis; távoli gépek hívásakor a névszerverek fordítják át a domain neveket IP címekké a DNS segítségével

⇒ DNS ⇒ domain ⇒ IP address ⇒ nslookup

NCSA (National Center for Supercomputing Applications)

a University of Illinois programozóiból álló, több fontos hálózati szoftvert (pl. a Mosaic-ot) kifejlesztő csoport

⇒ Mosaic

Netfind

internetes „telefonkönyv” szolgáltatás, személyek vagy intézmények e-mail címei, ill. hívószámai kereshetők vele

⇒ WHOIS

netiquette

a hálózaton (főleg az elektronikus levelezésnél) betartandó magatartási szabályok összessége; ezek a korábban íratlan illemszabályok ma már több helyen olvashatók is a hálózaton; magyarul: netikett

⇒ AUP ⇒ disclaimer ⇒ flame ⇒ spamming ⇒ Usenet Death Penalty

Net PC

olyan személyi számítógép, amelyet kifejezetten a hálózati (internetes) alkalmazásokra szántak és készítettek fel (hardver és szoftver szempontból egyaránt); a Microsoft válasza a network computer ötletére

⇒ network computer ⇒ set-top box

Netscape Navigator

népszerű grafikus Web-kliens, a Netscape Communicator programcsalád legfontosabb része; folyamatosan jelennek meg az egyre többet tudó új verziói, sőt 1998-ban a forráskódját is nyilvánossá tették, így bárki részt vehet a továbbfejlesztésében

⇒ browser ⇒ client ⇒ Internet Explorer ⇒ Mosaic ⇒ Mozilla ⇒ WWW

network

számítógépes vagy telekommunikációs hálózat; nagy kezdőbetűvel írva („Network” vagy csak „Net”) a világot behálózó távközlési és adatátviteli rendszerek összességét, illetve speciálisan az Internetet értik alatta

⇒ Internet ⇒ LAN ⇒ MAN ⇒ VAN ⇒ WAN

network computer (NC)

az Oracle és a Sun cégek által kifejlesztett Java-alapú (személyi) számítógéptípus, mely kizárólag a hálózatról veszi a működése során az adatokat és a szoftvereket, saját háttértárolója nincs is; az NC olcsóbb megoldásokat használ, mint a hagyományos PC és könnyebben karbantartható távolról is, ezért főleg a sok számítógépes munkahellyel rendelkező intézményeknek ajánlják

⇒ *Java* ⇒ *Net PC* ⇒ *set-top box* ⇒ *virtual machine*

newbie (network newcomer)

kezdő hálózati felhasználó kissé pejoratív elnevezése; erősebb változata a „clueless newbie” (tanácstalan újonc) kifejezés

⇒ *FAQ*

news

eredetileg a Usenet hálózaton („netnews” néven) indított, de később az Internetre is átkerült kommunikációs fórumok összessége, az elektronikus faliújságok és a levelezőcsoportok keveréke; a témakörök szerint csoportosított üzeneteket (pár hétig) a newsserver gépek tárolják és továbbítják egymásnak, melyek között a news-reader kliensekkel lehet böngészni

⇒ *ClariNet* ⇒ *DejaNews* ⇒ *newsgroup* ⇒ *news-reader* ⇒ *news-server* ⇒ *NNTP* ⇒ *Usenet*

newsgroup

egy hírcsoport a Usenet hierarchikusan szervezett news rendszerében; minden hírcsoportnak saját témája és általában saját törzsközönsége van

⇒ *discussion group* ⇒ *moderator* ⇒ *news* ⇒ *SIG* ⇒ *thread* ⇒ *Usenet*

newsletter

többnyire egy listserveren keresztül vagy a levelező kliensek körlevél funkciójával terjesztett, közvetlenül az előfizetők postaládájába küldött (szerkesztett) elektronikus hírlevél

⇒ *e-journal* ⇒ *e-zine* ⇒ *listserver* ⇒ *mailing list* ⇒ *subscribe/unsubscribe*

news-reader

a Usenet news olvasására alkalmas kliens program vagy ilyen célú funkció egy nagyobb szoftverben; a legtöbb hírolvasóval mi is tudunk üzeneteket postázni a hírcsoportokba

⇒ *client* ⇒ *Free Agent* ⇒ *news* ⇒ *nn* ⇒ *Pine* ⇒ *trn* ⇒ *Usenet*

news-server

a Usenet news hírcsoportjait szolgáltató szerver; a news-serverek rendszeresen kicserélik egymás között a hozzájuk érkezett új leveleket, így egy idő után ezek az egész világon elterjednek; nem minden szerveren található meg minden hírcsoport (ezt a rendszer üzemeltetője dönti el) és többségük nem teljesen nyilvános, csak egy meghatározott felhasználó kört szolgál ki

⇒ *newsgroup* ⇒ *news-reader* ⇒ *NNTP* ⇒ *server* ⇒ *Usenet*

NFS (Network File System)

a Sun Microsystems által kifejlesztett protokoll távoli gépeken, különböző típusú adattárolókon levő file-ok elérésére és egyszerű manipulálására a hálózaton át, mely idővel az Internet egyik szabványává vált; az NFS-en keresztül a távoli file-ok úgy használhatók, mintha azok a saját gépünkön lennének, nincs szükség pl. az FTP-re

⇒ *fileserver* ⇒ *FTP* ⇒ *mount*

NGI (Next Generation Internet)

az amerikai kormányzat által meghirdetett terv egy új, a mainál nagyságrenddel gyorsabb és megbízhatóbb, újfajta alkalmazásokat is lehetővé tevő, internet-típusú országos hálózat létrehozására; az Internet2 projekt ezen belül az oktatási és kutatási szféra igényeinek kielégítésére kerül kiépítésre

⇒ *Internet2* ⇒ *NREN*

NIC (Network Information Center)

hálózatokkal kapcsolatos információk terjesztésére létrehozott szervezetek; az Interneten az RFC anyagok fő tárolóhelyei és információs központok

⇒ *help desk* ⇒ *InterNIC* ⇒ *NISS* ⇒ *NOC* ⇒ *RFC*

nickname

a hálózati kommunikációban a valódi név helyett felvett álnév; ill. egyes levelezőprogramoknál használható becenév a hosszú e-mail címek helyettesítésére

⇒ *address book* ⇒ *handle* ⇒ *username*

NIIF (Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program)

az IIF program 1995-től induló továbbfejlesztése; fő céljai: a meglévő hálózati rendszerek és szolgáltatások minőségének javítása, a felhasználói kör kiszélesítése és a legújabb kommunikációs technikák kísérleti bevezetése

⇒ *HBONE* ⇒ *IIF* (*IIFP*)

NIP (Nagysebességű Internet Projekt)

az NIIF által kidolgozott terv egy ATM-alapú, 34 Mbit/s sebességű magyarországi gerinchálózat (*HBONE2*) kiépítésére

⇒ *ATM* ⇒ *HBONE* ⇒ *Internet2* ⇒ *NIIF* ⇒ *Quantum Project* ⇒ *TEN-34*, *TEN-155*

NISO (National Information Standards Organization)

amerikai szabványügyi hivatal, több hálózati szabvány kidolgozója

⇒ *ANSI* ⇒ *ISO*

NISS (National Information on Software and Services)

a brit JANET hálózat információs központja

⇒ *JANET* ⇒ *NIC*

nn

karakteres üzemmódban működő egyszerű news-reader program Unix-rendszereken

⇒ *news* ⇒ *news-reader* ⇒ *trn*

NNTP (Network News Transfer Protocol)

a Usenet hírcsoportok anyagának továbbítására használt protokoll

⇒ *news* ⇒ *news-server* ⇒ *protocol* ⇒ *Usenet*

NOC (Network Operations Center)

valamilyen nagyobb hálózatot üzemeltető, a napi ügyekért felelős csoport; a felhasználók ide fordulhatnak a problémáikkal

⇒ *help desk* ⇒ *NIC*

node

egy hálózat valamely csomópontja, ill. az ott található számítógép

⇒ *host* ⇒ *site*

NORDUnet

a skandináv országok oktatási-kutatási hálózata

Novell NetWare

elterjedt szoftverrendszer helyi hálózatokhoz; IPX protokollt használ a gépek közötti kommunikációhoz, de újabb verziói már a TCP/IP szabványt is támogatják

⇒ *IPX* ⇒ *LAN* ⇒ *server*

NREN (National Research and Education Network)

új, amerikai országos gerinchálózat, mely igen nagy sebességgel köti össze a kutató és oktatási intézmények hálózatait

⇒ *CNI* ⇒ *DANTE* ⇒ *NGI* ⇒ *NSFNET* ⇒ *T3*

NSFNET

az amerikai National Science Foundation által alapított nagysebességű (max. 45 Mbit/s) kutatási célú hálózat, az Internet része

⇒ *CNI* ⇒ *Internet*

nslookup

Unix parancs, amellyel lekérdezhető egy adott Internet gép IP száma a domain neve alapján, vagy fordítva; lényegében egy DNS kliens

⇒ *DNS* ⇒ *domain* ⇒ *IP address* ⇒ *nameserver*

NTP (Network Time Protocol)

az Internet számítógépeinek belső óráját szinkronizáló protokoll

⇒ *protocol* ⇒ *time server*

NUA (Network User Address)

az X.25-ös csomagkapcsolt hálózaton használt címzés; a hálózat egy adott gépének hívószáma

⇒ address ⇒ X.25

NUI (Network User Identification)

az X.25-ös csomagkapcsolt hálózaton egy felhasználói azonosító és jelszó, mellyel egy távoli gépbe be lehet jelentkezni

⇒ username ⇒ X.25

⇒ Internet ⇒ NREN

NIC (Network Information Center)

egy hálózat valamely csoportja, ill. az ott található számítógépek közötti kapcsolatok információinak terjesztésére szolgáló központok; az információk fő tárolóhelyei és lezáróhelyei

NIS (Network Information Service)

az X.25-ös csomagkapcsolt hálózaton használt információszolgáltatás; az információk fő tárolóhelyei és lezáróhelyei

⇒ CUI ⇒ DANTE ⇒ NGI ⇒ NSRNET ⇒ T3

⇒ PFI ⇒ EBNB ⇒

⇒ CUI ⇒ Internet

⇒ DNS ⇒ domain ⇒ IP address ⇒ name server

⇒ DNS ⇒

⇒ protocol ⇒ time server

⇒ JANET ⇒ NIC

OCLC (Online Computer Library Center)

a világ legjelentősebb, amerikai központú könyvtári hálózata, szolgáltatója és osztott katalógus rendszere; FirstSearch néven saját online információszolgáltatása is van előfizetőknek
⇒ *MARC* ⇒ *PURL* ⇒ *RLIN*

offline

az „online” szó ellentéte, vagyis a hálózattól független vagy élő hálózati kapcsolat nélküli dolgok jelzője (pl. „offline browsing”: a saját gépünk háttértárolójára letöltött Web-oldalak böngészése)

⇒ *offline reader* ⇒ *online*

offline reader

olyan program, mely e-mail szerverekről letöltött levelek utólagos elolvasását, megválaszolását és a válaszok visszatöltését biztosítja

⇒ *EchoMail* ⇒ *mail-reader* ⇒ *offline*

online

interaktív és egyidejű kapcsolattartási mód hálózaton keresztül távoli számítógépekkel; tágabb értelemben a számítógépes hálózatokkal kapcsolatos dolgok jelzője

⇒ *offline* ⇒ *remote access*

OPAC (Online Public Access Catalog)

helyben és (általában) hálózaton keresztül távolról is használható, (többnyire nyilvános és ingyenes) számítógépes könyvtári katalógus; a nagyobb OPAC szolgáltatásokban a könyvek és folyóiratok katalógusai mellett egyéb információforrásokat (pl. saját fejlesztésű adatbázisokat, hasznos URL-címgyűjteményeket, virtuális kiállításokat) is találunk

⇒ *bibliographic database* ⇒ *MARC*

OSF (Open Software Foundation)

a Unix szabványosítására létrehozott szervezet (tagjai többek között: Novell, HP, DEC, Sun)
⇒ *Unix*

OSI (Open Systems Interconnection)

a különféle hálózatok és az eltérő géptípusok közötti kommunikációs szabályok egységesítésére, gyártófüggetlen, nyílt szabványokra épülő számítógépes rendszerek összekötésére az ISO által létrehozott szabványegyüttes neve; a TCP/IP protokoll-csomaghoz hasonló célokat szolgál, de annál fejlettebb, mégis lassan és inkább csak Európában terjed; a következő szintekből épül fel: 1. fizikai (bit), 2. adatkapcsolati (keret), 3. hálózati (csomag), 4. szállítási (TPDU), 5. viszony (SPDU), 6. megjelenítési (PPDU), 7. alkalmazási (APDU)

⇒ COSINE ⇒ ISO ⇒ TCP/IP ⇒ X.400 ⇒ X.500

OSP (Online Service Provider)

hálózati tartalom- (és esetleg hozzáférés-) szolgáltató cég vagy egyéb intézmény; korábban a nagy OSP-k (pl. Dialog, AOL, CompuServe) saját magánhálózatot tartottak fenn, ma már gyakorlatilag mindegyik az Internetet használja a szolgáltatásaihoz

⇒ AOL ⇒ CompuServe ⇒ consumer online services ⇒ content provider ⇒ Dialog

P3P (Platform for Privacy Preferences)

a W3C kezdeményezése az Internet felhasználók személyes adatainak védelmére; olyan technikai megoldások bevezetését javasolják, mellyel a felhasználók maguk dönthetik el, hogy adataik közül mit és mire használhatnak fel a szolgáltatók és az internetes marketinggel foglalkozó cégek

⇒ *junk mail* ⇒ *netiquette* ⇒ *spamming* ⇒ *W3C*

packet

a hálózatra küldött (és címezéssel ellátott) egységnyi bitsorozat, adatcsomag; mérete a használt átviteli protokoll függvényében nagyon változó lehet, de többnyire 1500 byte-nál rövidebb

⇒ *datagram* ⇒ *packet driver* ⇒ *packet switching* ⇒ *PAD* ⇒ *PDN*

packet driver

a hálózati kártya és a kommunikációs protokoll-csomag közé illeszkedő szoftver, ami egy szabványos felületet nyújt a hálózatos programok számára

⇒ *packet* ⇒ *packet switching* ⇒ *Trumpet driver* ⇒ *Winsock*

packet switching

a nagy számítógépes hálózatok elterjedt kommunikációs adatátviteli eljárása, amelynél az átvitt információt csomagokra bontják és ellenőrzött módon továbbítják; a csomagkapcsolt hálózatokon az adatcsomagok önállóan utaznak a céljuk felé, és a fogadó számítógép rakja őket újra sorba, állítja vissza belőlük az eredeti üzenetet

⇒ *frame relay* ⇒ *IPX* ⇒ *packet* ⇒ *PDN* ⇒ *TCP/IP* ⇒ *X.25*

PAD (Packet Assembler/Disassembler)

adatcsomagok összerakását és szétbontását végző eszköz az X.25-ös csomagkapcsolt hálózatok végpontjainál

⇒ *packet* ⇒ *X.25*

password

(távoli) számítógépek használata esetén a felhasználó jogosultságát ellenőrző, illetve állományainak titkosságát védő jelszó

⇒ *account* ⇒ *login* ⇒ *username*

PC/TCP

DOS és MS Windows 3.x operációs rendszerű PC-kre kidolgozott TCP/IP programcsomag, melyekkel ezek a gépek is az Internetbe kapcsolhatók; a legújabb PC-s operációs rendszerek (pl. Win'95 vagy '98, OS/2 Warp) már eleve tartalmazzák a TCP/IP támogatást

⇒ TCP/IP

PDF (Portable Document Format)

az Adobe cég által kifejlesztett csereformátum (nyomtatásra kész) formázott dokumentumokhoz; a PDF állományok különböző számítógépes rendszerekben is egységesen jeleníthetők meg és nyomtathatók ki: újabb verzióinak már multimédiás és internetes lehetőségei is vannak

⇒ Acrobat Reader ⇒ e-book ⇒ PostScript

PDN (Packet Data Network)

csomagkapcsolás elvén működő hálózat

⇒ packet switching ⇒ network

peered list

EARN/BITNET levelezőcsoportoknál használt megoldás, amikor a hálózati forgalom csökkentése céljából egy-egy népszerűbb lista nemcsak egy listserveren működik, hanem több egyenrangú szolgáltató gépen is elérhető a világ több pontján

⇒ BITNET ⇒ EARN ⇒ LISTSERV ⇒ listserver ⇒ mailing list

peer reviewed

egyes elektronikus folyóiratokra használt jelző, annak jelölésére, hogy a közlésre kerülő cikkeket szakértőkkel véleményeztetik

⇒ e-journal

Pegasus Mail

népszerű PC-s levelezőrendszer Novell, MS Windows és Macintosh rendszerű gépekre

⇒ e-mail ⇒ Novell NetWare

PEM (Privacy Enhanced Mail)

az elektronikus levelek titkosítását és hitelesítését biztosító eljárás

⇒ certificate server ⇒ encryption ⇒ PGP ⇒ S/MIME

periodic-postings

Usenet hírcsoportokban rendszeresen aktualizált és közzétett fontos információs anyagok, többnyire FAQ összeállítások; a postázást gyakran egy szoftver végzi automatikusan, néhány hetes időközökben, hogy ezek a file-ok mindig elérhetők legyenek a news-szervereken

⇒ FAQ ⇒ news ⇒ Usenet

Perl (Practical Extraction and Report Language)

fejlett parancsnyelv (leginkább Unix gépeken) scriptek írásához; gyakran alkalmazzák Web szolgáltatások kiegészítéseként, a HTTP szerverek CGI felületét kihasználva (pl. interaktív feladatokhoz); a Perl scriptek a szerveren futnak, szemben a kliens oldalon végrehajtásra kerülő JavaScript utasításokkal

⇒ CGI ⇒ JavaScript ⇒ script (file)

PGP (Pretty Good Privacy)

nyilvános kulcsú (RSA) titkosítást és digitális aláírást lehetővé tevő public domain szoftver; gyakran használják elektronikus levelek rejtjelezésére vagy hitelesítésére

⇒ certificate server ⇒ Clipper chip ⇒ encryption ⇒ RSA

PICS (Platform for Internet Content Selection)

nagy internetes szolgáltatók, számítógépes és médiacégek által létrehozott szövetség és az általa kidolgozott kategóriarendszer neve, melynél a mozifilmeknél használt korhatárjelzőkhöz vagy a kereskedelmi termékkódokhoz hasonlóan osztályozzák a hálózati információforrásokat (elsősorban a Web-oldalakat) tartalom, színvonal vagy más szempontok alapján; a felhasználó pedig a böngésző programjában beállíthatja, hogy milyen kategóriájú anyagokat akar vagy nem akar látni

⇒ metadata ⇒ RDF

Pine

a University of Washington programozói által a Unix elm levelezőprogramjából kifejlesztett, igen népszerű, karakteres üzemmódú e-mail és news-kliens

⇒ client ⇒ e-mail ⇒ news-reader ⇒ mail-reader ⇒ Unix

ping

eredetileg egy kis Unix program, amivel ellenőrizhető, hogy működik-e a távoli gép felé a kapcsolat és milyen sebességgel; a ping adatcsomagokat küld a célgépnek és választ kér rájuk

⇒ timeout ⇒ Unix

plug-in

főleg Web-böngészőknél használt kiegészítő szoftver, speciális file-típusok (pl. VRML, realaudio) megjelenítésére, lejátszására; ezek a Web-kliensbe szervesen beépülő, külső cégek által fejlesztett „bedolgozó programok” szükség esetén letölthetők a hálózatról, de a legnépszerűbbeket eleve beleteszik a kliens telepítőkészletébe

⇒ browser ⇒ client ⇒ viewer ⇒ WWW

PNG (Portable Network Graphics)

egy új, public domain képtömörítési eljárás és grafikus file-formátum a GIF helyettesítése céljából; bár néhány szempontból fejlettebb annál, használata mégis elég lassan terjed

⇒ GIF

POP (Post Office Protocol)

levelező protokoll az Interneten, melynek segítségével a saját gépünkön (pl. MS Windows alatt) futó kliens programmal kezelhetjük a távoli szerveren levő e-mail postafiókunkat, leölthetjük a beérkezett üzeneteket vagy felküldhetünk előre megírt leveleket; jelenleg a POP3 változat az elterjedt, de a kevésbé ismert IMAP protokoll fejlettebb szolgáltatásokat nyújt nála

⇒ *client/server architecture* ⇒ *e-mail* ⇒ *freemail* ⇒ *IMAP* ⇒ *mailserver*

port

egy számítógép valamilyen (soros vagy párhuzamos) csatlakozási pontja a külvilág felé, melyen keresztül külső perifériák (pl. egér, nyomtató) csatlakoztathatók hozzá, vagy hálózatba kapcsolható a gép; másik értelemben hálózati számítógépeken futó szerverprogramok kommunikációs csatlakozó pontja, ezen a logikai „kapun” át kapcsolódnak a szerverre a kliens programok; az egyes szerver-típusoknak saját, megszokott port száma van az Interneten (pl. gopher: 70, Web: 80), az ettől eltérő esetekben a port számot is fel kell tüntetni az URL cím-ben (pl. gopher://gopher.mek.iif.hu:7072)

⇒ *bus* ⇒ *client/server architecture* ⇒ *COM port* ⇒ *RS-232* ⇒ *server* ⇒ *URL*

portal site

egy nagy Internet tartalomszolgáltatók által fenntartott Web-site, egyfajta „kirakat”, ahol néhány oldalon összegyűjtik valamennyi fontos információforrásukat, továbbá linkeket helyeznek el a hálózat legnépszerűbb szolgáltatásaira (pl. keresőrendszerekre, hírszolgáltatokra); az Internetnek ezek a „főbejáratai” rendkívül népszerűek (sokan ezek közül valamelyiket állítják be Web-böngészőjük kezdőlapjának) és ezért nagyon jó és drága reklámfelületek is

⇒ *content provider* ⇒ *homepage* ⇒ *Web-site* ⇒ *WWW*

post

elektronikus levél vagy Usenet üzenet megírása és postázása, illetve maga egy ilyen küldemény

⇒ *e-mail* ⇒ *message* ⇒ *news*

postmaster

egy adott hálózaton (elsősorban) az elektronikus levelezésért felelős, a felhasználókat segítő személy, ill. szolgálat

⇒ *e-mail* ⇒ *root* ⇒ *sysadmin* ⇒ *sysop*

PostScript

az Adobe által kifejlesztett és időközben ipari szabvánnyá vált leíró nyelv „nyomdakészre” formázott dokumentumokhoz; különböző operációs rendszerekhez léteznek PostScript nézegetők, de a jó minőségű nyomtatáshoz külön PostScript nyomtató szükséges; a file-ok kiterjesztése .ps vagy .eps (Encapsulated PostScript)

⇒ *PDF*

POTS (Plain Old Telephone Service)

a „jó öreg telefonhálózat” kissé lenéző elnevezése

⇒ PTT ⇒ snail mail

PPP (Point-to-Point Protocol)

a SLIP-nél korszerűbb protokoll ideiglenes, de „teljes jogú” Internet kapcsolat létesítésére telefonhálózatról dial-up módon csatlakozó számítógépről; a PPP segítségével állandó IP címmel nem rendelkező PC-ken is futtathatók (grafikus) Internet kliensek; ma már szinte minden ISP nyújt ilyen lehetőséget az előfizetőinek

⇒ dial-up ⇒ ISP ⇒ SLIP ⇒ TIA

prefix

egy adatbázisokban az adatmezők nevének jelölésére és a keresés pontosítására használt előtag (pl. a szerző esetén „au=“)

⇒ database ⇒ field ⇒ index ⇒ record ⇒ suffix

Prodigy

nagy videotex és fizetős online szolgáltató Észak-Amerikában, több mint 2 millió felhasználóval

⇒ consumer online services ⇒ MINITEL ⇒ OSP ⇒ videotex

profil

számítógépes adatbázisok lekérdezésénél a keresőparancsoknak és azok kombinációjának együttese, mely eltárolható és többször is alkalmazható újabb keresésekhez

⇒ Boole operators ⇒ SDI ⇒ set

protocol

kommunikációs szabályok leírását tartalmazó eljárásgyűjtemény illetve adatformátum előírás, mely meghatározza, hogy a különböző hálózati alkalmazásoknál a két gépnek mit és milyen sorrendben kell egymással közölni; az Interneten használatos protokollokat az RFC dokumentumok tartalmazzák

⇒ IP ⇒ RFC

proxy server

kisegítő feladatokat ellátó szerver, többnyire (földrajzilag) valahol a felhasználó közelében; működhet tűzfalként (firewall) vagy nagykapacitású átmeneti tárolóként (cache), ahol az Internetről leggyakrabban letöltött file-ok másolatai megőrződnek, hogy ne kelljen minden alkalommal az eredeti, többnyire túlterhelt és ezért lassú szerverről letölteni őket

⇒ cache ⇒ firewall ⇒ server

PTT (Postal Telegraph and Telephone)

egy adott ország legfontosabb vagy kizárólagos jogú telefon- (vagy általában távközlési-) vonalat biztosító társaságának jelölésére használt rövidítés

⇒ access provider ⇒ POTS

public domain

nyilvánosan terjesztett és ingyenesen vagy utólagos fizetés mellett használható szoftverek (ill. egyéb számítógépes állományok) jelzője; az Interneten nagyon fontos szerepe van a „közterületen” található dolgoknak, az új felhasználók számára az egyik legnagyobb vonzóerőt jelentik

⇒ *anonymous FTP* ⇒ *freeware* ⇒ *shareware* ⇒ *Simtel* ⇒ *software archive*

pull-delivery

a push-delivery ellentéte, az internetes szolgáltatások tipikus működési módja, amikor a kliens (a felhasználó parancsára) „húzza le” a szerverről a kívánt állományt vagy adatot

⇒ *client/server architecture* ⇒ *push-delivery*

pulse dialing

a hagyományos, forgó tárcsás telefonok tárcsázási módja, mely Hayes-kompatibilis modemknél az ATP parancssal kérhető; minden telefonközpont ismeri a impulzusos hívást, szemben a korszerűbb és gyorsabb tone-típusú tárcsázással

⇒ *Hayes-compatible* ⇒ *modem* ⇒ *touch-tone dialing*

PURL (Persistent URL)

az OCLC által kifejlesztett technika az Interneten gyakran változó URL címek nyomon követésére; az információforrások vagy elektronikus dokumentumok aktuális elérési címét ún. PURL szervereken tárolják és tartják karban, a Web-szerverek és adatbázisok (pl. OPAC-ok) fejlesztői pedig a nem változó PURL címekre helyezhetik a linkeket; a felhasználók klienseit a PURL szerver automatikusan átirányítja a mindenkor helyes URL címre

⇒ *DOI* ⇒ *OCLC* ⇒ *URL* ⇒ *URN*

push-delivery

elsősorban Web-szerverek speciális működési módja, melynél a szerver (a kliens megfelelő beállítása vagy a felhasználó egyszeri kérése után) automatikusan, folyamatosan küldi a fájlokat vagy adatokat; ezzel a módszerrel fényűjságyszerű reklám- vagy hírszolgáltatásra, illetve „élő” hang- vagy képsugárzásra nyílik lehetőség

⇒ *channel* ⇒ *client/server architecture* ⇒ *pull-delivery* ⇒ *WebCam* ⇒ *webcasting*

Quantum Project

az EU keretében indult új projekt egy ATM-alapú, 155 Mbit/s sebességű európai kutatói hálózat kifejlesztésére, melyhez Magyarország is csatlakozik

⇒ *ATM* ⇒ *Internet2* ⇒ *NIP* ⇒ *TEN-34*, *TEN-155*

QuickTime

eredetileg Macintosh gépekre kifejlesztett kódolás hang- és videoállományokhoz; ma már MS Windowsra is vannak hozzá ingyenes lejátszók; legújabb változatát az MPEG-4 szabványba építik be; a QuickTime technikának 3D lehetőségei is vannak

⇒ *digitizing* ⇒ *MPEG* ⇒ *VideoFlash*

quota

egy saját azonosítóval rendelkező felhasználó számára használható tárolóhely egy szerveren; az Interneten egyre több szolgáltató ad néhány Mbyte helyet ingyen bárkinek, ahol nemcsak a leveleit tárolhatja, hanem saját Web-lapjait is elhelyezheti

⇒ *account* ⇒ *mailbox* ⇒ *Web-hosting*

quoted printable

a MIME szabvány egyik eljárása 8 bites karakterek 7 bitesre kódolására, egy „=” jel után írva a karakter ASCII kódját tizenhatos számrendszerben (pl. az „á” betű helyett „=E1”); sok levelező kliens ilyen módon továbbítja a magyar ékezetes leveleket

⇒ *ASCII file* ⇒ *BASE64* ⇒ *binary file* ⇒ *MIME*

OWK (Owikmail)

a telefonos BBS-eknél használatos, elterjedt e-mail, ill. üzenetküldő rendszer

⇒ *BBS* ⇒ *FIDONET* ⇒ *FREENET*

RARE (Reseaux Associes pour la Recherche Europeenne)

az európai kutatási/oktatási hálózati projektek szervezésére és összehangolására létrehozott szervezet

⇒ *COSINE* ⇒ *EuropaNET* ⇒ *IXI* ⇒ *JENC* ⇒ *OSI* ⇒ *TERENA*

RDF (Resource Description Framework)

a W3C által kidolgozás alatt levő technológia a Web-alapú információforrások és dokumentumok különböző metadata szabványainak egységes kezelésére

⇒ *metadata* ⇒ *W3C*

reader

a VM/CMS gépeken a beérkező file-okat fogadó, közbülső tároló, ahonnan az állományok beolvasásra kerül(het)nek egyéni kezelésre

⇒ *CMS* ⇒ *VM/CMS*

realaudio/realvideo

a RealNetworks cég által kidolgozott eljárások folyamatos, „élő” hang- és mozgókép-sugárzásra az Interneten; az ingyenes RealPlayer klienssel elfogadható minőség érhető el még (elég gyors) modemes kapcsolattal is, bár a kép ilyenkor csak bélyegméretű; egyre több rádió és televízió csatorna sugározza ilyen formában is a műsort

⇒ *RTSP* ⇒ *streaming audio/video* ⇒ *VideoFlash* ⇒ *VXtreme* ⇒ *WebCam* ⇒ *webcasting*

real time

„valós időben”, a felhasználással (szinte) egyszerre történő, igen gyors, számítógépes folyamat (pl. konvertálás, adatátvitel, tranzakció egy adatbázisban)

⇒ *realaudio/realvideo*

record

a számítógépes adatbázisokban önállóan kezelhető, tematikailag és formailag egymáshoz tartozó adatmezők együttese (pl. egy könyv bibliográfiai leírása)

⇒ *database* ⇒ *field*

registration

feliratkozás vagy bejelentkezés valamilyen (hálózati) szolgáltatásba (pl. hírlevélre való előfizetés, ingyenes e-mail postafiók bérlése, új domain név bejegyzése); ugyancsak regisztrációnak nevezik a (shareware) programok használatának bejelentését a fejlesztőnek és (esetleg) a használati díj kifizetését

⇒ *subscribe/unsubscribe* ⇒ *shareware*

relay

mailserverek levéltovábbító funkciója, amikor egy hozzájuk beérkező levelet továbbküldenek egy másik (a címzetthez közelebb eső) mailservereknek; a spam levelek elleni védekezés céljából egyre több rendszergazda korlátozza a relay funkciót a szerverén és nem engedi meg a bárhonnán bárhová menő levelek továbbítását

⇒ *dupe* ⇒ *gateway* ⇒ *mailserver* ⇒ *spamming*

relevance ranking

adatbázisok keresőrendszereinek egyik funkciója, mellyel a keresőkérésre kapott találatok „jóság” szempontjából sorba rendeztethetők; a rendszer a megadott kulcsszavak előfordulási helye és gyakorisága alapján megpróbálja a legjobb tételeket előbbre sorolni a találati listában; az internetes keresőrendszerekben a találatok sokszor igen nagy száma miatt nagyon fontos ez a lehetőség és a fejlesztők egyre „okosabb” algoritmusokat találnak ki

⇒ *hit* ⇒ *search engine* ⇒ *set*

remote access

információforrások, szolgáltatások számítógépes hálózaton való elérése, illetve az ilyen online szolgáltatások jelzője

⇒ *online*

reply

válaszlevél egy korábbi e-mail vagy news üzenetre; általában egy külön funkcióval kérhető a kliensekben; előnye, hogy a válasz automatikusan helyes címezést kap és visszaidézhető az eredeti levél szövege

⇒ *e-mail* ⇒ *follow-up* ⇒ *forward* ⇒ *message* ⇒ *news*

RFC (Request for Comments)

az Internet különböző szolgáltatásait, az adatok továbbítását és egyéb, a hálózattal kapcsolatos dolgokat leíró eljárások, protokollok gyűjteménye; az RFC dokumentumok az érintettek közös munkájaként érik el végleges formájukat, és idővel gyakorlatilag „szabvánnyá” válnak, vagy éppen érvényüket illetve jelentőségüket veszítik

⇒ *Internet* ⇒ *InterNIC* ⇒ *protocol*

RIPE (Reseaux IP Europeens)

az EUnet által létrehozott szervezet a kontinentális TCP/IP hálózat, az európai Internet menedzselésére, a domain nevek regisztrálására és információs szolgálatok üzemeltetésére

⇒ *EuropaNET* ⇒ *IXI* ⇒ *RARE*

RLIN (Research Libraries Information Network)

amerikai tudományos könyvtárakat kiszolgáló és osztott katalógust építő szerveződés

⇒ *CNI* ⇒ *OCLC*

rlogin

a telnet-hez hasonló, távoli számítógéppel interaktív terminál-kapcsolatot lehetővé tevő program Unix rendszereken

⇒ *telnet* ⇒ *terminal*

robot

az Interneten a nagy keresőrendszerek által használt szoftver, amely a hiperlinkeket követve végignézi a nyilvános Web-, FTP- vagy gopher-szervereket és a rajtuk található információkat egy kereshető adatbázisba gyűjti; a rendszergazdáknak lehetőségük van letiltani a robotok információgyűjtő tevékenységét a szerverükön; léteznek felhasználók által indítható robotok is, egyes szerverek vagy a helyi gép(ek) tartalmának indexelésére

⇒ *AltaVista* ⇒ *intelligent (search) agent* ⇒ *search engine* ⇒ *Veronica*

root

a rendszergazda azonosítója (és egyben e-mail címe) Unix gépeken; a root-jogosultságokkal rendelkező user bármit megtehet a rendszerben

⇒ *postmaster* ⇒ *sysadmin* ⇒ *sysop* ⇒ *Unix* ⇒ *webmaster*

ROT13

főleg newsgroupoknál használt egyszerű rejtjelező módszer egyes „kényes természetű” szövegek (első ránézésre) olvashatatlaná tételére: minden betűt az ábécében 13 hellyel utána következő betűvel helyettesítenek; a news-kliensek többségében külön funkció van az ilyen szövegek visszakódolására

⇒ *news* ⇒ *news-reader*

router

hálózatok, ill. hálózati csomópontok közötti forgalmat irányító, az adatsomagok útvonalát kiválasztó eszköz; fizikailag eltérő kommunikációs csatornát, de azonos protokollt használó hálózatokat is összeköthet

⇒ *bridge* ⇒ *firewall* ⇒ *routing*

routing

egy adatsomagnak a hálózaton való továbbításához szükséges „optimális” útvonal kiválasztása a routerben

⇒ *packet* ⇒ *packet switching* ⇒ *router*

RS-232

aszinkron soros vonalon két számítógép kapcsolatát szabályozó protokoll, ill. ilyen kommunikációs port, amelyet a legtöbb kommunikációs program használ

⇒ *bus* ⇒ *port*

RSA (Rivest, Shamir, Adelson)

a kidolgozóiról elnevezett ún. nyilvános kulcsú titkosító eljárás, ahol a rejtjelezéshez használandó kulcs bárkinek odaadható, de a visszafejtést végző kulcs csak az üzenet címzettjének a birtokában van; az RSA kiválóan használható a számítógépes hálózatokon pl. bizalmas információk továbbítására vagy üzenetek hitelességének ellenőrzésére

⇒ *Clipper chip* ⇒ *encryption* ⇒ *PGP* ⇒ *S/MIME* ⇒ *SSL*

RTF (Rich Text Format)

formázott dokumentumok csereszabványa, melyet a legtöbb mai szövegszerkesztő támogat; az állományok kiterjesztése .rtf és csak 7 bites ASCII karaktereket tartalmaznak

⇒ *ASCII file* ⇒ *PostScript*

RTFM (Read The F_cking Manual)

nem túl udvarias válasz olyan kérdésekre, melyek a programok dokumentációjának néhány perces tanulmányozásával könnyen megválaszolhatók lennének mások zaklatása nélkül is

⇒ *flame* ⇒ *netiquette*

RTSP (Real Time Streaming Protocol)

szabványosítás alatt levő protokoll, mellyel valós időben lehet hangot és mozgóképet közvetíteni csomagkapcsolt hálózaton

⇒ *multicasting* ⇒ *realaudio/realvideo* ⇒ *streaming audio/video* ⇒ *webcasting*

Satan

public domain szoftvercsomag hálózati rendszerek biztonsági réseinek felderítésére; megjelenésekor elég negatív fogadtatása volt, mert a távoli gépekbe való betörést is megkönnyíti
 ⇒ *CERT* ⇒ *cracker* ⇒ *firewall* ⇒ *hacker* ⇒ *Internet worm*

screen capture

kommunikációs programok gyakori funkciója, mellyel elmenthető az aktuális képernyő tartalma egy helyi file-ba későbbi tanulmányozás vagy felhasználás céljából
 ⇒ *Kermit* ⇒ *log file* ⇒ *Telix*

script (file)

a makrókhoz hasonló funkciójú parancsfile egy kommunikációs programnál, ami például automatikusan bejelentkezik egy távoli szolgáltatóhoz; más értelemben: többek közt a Web szolgáltatásoknál is használt parancsnyelv (pl. Perl, JavaScript) illetve ilyen nyelven írt állomány, mellyel például interaktív funkciók vagy különleges vizuális effektek valósíthatók meg; egy script file mindig fordítás nélkül, soronként értelmezve kerül feldolgozásra, futtatásra

⇒ *dialer* ⇒ *JavaScript* ⇒ *Perl* ⇒ *Visual Basic Script*

SDI (Selective Dissemination of Information)

korábban a mágnesszalagon terjesztett, de már az online bibliográfiai adatbázisoknál is használható szolgáltatás, ahol előre elkészített profilok szerinti ismétlődő lekérdezésre és a találatok rendszeres kiíratására, vagyis „témafigyelésre” van lehetőség

⇒ *bibliographic database* ⇒ *information broker* ⇒ *profil*

search engine

az Interneten működő keresőrendszerek, melyekkel pl. Web-lapok szövegeiben (újabban képei között is), vagy news üzenetekben, vagy e-mail címek között lehet keresni; a keresők többsége ingyenes és nagyon népszerű; mindegyik eltérő módszereket használ az adatok összegyűjtésére, a visszakeresésre és a találatok fontossági sorrendbe rendezésére, így érdemes többel is próbálkozni;

⇒ *AltaVista* ⇒ *index* ⇒ *intelligent (search) agent* ⇒ *robot* ⇒ *WAIS*

server

több felhasználó (kliens) egyidejű kiszolgálására képes számítógép és/vagy szoftver egy hálózaton, mely file-átvitelt, levélelosztást vagy más szolgáltatást nyújt; egy kiszolgáló gépen egyszerre több szerverprogram is futhat (pl. mail, FTP, HTTP), és a kliensek különböző port számok segítségével tudnak a megfelelő programhoz kapcsolódni

⇒ *client* ⇒ *client/server architecture* ⇒ *port*

set

adatbázisokban való kereséskor képződő találati halmaz, melyen további halmazműveletek végezhetők, illetve amelynek megjeleníthető a tartalma

⇒ *Boole operators* ⇒ *database* ⇒ *hit* ⇒ *limit* ⇒ *profil*

set-top box

televíziós készülékhez csatlakoztatható eszköz (egy célszámítógép és egy modem), mellyel Web-oldalak böngészhetők a TV-t használva képernyőnek és a távirányítót vezérlő eszköznek; olcsó, de korlátozott lehetőségeket nyújtó megoldás

⇒ *cable network* ⇒ *network computer* ⇒ *WebTV*

SGML (Standard Generalized Markup Language)

szabványos jelölő nyelv dokumentumok belső szerkezetének leírására, beleértve az egyes elemeket jelölő címkék (tag-ek) definiálásának módját is; az SGML segítségével elvben bármilyen dokumentum leírható, függetlenül az azt tároló és megjelenítő számítógépes környezettől; a W3C 1998-ban fogadta el az SGML egy egyszerűsített változatát, az XML-t a Web-dokumentumok szabványos leírására

⇒ *HTML* ⇒ *tag* ⇒ *TEI* ⇒ *XML*

shareware

szabad terjesztésű szoftver, amelynek szerzője tartós vagy nem magáncélú használat esetén (önkéntes) költségtérítést vár el; a shareware programok regisztrálási díja általában nem nagy összeg, és ezért cserébe egy nagyobb tudású változatot, vagy kézikönyvet, vagy az új verziók megjelenése esetén értesítést kapunk; a regisztrálás újabban már többnyire az Interneten keresztül is történhet

⇒ *freeware* ⇒ *public domain* ⇒ *registration*

shell

Unix-típusú operációs rendszereknek a felhasználó parancsait fogadó és értelmező része, szemben a rendszer magját jelentő, a végrehajtást végző „kernel”-lel; a felhasználók általában többféle „héj” vagy „burokprogram” közül is választhatnak ízlésüknek megfelelően

⇒ *front-end* ⇒ *Unix*

Shockwave

Macromedia cég animációs képformátuma és lejátszó programja MS Windows és Macintosh gépekre; elsősorban játékprogramokhoz használják

⇒ *Flash*

SIG (Special Interest Group)

azonos érdeklődésű embereknek a hálózaton szerveződő és kommunikáló levelező- vagy hírcsoportjai

⇒ *CMC* ⇒ *discussion group* ⇒ *mailing list* ⇒ *news*

signature block

elektronikus levelek aláírásához használt, általában külön file-ban tárolt szöveg (pl. munkahelyi és/vagy otthoni elérhetőség, foglalkozás, érdeklődési kör, életfilozófia, PGP kulcs, honlap cím), melyet a szerző vagy a levelezőkliens (automatikusan) a levél végére illeszt; a szignó mérete a netikett szerint ne legyen néhány sornál hosszabb, és ne tartalmazzon nagy ASCII grafikákat

⇒ *ASCII graphics* ⇒ *e-mail* ⇒ *netiquette*

Simtel

eredetileg az amerikai hadsereg által működtetett hatalmas public domain szoftverarchívum DOS és MS Windows gépekre; anonim FTP-vel és a Web-kliensekkel egyaránt elérhető (több helyen is) az Interneten

⇒ *anonymous FTP* ⇒ *archive site* ⇒ *public domain* ⇒ *software archive*

site

egy fontosabb „helyszín” a hálózaton, valamilyen nagyobb szerver gép vagy szolgáltatás

⇒ *archive site* ⇒ *fileserver* ⇒ *host* ⇒ *portal site* ⇒ *Web-site*

sliding window

hálózati adatátvitelnél (pl. Kermit, TCP) használt technika az átvitel meggyorsítására, melynél a „window” nagyságának megfelelő számú csomag mehet el a küldő gépről anélkül, hogy meg kelljen várni a másik géptől a nyugtát

⇒ *Kermit* ⇒ *TCP/IP* ⇒ *UDP*

SLIP (Serial Line Internet Protocol)

kommunikációs protokoll és szoftver, ami lehetővé teszi dial-up (soros vonalon, modemmel való) kommunikációnál, állandó hálózati kapcsolattal nem rendelkező gépekről is a teljes jogú Internet-használatot; a PPP korábbi változata

⇒ *dial-up* ⇒ *modem* ⇒ *PPP* ⇒ *TIA*

smiley

az elektronikus levelezésben, szöveges anyagokban használt, oldalra fektetett, karakteres rajzok az érzelmek és egyéb metakommunikációs jelek kifejezésére (pl. a ;-)) jelentése: „ez nem komoly!”)

⇒ *emoticon*

S/MIME (Secure Multipurpose Internet Mail Extensions)

a MIME protokoll kiegészítése egy RSA titkosító eljárással, mellyel a hagyományos internetes levelezésnél biztonságosabb módon lehet bizalmasan levelezni; az újabb levelező- és Web-kliensek már támogatják

⇒ *encryption* ⇒ *PEM* ⇒ *PGP* ⇒ *RSA* ⇒ *SSL*

SMS

két GSM telefon között küldhető legfeljebb 160 karakter hosszú szöveges üzenet; a legtöbb mobiltársaság rövidebb internetes e-mail levelek küldését és fogadását is lehetővé teszi az SMS segítségével az előfizetőinek

⇒ *GSM* ⇒ *hybrid mail* ⇒ *message*

SMTP (Simple Mail Transfer Protocol)

az Interneten használt protokoll az elektronikus levelezéshez; csak 7 bites ASCII kódokból álló szövegek átvitelére alkalmas, ezért utólag kiegészítették más eljárásokkal, melyekkel már ékezetes szövegek és bináris állományok is átküldhetők

⇒ *ASCII file* ⇒ *binary file* ⇒ *header* ⇒ *ESMTP* ⇒ *MHS* ⇒ *MIME* ⇒ *X.400*

SNA (Systems Network Architecture)

az IBM nagygépek hálózati szabványa

snail mail

a hagyományos postai levélküldő szolgáltatásnak (az e-mail sebességére utaló) lenéző elnevezése; magyarul: „csigaposta”

⇒ *e-mail* ⇒ *POTS*

SNMP (Simple Network Management Protocol)

az Internet egyik protokollja, mely a hálózatra kapcsolt (általában saját operációs rendszer nélküli) eszközök vezérlését (menedzselését) írja le

⇒ *Internet* ⇒ *protocol*

software archive

FTP szervereken létrehozott, felügyelt és karbantartott public domain szoftvergyűjtemény,

⇒ *anonymous FTP* ⇒ *archive site* ⇒ *fileservers* ⇒ *public domain*

Solaris

a Unix operációs rendszer Sun gépeken megvalósított változata

⇒ *Unix*

spamming

pejoratív elnevezés egy e-mail üzenet tömeges postázására, a „hálózati környezetszennyezésre”; elsőként arra az esetre használták, amikor két amerikai ügyvéd több ezer newsgroupnak küldte el egyszerre a hirdetését; a spam levelek ellen technikai megoldásokkal (spam-szűrők, hírhedtebb spam-források letiltása) és jogi úton (spam-ellenes törvények) próbálnak védekezni

⇒ *crossposting* ⇒ *junk mail* ⇒ *killfile* ⇒ *news* ⇒ *netiquette* ⇒ *Usenet Death Penalty*

SQL (Structured Query Language)

relációs adatbázisoknál használható, szabványos adatkezelő és keresőnyelv

⇒ *CCL* ⇒ *database* ⇒ *Z39.58*

SSI (Server-Side Include)

az újabb HTTP szervereknél használható technika, amellyel a szerverrel lehet kiegészítettettni egy korábban megírt HTML állományt, közvetlenül a kliensnek való elküldés előtt; így pl. a rendszeridőt vagy egyéb változó információt, vagy éppen egy állandó fejléct lehet hozzácsatolni a Web-oldalához

⇒ *HTML* ⇒ *HTTP* ⇒ *Web-page*

SSL (Secure Sockets Layer)

RSA eljárással titkosított biztonságos adatátviteli protokoll az Interneten; az újabb Webkliensek már támogatják; az SSL üzemmódban (is) használható Web-szerverek URL címe „https://” kezdetű; főleg online vásárlást vagy egyéb fizetős szolgáltatást nyújtó rendszereknél alkalmazzák, ahol hitelkártya számokat vagy egyéb bizalmas, személyes adatokat kell továbbítani

⇒ *certificate server* ⇒ *encryption* ⇒ *RSA*

streaming audio/video

folyamatos, valós idejű hang- és mozgókép-átviteli technikák összefoglaló neve; a jelenlegi TCP/IP protokoll csomagkapcsolt adatátvitelére ugyan nem igazán alkalmas az ilyen valós idejű alkalmazásokra, de a nagy igények miatt mégis több megoldás versenyez egymással az Interneten

⇒ *multicasting* ⇒ *realaudio/realvideo* ⇒ *RTSP* ⇒ *webcasting*

subject

elektronikus leveleknél az üzenet tárgyára vonatkozó információt tartalmazó rész a levél fejlécében; másrészt: egyes bibliográfiai adatbázisokban a rekord tartalmi ismérveit hordozó, az illető publikáció témáját leíró adatmező neve

⇒ *e-mail* ⇒ *bibliographic database* ⇒ *header*

subscribe/unsubscribe

levelező listák vagy hírlevelek esetében a fel- és leiratkozás művelete, melyet többnyire egy listaservernek küldött parancsokkal vagy egy Web űrlapot kitöltve lehet megtenni

⇒ *listserver* ⇒ *mailing list* ⇒ *newsletter* ⇒ *registration*

suffix

a file-ok típusát jelölő kiterjesztés (pl. „.zip”, „.html”); más értelemben: egyes adatbázisoknál az adatmezők nevének rövidítése, mely utótagként a keresőkérdéshez illeszthető (pl. Dialognál a „/ti” beírása a címre szűkíti a keresett szó előfordulását)

⇒ *field* ⇒ *file* ⇒ *prefix*

Sulinet

1997-ben indított kormányprogram a magyar középiskolák és az általános iskolák egy részének, ISDN vonalakon való összekötésére és Internetre kapcsolására; 1998 végétől Sulinet/Irisz néven működik tovább, ahol az Irisz név a tartalomszolgáltatásra utal

⇒ *Elkőb Projekt* ⇒ *Internet* ⇒ *ISDN*

surfing

különböző cél nélküli böngészés, „szörfözés” a Weben, a hiperlinkeket követve

⇒ *browser* ⇒ *Webring* ⇒ *WWW*

sysadmin (system administrator)

elsősorban az Internet hálózaton elterjedt elnevezés hálózati host gépeket, szervereket üzemeltető, menedzselő személyre; magyarul: „rendszergazda”

⇒ *host* ⇒ *postmaster* ⇒ *root* ⇒ *sysadmin* ⇒ *sysop* ⇒ *webmaster*

sysop (system operator)

elsősorban a telefonos BBS-eknél használt szó a szolgáltató gép üzemeltetőjének (és többnyire egyben tulajdonosának) megnevezésére

⇒ *BBS* ⇒ *sysadmin*

T1

az AT&T cég elnevezése az 1.544 Mbit/s sebességű hálózati digitális jelátvitelre

⇒ T3

T3

nagy átviteli sebességet (44.7 Megabit másodpercenként) biztosító nagytávolságú hálózati szabvány (az NREN is ezt használja)

⇒ NREN ⇒ T1

tag

a HTML dokumentumokban szereplő, azok szerkezetét és megjelenését jelölő „címkék”; minden címke < > karakterek közé van zárva és többségükhöz egy / karakterrel kezdődő lezáró tag is tartozik, amely az illető utasítás érvényességi határát jelzi a megjelenítést végző Web-kliens számára; szabványosításukat a W3C végzi

⇒ HTML ⇒ HTML editor ⇒ SGML ⇒ tag ⇒ W3C

talk

két felhasználó közvetlen, online „beszélgetése” (írásban), ill. az erre a célra szolgáló (Unix) program

⇒ chat ⇒ ICQ ⇒ IRC ⇒ Webtalk

tar (Tape Archive)

eredetileg mágnesszalagra való lementés céljaira kifejlesztett Unix program, amely több file-nak egy közös archív állományban való tárolását biztosítja, tömörítés nélkül; a file-ok kiterjesztése: .tar; gyakran a gzip vagy compress programokkal kombinálva használják, melyekkel az összecsomagolt tar file össze is tömöríthető

⇒ compress ⇒ gzip ⇒ Unix

TCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol)

eredetileg az ARPANet számára kidolgozott csomagkapcsolt adatátviteli protokollok, melyek egyben a mai Internet alapvető protokolljai is; a TCP felel az adatcsomagok hibamentes átviteléért és eredeti sorrendbe való visszaállításáért, az IP pedig a csomagok célba juttatásáért; eredetileg csak a Unix rendszerek tartalmazták a TCP/IP támogatást, ma már azonban szinte minden operációs rendszerbe beépítik, vagy kiegészítésként adják

⇒ ARPANet ⇒ internet ⇒ Internet ⇒ IP ⇒ IPv6 ⇒ OSI ⇒ PC/TCP ⇒ protocol

TEI (Text Encoding Initiative)

nemzetközi projekt és egyben egy, az SGML-re alapozott szabványjavaslat az elektronikus dokumentumok szerkezetének leírására és gépek közötti átvitelére vonatkozóan

⇒ *SGML*

TeleDataCast

a televíziós adásba kevert (egyirányú) adatátviteli szolgáltatás, az adatok a számítógépbe épített dekóderrel vehetők át; hazánkban is működik már ilyen rendszer

⇒ *videotex*

tele-medicina

távrolról, számítógépes (és távközlési) hálózatok segítségével végzett orvosi tevékenység (pl. diagnosztizálás, konzílium, vagy akár operálás); az új, igen nagysebességű hálózatok egyik fontos új alkalmazása lehet

⇒ *information society* ⇒ *information (super)highway*

teleteaching

számítógépes (és távközlési) hálózatokon keresztül folytatott távoktatás; előnye, hogy nem kell drága infrastruktúra, megspórolható az utaztatás és a tanulók időbeosztásához igazítható az oktatási folyamat, hátránya a (viszonylag) személytelen kapcsolat a tanárok és diákok között; az Interneten már működnek felsőfokú végzettséget adó virtuális egyetemek is

⇒ *information society*

teletype

interaktív, karakteres terminálkapcsolat két gép között; illetve a kommunikációs programok egyik üzemmódja, amikor a felhasználó által begépelte sorok vagy karakterek azonnal elküldésre kerülnek a távoli gépnek

⇒ *3270 emulation* ⇒ *dumb terminal* ⇒ *terminal* ⇒ *terminal emulation* ⇒ *TTY*

telework

jellemzően számítógépes hálózat segítségével távrolról (gyakran otthonról) történő munkavégzés; a távmunka előnyei az olcsóbb infrastruktúra, a környezetszennyező közlekedés csökkenése, a (képzett) munkaerő nagyvárosokba koncentrálásának szükségtelensége, a rugalmas munkaidő; hátrányai a személytelenség és elszigeteltség; a fejlett országokban egyre jelentősebb a távmunkások aránya

⇒ *information society*

Telix

népszerű, karakteres üzemmódú shareware kommunikációs program modemes kapcsolatokhoz

⇒ *Kermit* ⇒ *modem* ⇒ *terminal emulation*

telnet

folyamatos, interaktív terminálkapcsolatot lehetővé tevő protokoll két gép között TCP/IP hálózatokon, illetve az erre szolgáló (Unix) program neve; egy telnet kapcsolatban úgy használhatjuk a távoli gépet, mintha ott ülnénk előtte; tipikus alkalmazásai: adatbázisokban való keresés, számításgényes programok futtatása nagygépeken, e-mail postafiók kezelése a szerveren

⇒ *rlogin* ⇒ *TCP/IP* ⇒ *terminal*

TEN-34, TEN-155

ATM-alapú, 34 és 155 Mbit/s sebességű európai oktatási és kutatási hálózatok, melyekhez a HUNGARNET-en keresztül hazánk is csatlakozott (elsőként a térségünkben)

⇒ *ATM* ⇒ *HUNGARNET* ⇒ *Internet2* ⇒ *NIP* ⇒ *Quantum Project*

TERENA (TransEuropean Research and Academic Network Association)

a RARE és az EARN egyesüléséből 1994-ben létrejött szervezet, melynek célja a kutatási-oktatási szféra nagysebességű telekommunikációs vonalakkal való ellátása

⇒ *CHOICE* ⇒ *COSINE* ⇒ *EARN* ⇒ *RARE*

terminal

nagyszámítógépekhez kapcsolt egyszerű adatbeviteli és -megjelenítő eszköz (többnyire csak egy billentyűzet és egy képernyő), mellyel a számítógépen dolgozni lehet; a mai hálózatokban leggyakrabban teljes értékű (személyi) számítógépek alkotják a hálózatok végpontjait, és a régi terminálok funkcióit szükség esetén szoftveres úton kell szimulálni rajtuk

⇒ *dumb terminal* ⇒ *teletype* ⇒ *terminal emulation* ⇒ *TTY* ⇒ *webterminal* ⇒ *X terminal*

terminal emulation

nagyszámítógépek termináljain használt eredeti képernyő- és billentyűzet-kezelési mód szoftver útján történő szimulációja egy másik típusú gépen (pl. PC-n); a legtöbb telnet kliens és modemes kommunikációs program többféle termináltípust is tud emulálni; az Interneten ma az ANSI vagy VTxxx terminál emulációk a legelterjedtebbek

⇒ *3270 emulation* ⇒ *telnet* ⇒ *VT52*, *VT100*, *VT110*, *VT220*...

thesaurus

dokumentumok osztályozására használt segédlet, természetes nyelven kifejezett fogalmak (szakkifejezések) rendezett szótára; feltünteti a fogalmak közt fennálló fontosabb logikai kapcsolatokat és utalókkal vezet a szinonimák közül az elfogadott szakkifejezésre, a deskriptorra; egy jó teaurusz alapján sokkal pontosabban lehet keresni, mint pl. a teljes szövegű keresőkkel

⇒ *bibliographic database* ⇒ *descriptor* ⇒ *keyword*

thread

Usenet newsgroupoknál használt fogalom: egy vitaindító levél és a vele kapcsolatban beérkezett válaszlevelek összessége; a news-olvasók többsége thread-ek szerint rendezve is meg tudja mutatni az egyes hírcsoportok anyagát

⇒ *message* ⇒ *news* ⇒ *newsgroup* ⇒ *trn*

TIA (The Internet Adapter)

shareware szoftver az Internethez modemmel kapcsolódó gépeknél egy valódi TCP/IP csatlakozás szimulálására; hasonló a SLIP-hez és a PPP-hez, de ez csak a szolgáltató gépen fut, így az ilyen hozzáféréssel nem rendelkező felhasználók is használhatják

⇒ *PPP* ⇒ *SLIP* ⇒ *TCP/IP*

timeout

hálózati kommunikációs kapcsolatoknál használt funkció; ennyi ideig próbálkozik az egyik gép újra felvenni a kapcsolatot a másikkal, mielőtt feladná a kísérletezést és bontaná a vonalat

⇒ *logout/logoff* ⇒ *ping*

time server

„pontos időt” szolgáltató szerverek a hálózaton a többi host belső órájának szinkronizálásához; az Interneten a gépek rendszeridejének összehangolása a Network Time Protocol (NTP) alapján zajlik

⇒ *NTP*

TLD (Top Level Domain)

az Internet gépek hierarchikus domain-név rendszerében a legfelső szint neve; általában az egyes országok kétbetűs kódja (pl. .hu), vagy az intézmény típusára utaló (hárombetűs) rövidítés (pl. .edu); 1998-ban az intézménytípust jelző nevek számának bővítését határozták el (pl. .info, .shop)

⇒ *domain* ⇒ *FQDN* ⇒ *IP address*

toasternet

humoros elnevezés az olcsó eszközökkel felépített, nem üzleti alapokon szervezett számítógépes hálózatokra

⇒ *network*

token ring

kisebb helyi hálózatokon használt 4 Mbit/s vagy 16 Mbit/s sebességet biztosító adatátviteli protokoll; az adni kívánó gép vár a hálózatban keringő jel (token) felszabadulására és csak ekkor küldi el az adatsomagot (pl. IBM vagy Arcnet LAN-ok)

⇒ *LAN* ⇒ *protocol*

topology

a hálózati eszközöknek valamint az őket összekötő vonalak fizikai elhelyezkedésének és működésük szervezésének módja (pl. csillag, gyűrű); magyarul: „topológia”

⇒ *network*

touch-tone dialing

nyomógombos telefonok tárcsázási módja, nálunk még nem minden telefonközpont ismeri; Hayes-kompatibilis modemeket az ATT paranccsal lehet „tone” üzemmódba állítani; gyorsabb és megbízhatóbb mód, mint a „pulse dialing”

⇒ *dial-up* ⇒ *Hayes-compatible* ⇒ *modem* ⇒ *pulse dialing*

transparent GIF

főleg Web-oldalokhoz használt GIF formátum, melynél a kép egyik színe (többnyire a háttér színe) „átlátszóvá tehető”, vagyis felveszi a mögötte levő színeket; így a kép mintegy beleolvad a Web-oldalba

⇒ *GIF* ⇒ *Web-page*

trn

egyszerű, karakteres news-kliens Unix gépeken, az üzeneteket „thread” szerint rendezi

⇒ *news-reader* ⇒ *nn* ⇒ *thread*

Trumpet driver

shareware Winsocket driver MS Windows 3.x rendszerekhez, melyek még nem tartalmaztak beépített TCP/IP támogatást;

⇒ *packet driver* ⇒ *Winsock* ⇒ *TCP/IP*

truncation

szavak végének (esetleg elejének) csonkolása az adatbázisok esetében használt keresőkérdéseknel (pl. a * vagy a \$ „joker” karakterrel); így lehet a ragozott, képzett, ill. összetett szavakat egyszerűen lekeresni

⇒ *Boole operators* ⇒ *database* ⇒ *joker* ⇒ *search engine*

TTY

egyszerű, sormódú terminál („dumb terminal”) neve, ill. az azt utánzó terminálemulációs üzemmód (a TELETYPE rövidítése)

⇒ *dumb terminal* ⇒ *full screen* ⇒ *teletype* ⇒ *terminal* ⇒ *terminal emulation*

UDP (User Datagram Protocol)

néhány internetes alkalmazásnál a TCP helyett használt, annál egyszerűbb adatátviteli protokoll; az UDP esetében nem történik meg az adatcsomagok hibátlan átvitelének ellenőrzése, hanem ha nem érkezik időben válasz a távoli géptől, akkor a küldő gép egyszerűen újra küldi az üzenetet

⇒ *datagram* ⇒ *packet* ⇒ *packet switching* ⇒ *TCP/IP*

UIN (Universal Internet Number)

az ICQ-nál a felhasználók azonosítására szolgáló egyedi kódszám; az ICQ-szerveren való regisztráláskor kérhető

⇒ *ICQ*

Unix

1970 óta létező, nagyon népszerű többfeladatos (multi-tasking) és többfelhasználós (multi-user), nyílt szabványokat használó operációs rendszer; az Interneten a szerver gépek nagy része valamilyen Unix-változatot futtat

⇒ *AIX* ⇒ *GNU* ⇒ *Linux* ⇒ *OSF* ⇒ *shell* ⇒ *Solaris*

uploading

file „felküldése” egy másik számítógépre (többnyire egy szerverre) a hálózaton keresztül

⇒ *downloading* ⇒ *fileserver* ⇒ *file-transfer* ⇒ *FTP* ⇒ *incoming directory*

upstream/downstream

adatátviteli rendszereknél az adás és a vétel irányát jelölő kifejezések; léteznek aszimmetrikus hálózatok is, ahol az adatok küldése és fogadása különböző technikával és különböző sebességgel történik (pl. a felhasználó kérései lassúbb telefonvonalon mennek a szerverig, a lekért információ viszont gyors műholdas kapcsolaton érkezik)

⇒ *downloading* ⇒ *network* ⇒ *uploading*

URL (Uniform Resource Locator)

az Interneten használt szabvány a különböző információforrások típusának és helyének egyedi megjelölésére; az URL cím két részből áll: első része a használt protokoll típusára utal (pl. *news://* vagy *ftp://*), második része pedig a szolgáltatás pontos címe a hálózaton (szerver-név és - esetleg - elérési útvonal); a Web-klinseknél a URL megadásával lehet elérni az egyes forrásokat az Interneten (pl. *http://www.iif.hu/dokumentumok*), de többségüknél a *http://* előtagot nem is kell beírni, mert a kliens automatikusan kiegészíti vele a címet

⇒ *bookmark* ⇒ *Internet* ⇒ *port* ⇒ *PURL* ⇒ *URN*

URN (Uniform Resource Names)

az Interneten tervezett egységes névrendszer a hálózati információforrások helytől független azonosítására; az URN kódok alapján, ún. PURL szerverek segítségével akkor is meg lehet találni egy file-t vagy szolgáltatást a hálózaton, ha annak URL címe megváltozott (az URL hivatkozásokat tartalmazó hiperlinkek gyors elavulása ugyanis az Internet egyik nagy problémája jelenleg)

⇒ DOI ⇒ PURL ⇒ URL

Usenet (User Network)

az USA egyik legrégebb (laza) hálózati csoportosulása, amely a „newsgroup” nevű kommunikációs fórumairól híres; a Usenet news ma már az Internet egyik információs szolgáltatásaként működik; a rendszer már túl nagyra nőtt (több mint tízezer hírcsoportból áll) és a tömeges spamming egyre élvezhetetlenebbé teszi, így alakulóban van egy új elveken működő Usenet2

⇒ ClariNet ⇒ news ⇒ newsgroup ⇒ spamming ⇒ Usenet Death Penalty ⇒ UUCP

Usenet Death Penalty (UDP)

a news rendszerekben kimért „halálbüntetés” egyes felhasználókra vagy szerverekre, domain-ekre, akik vagy ahonnan rendszeresen megsértik a netikettet; a tőlük érkező minden üzenet automatikusan törlődik a rendszerből

⇒ junk mail ⇒ killfile ⇒ netiquette ⇒ news ⇒ spamming ⇒ Usenet

user

valamilyen hálózati szolgáltatást igénybe vevő ember, magyarul: „felhasználó”; szigorúbb értelemben egy szerveren saját azonosítóval rendelkező személy, aki nem rendszeradminisztrátori feladatokat lát el

⇒ account ⇒ end-user ⇒ login ⇒ NUI ⇒ password ⇒ username

user interface

számítógépes programnak vagy szolgáltatásnak a felhasználói oldalon megjelenő kezelői felülete; a mai számítógépeknek jellemzően kétféle (karakteres vagy grafikus) felülete van, de már kezdenek megjelenni az emberi beszéddel működő interface-t (is) tartalmazó rendszerek

⇒ end-user ⇒ front-end

username

egy (hálózati) számítógépen bejelentkezési jogosultságot biztosító felhasználói azonosító; az Interneten egyben az e-mail címek első része a @ karakter előtt

⇒ @ ⇒ account ⇒ address ⇒ e-mail ⇒ mailbox ⇒ nickname ⇒ NUI ⇒ username

UTP (Unshielded Twisted Pair)

árnyékolatlan csavart érpárból álló vezeték; telefonhálózatok és egyes LAN-ok esetében használják

⇒ LAN

UUCP (Unix to Unix CoPy)

a Unix gépek közötti átvitel egyik korai, egyszerű (de elég lassú) protokollja, ill. az ezt a szabványt használó hálózat neve; ezen a rendszeren folyt eredetileg a Usenet hírcsoportok üzeneteinek terjesztése, és ez volt a magyar ELLA rendszerben az első nemzetközi kijáratot biztosító levelező gateway szolgáltatás is

⇒ ELLA ⇒ protocol ⇒ Unix ⇒ UUCP

UUENCODE/UUDECODE

elsősorban Unix gépeken használt program, ill. kódolási eljárás bináris állományoknak 7 bites ASCII formátumra való konvertálásához, majd visszaalakításához; főleg azok használják, akik régebbi kliensekkel leveleznek, melyek még nem ismerik a MIME protokollt; az UUENCODE-dal átkódolt file mérete az eredetinel mintegy egyharmaddal nagyobb, és a címzettnek az UUDECODE programmal kell visszaalakítani

⇒ ASCII file ⇒ binary file ⇒ ISO 8859-2 ⇒ MIME ⇒ Unix

⇒ BBS ⇒ Internet worm

VAN (Value-Added Network)

olyan (általában üzleti alapokon működő) hálózattípus, amelyen a szokásos nyilvános hálózati szolgáltatásokon túl még más, egyedi szolgáltatásokat és információforrásokat is nyújtanak

⇒ *network* ⇒ *content provider* ⇒ *OSP*

Veronica (Very Easy Rodent-Oriented Net-wide Index to Computerized Archives)

az Internet (fontosabb) gopher szervereinek menüpontjaiból készített adatbázis és keresőrendszer; néhány éve még több Veronica szerver is működött a világon, mára azonban a gopher visszaszorulása miatt jelentőségüket veszítették

⇒ *gopher* ⇒ *jughead* ⇒ *search engine*

vi

egyszerű, de igen hatékony, karakteres szövegszerkesztő (editor); leginkább Unix rendszerekben használják

⇒ *Unix*

video conference

hálózaton keresztül két vagy több ember által folytatott élő beszélgetés hang- és (kvázi) mozgókép-kapcsolattal; az Interneten már létezik néhány megoldás videokonferenciák lebonyolítására, de az igazán jó minőségű átvitelhez a nagysebességű vonalak elterjedésére van szükség

⇒ *ATM* ⇒ *DSL* ⇒ *ISDN* ⇒ *MBONE* ⇒ *MICE* ⇒ *multicasting* ⇒ *streaming audio/video*

VideoFlash

a WebTV rendszerekre kidolgozott, a realvideo-nál valamivel jobb képminőséget adó eljárás videoállományok tömörítésére és (nem valós idejű) lejátszására

⇒ *Flash* ⇒ *QuickTime* ⇒ *realaudio/realvideo* ⇒ *VXtreme* ⇒ *WebTV*

video on demand

a műsoridőhöz kötött televízióadással szemben a néző által kívánt időpontban lehívható és lejátszható mozgókép szolgáltatások összefoglaló neve; egyes kábeltévé rendszerekben is van erre lehetőség, de már az Interneten is kísérleteznek vele

⇒ *cable network*

videotex

általában fizetős szolgáltatásként kínált interaktív információs rendszer, rendszerint telefonhálózaton érhető el és egy speciális szoftver szükséges a vett jelek PC monitoron vagy tévéképernyőn való megjelenítéséhez; az Internet terjedésével az alapvetően karakteres és lassú videotex rendszerek a világon mindenütt visszaszorulóban vannak

⇒ *MINITEL* ⇒ *Prodigy*

viewer

jellemzően multimédia vagy formázott szöveges állományok megjelenítésére alkalmas programok összefoglaló neve; a Web-kliensek (mások által írt) lejátszókat használnak az általuk nem támogatott formátumú file-okhoz, bedolgozó (plug-in) vagy külső hívásként indított programok formájában

⇒ *browser* ⇒ *client* ⇒ *plug-in* ⇒ *WWW*

Virnet

eredetileg BBS-eken működő nemzetközi levelező és file-elosztó hálózat; fő témája a számítógépes vírusok elleni védekezés problémája, ezért nem teljesen nyilvános

⇒ *BBS* ⇒ *Internet worm*

virtual library

olyan elektronikus könyvtár, amelynél a hangsúly az elektronikus dokumentumok rendszerezésén és távoli (online) elérésén van, saját gyűjteménnyel és gyakran saját „fizikai hellyel” nem rendelkezik

⇒ *digital library* ⇒ *electronic library*

virtual machine

egyres nagygépes operációs rendszerekben biztosított lehetőség a felhasználóknak, mellyel egyedi igényeik szerint definiált paraméterekkel, elkülönülve és mégis egyidejűleg használhatják a gép erőforrásait; általánosabb értelemben: egy konkrét számítógépes rendszerben szimulált másik, „látszólagos” számítógép (pl. a Java programok egy, különböző operációs rendszerekre megírt, ideális virtuális számítógépen futnak)

⇒ *CMS* ⇒ *Java* ⇒ *VM/CMS* ⇒ *VMS* ⇒ *X terminal*

virtual reality (VR)

számítógép által készített háromdimenziós kép, melybe a felhasználó speciális segédeszközök (3D szemüveg vagy sisak, helyzetérzékeny kesztyű vagy ruha) segítségével beléphet („belemerülhet”) és azt a számítógép úgy manipulálja, hogy az emberben a valóság érzetét kelti; a mesterséges valóság a kép és hang mellett más érzékszervekre is hathat (hőérzékelés, tapintás); az Interneten (a kis sebesség miatt) egyelőre a VR egyszerűbb formái terjednek, sorra jelennek meg az új megoldások

⇒ *QuickTime* ⇒ *VRML*

Visual Basic Script

az MS Windows-hoz kifejlesztett Visual Basic nyelven alapuló parancsnyelv, melyet a Microsoft a JavaScript helyett ajánl Web-oldalak „mozgalmasabbá” tételéhez

⇒ *ActiveX* ⇒ *DHTML* ⇒ *JavaScript* ⇒ *script (file)*

VM/CMS (Virtual Machine)

leginkább nagy IBM gépeken működő, saját user account használatát biztosító, a felhasználóknak virtuális gépet biztosító operációs rendszer

⇒ *CMS* ⇒ *virtual machine*

VMS (Virtual Machine System)

virtuális gép használatát biztosító operációs rendszer elsősorban a Digital Equipment VAX és MicroVAX gépein

⇒ *DECnet* ⇒ *virtual machine*

VoIP (Voice over Internet Protocol)

folyamatos, „élő” hang átvitelére alkalmas protokoll; egyik fontos alkalmazása az Interneten keresztül való telefonálás, melynek a hangminősége ugyan még gyenge, de lényegesen olcsóbb, mint a hagyományos távhívás

⇒ *push-delivery* ⇒ *realaudio/realvideo* ⇒ *RTSP* ⇒ *Webtalk*

VoxML (Vox Markup Language)

a Web-en való böngészést szóbeli parancsokkal lehetővé tevő, szabványosítás alatt levő nyelv

⇒ *browser* ⇒ *surfing* ⇒ *WWW*

Voyager

több magyar könyvtárban használt könyvtári integrált rendszer és online katalógus; a Voyagert használó hazai könyvtárak közös katalógusának neve VOCAL; a rendszer legújabb, honosított verzióját Corvinának hívják

⇒ *OPAC*

VRML (Virtual Reality Modelling Language)

háromdimenziós számítógépes képek leírására szolgáló jelölő nyelv; a VRML-ben írt virtuális terek az Interneten keresztül (linkekkel) egymással összekapcsolhatók és VRML viewer programokkal bejárhatók; a VRML egyes tárgyak 3D képének megrajzolására is alkalmas, így tudományos és műszaki alkalmazásoknál is fontos

⇒ *plug-in* ⇒ *viewer* ⇒ *virtual reality*

VT52, VT100, VT110, VT220... (Virtual Terminal)

eredetileg a DEC gépekre kifejlesztett teljesképernyős terminál szabványok, melyek a billentyűkódok jelentését és a képernyő kezelését írják le; a legtöbb telnet és kommunikációs program (többé-kevésbé) képes az emulációjukra

⇒ *DECnet* ⇒ *telnet* ⇒ *terminal* ⇒ *terminal emulation*

VXtreme

a realvideo-hoz hasonló technika folyamatos „élő” mozgókép sugárzáshoz az Interneten, ill. az ehhez szükséges plug-in megjelenítő program

⇒ *realaudio/realvideo* ⇒ *RTSP* ⇒ *streaming audio/video* ⇒ *VideoFlash*

Webring

W3C World Wide Web Consortium

a WWW-vel kapcsolatos fejlesztések koordinálását, az új protokollok és jelölő nyelvek (HTML, XML stb.) szabványosítását végző szervezet

⇒ HTML ⇒ protocol ⇒ XML ⇒ WWW

WAIS (Wide Area Information Service)

a Z39.50 adatbázis-lekérdező szabvány első népszerű megvalósítása és kibővítése az Interneten; a kliens/szerver elven működő rendszer különböző típusú, elsősorban bibliográfiai és teljes szövegű adatbázisokban való egységes és egyidejű keresést tesz lehetővé, a találatok relevancia szerint rendezhetők vele, és a legjobbak segítségével a keresés tovább finomítható; több internetes keresőrendszer (search engine) tartalmaz WAIS elemeket

⇒ database ⇒ relevance ranking ⇒ search engine ⇒ Z39.50

WAN (Wide Area Network)

legalább egy régióra vagy országra kiterjedő, de gyakran világméretű számítógépes hálózat (pl. az Internet)

⇒ Internet ⇒ MAN ⇒ network

warez site

Nem (teljesen) legális vagy nem publikus dolgok gyűjtőhelye az Interneten; jellemzően feltört szoftverek, titkos jelszavak és sorozatszámok, játékleírások, hacker és cracker tanácsok és trükkök találhatók ezeken a helyeken

⇒ cracker ⇒ hacker ⇒ site

WebCam

a világ különböző (érdekes) pontjain elhelyezett kamerák segítségével folyamatos élő video-felvételt vagy rendszeres időközönként készített állóképeket közvetítő szolgáltatás-fajta a Web-en; többnyire „push” vagy realvideo technológiát használnak a képek frissítésére

⇒ push-delivery ⇒ realaudio/realvideo ⇒ webcasting

webcasting

a „broadcasting” mintájára képzett szó a Web-en való hír-, vagy rádió-, vagy televíziós műsorszolgáltatásra

⇒ channel ⇒ multicasting ⇒ push-delivery ⇒ streaming audio/video ⇒ WebCam

Web-hosting

az a fajta szolgáltatás, amikor a HTTP szerverek üzemeltetői helyet adnak a felhasználóik Web-oldalainak és elérhetővé teszik azokat az Interneten; a szolgáltatás díja az igényelt társ-terület nagyságával arányos, de egyre több szerveren kínálnak néhány Mbyte-nyi ingyenes „otthont” is a honlapoknak, többnyire reklámok elhelyezéseért cserébe

⇒ *account* ⇒ *homepage* ⇒ *quota* ⇒ *Web-site* ⇒ *WWW*

webmaster

egy HTTP szerveret vagy Web-site-ot menedzselő személy, aki a szolgáltatás tartalmi és/vagy technikai oldaláért felelős; a webmesterek nevét és e-mail címét rendszerint a kezdőlapon (*homepage*) szokták feltüntetni

⇒ *HTTP* ⇒ *sysadmin* ⇒ *Web-site*

Web-page

egy HTML oldal a Web-en; egy Web-site rendszerint több, linkekkel összekapcsolt Web-lapból áll, ezek közül a kezdő oldalt hívják *homepage*-nek

⇒ *homepage* ⇒ *HTML* ⇒ *Web-site* ⇒ *WWW*

Webring

1995-ben indult „mozgalom” az Interneten, melynek keretében egy szerkesztő (moderátor) segítségével egy-egy gyűrűbe összekapcsolják az azonos témájú (fontosabb) Web-site-okat; a felhasználó a linkeket követve könnyen átnézheti az illető téma valamennyi lényeges információforrását, míg végül visszatér a kiinduló pontra

⇒ *link* ⇒ *moderator* ⇒ *surfing* ⇒ *Web-site*

Web-site

egy (többnyire saját domain név alatt levő) nagyobb Web szolgáltatás; egy-egy HTTP szerveren egyszerre több önálló Web-site is lehet; magyarul: Web-hely vagy Web-kikötő vagy hálószer

⇒ *homepage* ⇒ *HTTP* ⇒ *portal site* ⇒ *server* ⇒ *site* ⇒ *Web-hosting* ⇒ *Web-page* ⇒ *WWW*

Webtalk

Web-felületen való telefonálás az Interneten egy kliens program segítségével; többfajta technika versenyez egymással, és nemcsak két számítógép, hanem egy gép és egy hagyományos telefonkészülék között is lehetséges a beszélgetés; jóval olcsóbb, de rosszabb minőségű szolgáltatás, mint a hagyományos távhívás

⇒ *talk* ⇒ *VoIP*

webterminal

a Soros Alapítvány által létrehozott budapesti C3 központ által 1998-ban kifejlesztett készülék, amely a hagyományos utcai nyilvános telefonállomásokhoz hasonlóan, közterületeken vagy közintézményekben, telefonvonalas ADSL kapcsolatot használva tud Web-böngészési és levelezési lehetőséget biztosítani (telefonkártyával való fizetés ellenében)

⇒ DSL ⇒ terminal ⇒ WWW

WebTV

TV-hez kapcsolt célszámítógép (set-top box) segítségével megvalósított technika a Web böngészésére; a „valódi” számítógépes Web-klienseknél jóval kevesebb szolgáltatást nyújt és a televízió készülékek rosszabb képminősége miatt egyelőre nem túl sikeres, bár jóval olcsóbb; 1997-ben a Microsoft megvásárolta a technológiát, és saját MSN rendszerébe integrálta

⇒ MSN ⇒ set-top box ⇒ VideoFlash ⇒ WWW

WELL (The Whole Earth Lectronic Link)

régi, „kultikus” (fizetős) online szolgáltatás az USA-ban; elsősorban beszélgető fórumairól híres; a telefonhálózat mellett az Internetről is elérhető már

⇒ CMC ⇒ discussion group ⇒ SIG

White Pages

a hálózat használóinak név- és címadatait tartalmazó elektronikus „telefonkönyv” szolgáltatások összefoglaló neve

⇒ e-mail ⇒ Netfind ⇒ WHOIS ⇒ X.500 ⇒ Yellow Pages

WHOIS

egyes hálózati gépeken működtetett szolgáltatás a felhasználók nyilvános adatainak lekérdezésére; az Internet hálózaton elérhető személyek és gépek elérési és címadatainak lekérdezésére szakosodott host-ok és programok összefoglaló neve

⇒ finger ⇒ Netfind ⇒ White Pages

Windows NT

a Microsoft cég által fejlesztett többfelhasználós (multi-user), többfeladatos (multi-tasking) képességekkel rendelkező (grafikus) operációs rendszer; egyre több internetes szerveren fut Windows NT

⇒ LAN ⇒ server

Winsock (Windows Sockets)

az MS Windows-alapú hálózatos szoftverek számára egységes kommunikációs felületet biztosító szoftver (driver); Trumpet Winsock néven shareware változata is letölthető a hálózatról

⇒ packet driver ⇒ TCP/IP ⇒ Trumpet driver

WWW (World Wide Web)

hipertext (illetve hipermédia) kapcsolatokra épülő, kliens/szerver elven működő internetes szolgáltatás szöveges vagy multimédia információk terjesztéséhez, illetve a hálózati információforrások böngészéséhez; a Web állományok általában HTML formátumban vannak és HTTP szerverek szolgáltatják őket, de más típusú Internet szolgáltatások (FTP, gopher, adatbázisok stb.) is beépültek már a rendszerbe; a Web-alapjait a genfi CERN-ben dolgozó Tim Berners-Lee dolgozta ki a kilencvenes évek elején, jelenleg pedig a W3C koordinálja a (rohamos) fejlesztését

⇒ CERN ⇒ HTML ⇒ HTTP ⇒ hypermedia ⇒ hypertext ⇒ link ⇒ W3C ⇒ Web-site

X.25

leginkább Európában elterjedt, csomagkapcsolt hálózati protokoll, mely biztosítja távoli gépek online elérését; eredetileg termináloknak a központi számítógéphez való hozzákapcsolásához tervezték; Magyarországon az IIF épített ki országos X.25 alapú hálózatot a nyolcvanas évek végén

⇒ CCITT ⇒ IIF (IIFP) ⇒ IXI ⇒ NUA ⇒ NUI ⇒ *packet switching* ⇒ PAD

X.400

a CCITT és az ISO által az OSI keretében kidolgozott protokollok gyűjteménye egy egységes elektronikus levelezési szabványhoz, mely a különböző hálózatok e-mail szolgáltatásait össze tudja kapcsolni; az Internet egyszerű SMTP protokolljánál jóval fejlettebb szolgáltatásokat nyújt, de lassan terjed; Magyarországon például a kormányzati szférában használnak X.400-alapú levelezőrendszert

⇒ CCITT ⇒ *e-mail* ⇒ ISO ⇒ MHS ⇒ OSI ⇒ SMTP

X.500

OSI szabvány egy elosztott, egységes „hálózati telefonkönyv” létrehozására, ami a felhasználók név- és címadatait teszi online lekérdezhetővé

⇒ DSA ⇒ *e-mail* ⇒ OSI ⇒ *White Pages*

XML (eXtensible Markup Language)

a HTML nyelv korlátainak megszüntetésére a W3C által szabványosított újfajta jelölő nyelv, az SGML egyszerűsített változata; megengedi, hogy a Web-fejlesztők szükség esetén maguk definiáljanak új címkéket (tag-eket); a Web-böngészők jelenleg még nem vagy csak korlátozottan támogatják az XML-t

⇒ CSS ⇒ DHTML ⇒ SGML ⇒ *tag* ⇒ W3C ⇒ *Web-page* ⇒ WWW ⇒ XSL

XMODEM

régi, meglehetősen lassú (128 byte méretű adatcsomagokat használó), mára már elavult protokoll file-ok átvitelére modemcsatlakoztatással; azért még a legtöbb mai kommunikációs program támogatja

⇒ *file-transfer* ⇒ Kermit ⇒ *protocol* ⇒ YMODEM ⇒ ZMODEM

XON/XOFF

a flow control céljára, vagyis a modemek működési sebességének összehangolására használatos két speciális vezérlő karakter

⇒ *flow control* ⇒ *Hayes-compatible* ⇒ *modem*

XSL (eXtensible Style Language)

a W3C által kidolgozott, szabványosítás alatt levő nyelv a CSS stíluslapok lehetőségeinek kibővítésére; az XML-hez hasonlóan az XSL is megengedi saját címkék definiálását, melyekkel azután egy sor HTML oldal stílusát egyszerre lehet beállítani

⇒ CSS ⇒ HTML ⇒ W3C ⇒ Web-page ⇒ XML

X terminal

az X Window System ablakos, grafikus felületének használatára tervezett termináltípus, mely rendszerint valamilyen Unix géphez van kapcsolva; DOS-ra és MS Windowsra is léteznek X terminál-emulátor programok

⇒ terminal ⇒ terminal emulation ⇒ Unix ⇒ X Window System

X Window System

az MIT-n kidolgozott, kliens/szerver elven működő protokoll ablakos (grafikus) felhasználói felület előállítására függetlenül a konkrét gépkörnyezettől; az X Window rendszert egy virtuális gépre tervezték

⇒ Unix ⇒ virtual machine ⇒ X terminal

Yahoo

az egyik legrégebb keresőprogram az Interneten, mely automatikus robot helyett egy emberi munkával karbantartott, a könyvtári szakkatalógusokhoz hasonlóan hierarchikus rendbe szervezett tematikus adatbázisban keres; a teljes szövegű search-engine rendszerekhez képest ugyan jóval kevesebb Web-site van benne, de ezek többnyire valóban fontosak

⇒ *AltaVista* ⇒ *search engine* ⇒ *Web-site*

Yellow Pages

az egy országban vagy régióban működő intézmények, vállalatok közületi címjegyzéke, ill. ennek számítógépes változata

⇒ *White Pages*

YMODEM

az XMODEM-hez hasonló, de gyorsabb és több file egyidejű átvitelét is támogató file-transfer protokoll modemes kapcsolathoz

⇒ *file-transfer* ⇒ *Kermit* ⇒ *protocol* ⇒ *XMODEM* ⇒ *ZMODEM*

Z39.50

ANSI szabvány online adatbázisok és online katalógusok egységes lekérdezéséhez

⇒ CCL ⇒ database ⇒ SQL ⇒ WAIS ⇒ Z39.58

Z39.58

kliens/szerver alapon működő lekérdező rendszer adatbázisokhoz, illetve az ezt leíró szabvány neve; egy Z39.58 klienssel egységes felhasználói felületen lehet nagyon különböző adatbázisokban (pl. OPAC-okban) bonyolult kereséseket végezni, amennyiben az illető adatbázishoz tartozik egy Z39.58 szerver, ami a klientsől érkező kérdéseket lefordítja az adatbáziskezelő saját parancsnyelvére (pl. SQL vagy CCL)

⇒ CCL ⇒ client/server architecture ⇒ database ⇒ OPAC ⇒ SQL ⇒ Z39.50

ZMODEM

sokféle fejlett szolgáltatást nyújtó (pl. változó méretű adatblokkok, automatikus tömörítés, a megszakadt letöltés folytatása) file-transzfer protokoll modemes kapcsolatokhoz, állományok telefonvonalon való le- és feltöltéséhez

⇒ data compression ⇒ file-transfer ⇒ modem ⇒ protocol ⇒ XMODEM ⇒ YMODEM

INDEX

- 10BASE2, 10BASE5, 10BASE-T, 100BASE-T 6
- 3270 emulation 6
- 802.x 6
- @ („at“) 6
- AARNET (Australian Academic Research Network) 7
- abstract 7
- access provider (AP) 7
- account 7
- Acrobat Reader 7
- ActiveX 7
- address 7
- address book 7
- AIX (Advanced Interactive eXecutive) 8
- Aleph 8
- AltaVista 8
- animated GIF 8
- anonymous FTP 8
- ANSI (American National Standards Institute) 8
- AOL (America Online) 8
- applet 8
- AppleTalk 9
- archie 9
- archiver 9
- archive site 9
- ARPANet (Advanced Research Project Agency Network) 9
- ASAP (As Soon As Possible) 9
- ASCII file (American Standard Code for Information Interchange) 9
- ASCII graphics 9
- ATM (Asynchronous Transfer Mode) 10
- attachment 10
- AUP (Acceptable Use Policy) 10
- authoring tool 10
- autodial 10
- backbone 11
- bandwidth 11
- BASE64 11
- baud 11
- BBS (Bulletin Board System) 11
- bcc (blind carbon copy) 11
- bibliographic database 12
- binary file 12
- BITNET (Because It's Time Network) 12
- bitrate 12
- bookmark 12
- Boole operators 12
- bot 12
- bounced mail 13
- bps (bits per second) 13
- bridge 13
- broadband 13
- browser 13
- BRS/Search 13
- BTW („By The Way“) 13
- BUBL (Bulletin Board for Libraries) 13
- bus 14
- cable modem 15
- cable network 15
- cache 15
- cc (carbon copy) 15
- CCITT (Consultative Committee for International Telephony and Telegraphy) 15
- CCL (Common Command Language) 15
- cc:Mail 15
- CDA (Communications Decency Act) 16
- CDS/ISIS 16
- CERN 16
- CERT (Computer Emergency Response Team) 16
- certificate server 16
- CGI (Common Gateway Interface) 16
- channel 16
- chat 17
- CHOICE (Cooperative Hierarchical Object Indexing and Caching for Europe) 17
- ClariNet 17
- client 17
- client/server architecture 17
- Clipper chip 17
- CMC (Computer Mediated Communication) 17
- CMS (Conversational Monitor System) 18
- CNI (Coalition for Networked Information) 18
- COM port 18
- compress 18
- CompuServe 18
- connect time 18
- consumer online services 18
- content provider 18
- cookie 19
- CORDS (Copyright Office Electronic Registration, Recordation and Deposit System) 19
- COSINE (Cooperation for OSI Networking in Europe) 19
- cps (characters per second) 19
- cracker 19
- CREN (Corporation for Research and Educational Networking) 19
- crossposting 19
- CSO 20
- CSS (Cascading Style Sheets) 20
- CWIS (Campus-Wide Information System) 20
- cyberpunk 20
- cyberspace 20
- daemon 21
- DANTE (Delivery of Advanced Network Technology to Europe) 21
- database 21
- data compression 21
- datagram 21
- Data-Star 21
- DECnet 21
- DejaNews 22
- descriptor 22
- DHTML (Dynamic Hypertext Markup Language) 22
- dialer 22
- Dialog 22

dial-up 22
 digest 22
 digital library 12
 digitizing 23
 directory 23
 disclaimer 23
 discussion group 23
 distributed database 23
 distribution 23
 DNS (Domain Name System) 23
 DOI (Digital Object Identifier) 24
 DOM (Document Object Model) 24
 domain 24
 door 24
 dot 24
 dot file 24
 downloading 24
 DSA (Directory System Agent) 24
 DSL (Digital Subscriber Line) 25
 Dublin Core 25
 dumb terminal 25
 dupe 25
 EARN (European Academic Research Network) 26
 EBONE (European Backbone Network) 26
 e-book 26
 e-business 26
 echo 26
 ECHO (European Community Host Organisation) 26
 EchoMail 26
 e-commerce 27
 EDI (Electronic Data Interchange) 27
 EFF (Electronic Frontier Foundation) 27
 e-journal 27
 electronic library 27
 Elköb Projekt (Elektronikus Levelező
   Kör Bővítése) 27
 ELLA 27
 e-mail 27
 emoticon 27
 encryption 28
 end-user 28
 error detection/correction 28
 ESMTP (Extended Simple Mail Transfer Protocol) 28
 Ethernet 28
 Eudora 30
 EuropaNET 28
 extranet 29
 e-zine 29
 FAQ (Frequently Asked Questions) 30
 Fast Ethernet 30
 FDDI (Fiber Distributed Data Interface) 30
 FIDONET (Federation International
   Data Exchange) 30
 field 30
 file 30
 fileserver 30
 file-transfer 31
 finger 31
 firewall 31
 flame 31
 Flash 31
 flow control 31
 folder 31
 follow-up 32
 forward 32
 FQDN (Fully Qualified Domain Name) 32
 frame 32
 frame relay 32
 Free Agent 32
 freemail 32
 Free-Net 32
 FREENET 33
 freeware 33
 front-end 33
 FTP (File Transfer Protocol) 33
 FTPmail 33
 full-duplex 33
 full screen 33
 full-text 34
 FYI („For Your Information”) 34
 gateway 35
 GIF (Graphics Interchange Format) 35
 GNU (Gnu's Not Unix) 35
 gopher 35
 groupware 35
 GSM (Global System for Mobile Communication) 35
 guest 36
 guide 36
 Gutenberg Project 36
 gzip 36
 hacker 37
 half-duplex 37
 HAM radio 37
 handle 37
 handshake 37
 hang up 37
 Hayes-compatible 37
 HBone (Hungarian Backbone) 38
 header 38
 help desk 38
 HEPnet (High Energy Physics Network) 38
 hit 38
 HIX (Hollósi Information eXchange) 38
 home banking 38
 homepage 39
 Horizon 39
 host 39
 HotJava 39
 hotlist 39
 HTML (Hypertext Markup Language) 39
 HTML editor 39
 HTTP (Hypertext Transfer Protocol) 39
 HUNGARNET 40
 HUNINET (Hungarian University Network) 40
 hybrid mail 40
 HYPER-G 40
 hypermedia 40
 hypertext 40
 IAB (Internet Architecture Board) 41
 ICQ 41

IEEE (Institute of Electrical and Electronic Engineers) 41
 IETF (Internet Engineering Task Force) 41
 IIF (IIFP) (Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program) 41
 image map 41
 IMAP (Interactive Mail Access Protocol) 41
 IMHO (In My Humble Opinion) 42
 incoming directory 42
 index 42
 information broker 42
 information society 42
 information (super)highway 42
 intelligent (search) agent 42
 internet 43
 Internet 43
 Internet2 43
 Internet Explorer 43
 Internet worm 43
 InterNIC (Internet Network Information Center) 43
 intranet 43
 IP (Internet Protocol) 44
 IP address 44
 IPv6 44
 IPX (Internetwork Packet eXchange) 44
 IRC (Internet Relay Chat) 44
 ISDN (Integrated Services Digital Network) 44
 ISO (International Standards Organization) 44
 ISO 8859-2 45
 ISOC (Internet SOciety) 45
 ISP (Internet Service Provider) 45
 IT (information technology) 45
 ITU (International Telecommunications Union) 45
 IXI 45
 JANET (Joint Academic NETwork) 46
 Java 46
 JavaScript 46
 JENC (Joint European Networking Conference) 46
 JIS (Japanese Industry Standard) 46
 job 46
 joker 47
 JPEG (Joint Photographic Experts Group) 47
 jughead 47
 junk mail 47
 Kermit 48
 keyword 48
 killfile 48
 KözEIKat (Közös Elektronikus Katalógus) 48
 KWIC (KeyWord In Context) 48
 LAN (Local Area Network) 49
 leased line 49
 limit 49
 link 49
 Linux 49
 LISTSERV 50
 listserv 50
 log file 50
 login 50
 logout/logoff 50
 lurking 50
 lynx 50
 mailbox 51
 mailing list 51
 mail-reader 51
 mailserv 51
 majordomo 55
 MAN (Metropolitan Area Network) 51
 MARC (Machine-Readable Catalog) 52
 Matrix 52
 Matrix Netmail 52
 MBONE (Multicast IP backbone) 52
 MEK (Magyar Elektronikus Könyvtár) 52
 message 52
 metadata 52
 MHS (Message Handling System) 53
 MICE 53
 MIME (Multipurpose Internet Mail Extensions) 53
 MINITEL 53
 mirror 53
 MITE (Magyar Internet Társaság Egyesület) 53
 MNP (Microcom Networking Protocol) 53
 modem (MODulator-DEModulator) 54
 moderator 54
 Mosaic 54
 mount 54
 Mozilla 54
 MP3 (MPEG-1 Layer-3) 54
 MPEG (Motion Picture Experts Group) 54
 MSN (MicroSoft Network) 55
 MUD (Multi-User Dungeon/Dimension) 55
 multicasting 55
 multimedia 55
 nameserv 56
 NCSA (National Center for Supercomputing Applications) 56
 Netfind 56
 netiquette 56
 Net PC 56
 Netscape Navigator 56
 network 56
 network computer (NC) 57
 newbie (network newcomer) 57
 news 57
 newsgroup 57
 newsletter 57
 news-reader 57
 news-server 57
 NFS (Network File System) 58
 NGI (Next Generation Internet) 58
 NIC (Network Information Center) 58
 nickname 58
 NIIF (Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program) 58
 NIP (Nagysebességű Internet Projekt) 58
 NISO (National Information Standards Organization) 58
 NISS (National Information on Software and Services) 58
 nn 59
 NNTP (Network News Transfer Protocol) 59

NOC (Network Operations Center) 59
 node 59
 NORDUnet 59
 Novell NetWare 59
 NREN (National Research and Education Network) 59
 NSFNET 59
 nslookup 59
 NTP (Network Time Protocol) 59
 NUA (Network User Address) 60
 NUI (Network User Identification) 60
 OCLC (Online Computer Library Center) 61
 offline 61
 offline reader 61
 online 61
 OPAC (Online Public Access Catalog) 61
 OSF (Open Software Foundation) 61
 OSI (Open Systems Interconnection) 62
 OSP (Online Service Provider) 62
 P3P (Platform for Privacy Preferences) 63
 packet 63
 packet driver 63
 packet switching 63
 PAD (Packet Assembler/Disassembler) 63
 password 63
 PC/TCP 64
 PDF (Portable Document Format) 64
 PDN (Packet Data Network) 64
 peered list 64
 peer reviewed 64
 Pegasus Mail 64
 PEM (Privacy Enhanced Mail) 64
 periodic-postings 64
 Perl (Practical Extraction and Report Language) 65
 PGP (Pretty Good Privacy) 65
 PICS (Platform for Internet Content Selection) 65
 Pine 65
 ping 65
 plug-in 65
 PNG (Portable Network Graphics) 65
 POP (Post Office Protocol) 66
 port 66
 portal site 66
 post 66
 postmaster 66
 PostScript 66
 POTS (Plain Old Telephone Service) 67
 PPP (Point-to-Point Protocol) 67
 prefix 67
 Prodigy 67
 profil 67
 protocol 67
 proxy server 67
 PTT (Postal Telegraph and Telephone) 67
 public domain 68
 pull-delivery 68
 pulse dialing 68
 PURL (Persistent URL) 68
 push-delivery 68
 Quantum Project 69
 QuickTime 69
 quota 69
 quoted printable 69
 QWK (Qwikmail) 69
 RARE (Reseaux Associes pour la Recherche
 Europeenne) 70
 RDF (Resource Description Framework) 70
 reader 70
 realaudio/realvideo 70
 real time 70
 record 70
 registration 70
 relay 71
 relevance ranking 71
 remote access 71
 reply 71
 RFC (Request for Comments) 71
 RIPE (Reseaux IP Europeens) 71
 RLIN (Research Libraries Information Network) 71
 rlogin 72
 robot 72
 root 72
 ROT13 72
 router 72
 routing 72
 RS-232 72
 RSA (Rivest, Shamir, Adelson) 73
 RTF (Rich Text Format) 73
 RTFM (Read The F_cking Manual) 73
 RTSP (Real Time Streaming Protocol) 73
 Satan 74
 screen capture 74
 script (file) 74
 SDI (Selective Dissemination of Information) 74
 search engine 74
 server 75
 set 75
 set-top box 75
 SGML (Standard Generalized Markup Language) 75
 shareware 75
 shell 75
 Shockwave 75
 SIG (Special Interest Group) 76
 signature block 76
 Simtel 76
 site 76
 sliding window 76
 SLIP (Serial Line Internet Protocol) 76
 smiley 76
 S/MIME (Secure Multipurpose Internet Mail
 Extensions) 77
 SMS 77
 SMTP (Simple Mail Transfer Protocol) 79
 SNA (Systems Network Architecture) 77
 snail mail 77
 SNMP (Simple Network Management Protocol) 77
 software archive 77
 Solaris 77
 spamming 78
 SQL (Structured Query Language) 78
 SSI (Server-Side Include) 78

- 7970/04
- SSL (Secure Sockets Layer) 78
  - streaming audio/video 78
  - subject 78
  - subscribe/unsubscribe 78
  - suffix 79
  - Sulinet 79
  - surfing 79
  - sysadmin (system administrator) 79
  - sysop (system operator) 79
  - T1 80
  - T3 80
  - tag 80
  - talk 80
  - tar (Tape Archive) 80
  - TCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol) 80
  - TEI (Text Encoding Initiative) 81
  - TeleDataCast 81
  - tele-medicina 81
  - teleteaching 81
  - teletype 81
  - telework 81
  - Telix 81
  - telnet 82
  - TEN-34, TEN-155 82
  - TERENA (TransEuropean Research and Academic Network Association) 82
  - terminal 82
  - terminal emulation 82
  - thesaurus 82
  - thread 83
  - TIA (The Internet Adapter) 83
  - timeout 83
  - time server 83
  - TLD (Top Level Domain) 83
  - toasternet 83
  - token ring 83
  - topology 84
  - touch-tone dialing 84
  - transparent GIF 84
  - trn 84
  - Trumpet driver 84
  - truncation 84
  - TTY 84
  - UDP (User Datagram Protocol) 85
  - UIN (Universal Internet Number) 85
  - Unix 85
  - uploading 85
  - upstream/downstream 85
  - URL (Uniform Resource Locator) 85
  - URN (Uniform Resource Names) 86
  - Usenet (User Network) 86
  - Usenet Death Penalty (UDP) 86
  - user 86
  - user interface 86
  - username 86
  - UTP (Unshielded Twisted Pair) 86
  - UUCP (Unix to Unix CoPy) 87
  - UUENCODE/UUDECODE 87
  - VAN (Value-Added Network) 88
  - Veronica (Very Easy Rodent-Oriented Net-wide Index to Computerized Archives) 88
  - vi 88
  - video conference 88
  - VideoFlash 88
  - video on demand 88
  - videotex 89
  - viewer 89
  - Vinnet 89
  - virtual library 89
  - virtual machine 89
  - virtual reality (VR) 89
  - Visual Basic Script 90
  - VM/CMS (Virtual Machine) 90
  - VMS (Virtual Machine System) 90
  - VoIP (Voice over Internet Protocol) 90
  - VoxML (Vox Markup Language) 90
  - Voyager 90
  - VRML (Virtual Reality Modelling Language) 90
  - VT52, VT100, VT110, VT220... (Virtual Terminal) 90
  - VXtreme 91
  - W3C World Wide Web Consortium 92
  - WAIS (Wide Area Information Service) 92
  - WAN (Wide Area Network) 92
  - warez site 92
  - WebCam 92
  - webcasting 92
  - Web-hosting 93
  - webmaster 93
  - Web-page 93
  - Webring 93
  - Web-site 93
  - Webtalk 93
  - webterminal 94
  - WebTV 94
  - WELL (The Whole Earth Lectronic Link) 94
  - White Pages 94
  - WHOIS 94
  - Windows NT 94
  - Winsock (Windows Sockets) 94
  - WWW (World Wide Web) 95
  - X.25 96
  - X.400 96
  - X.500 96
  - XML (eXtensible Markup Language) 96
  - XMODEM 96
  - XON/XOFF 96
  - XSL (eXtensible Style Language) 97
  - X terminal 97
  - X Window System 97
  - Yahoo 98
  - Yellow Pages 98
  - YMODEM 98
  - Z39.50 99
  - Z39.58 99
  - ZMODEM 99

A NIIF Információs Füzetek sorozatban eddig az alábbi kötetek jelentek meg:

I. sorozat

1. Rajta vagy már a hálózaton?
2. Hálózati értelmező szótár
7. Kapcsolattartás az e-mail útján az Interneten
9. Kutatás a hálózati könyvtári katalógusokban
11. Beilleszkedés a hálózat virtuális világába
- 12.1 A hálózat használata a molekuláris biológia területén
- 12.2 A hálózat használata a környezetvédelem területén
- 12.3 A hálózat használata a számítógépes grafika területén
- 12.4 A hálózat használata a csillagászat és az űrkutatás területén
- 12.5 A hálózat használata a fizika területén
- 12.6 A hálózat használata a nyelv- és irodalomtudomány területén
- 12.7 A hálózat használata a történelemtudomány területén
- 12.8 A hálózat használata az orvostudomány területén
- 12.9 A hálózat használata a földtudományok területén
13. A hálózat használata a könyvtárakban
14. A hálózat használata az iskolákban
16. A hálózat használata Windowsból

II. sorozat

1. Hogyan csináljunk saját Gophert?
8. Hogyan védjük hálózatra kötött számítógépes rendszereinket?
10. Hogyan készítsünk saját honlapot a Weben?